"La diavolul-contabil nu încape nici ștersătura cea mai mică, pe când Hristos, dintr-o dată, șterge un întreg registru de păcate. Hristos, boier, iartă totul. A ști să ierți, a ști să dăruiești, a ști să uiți. Hristos nu numai că iartă, dar și uită. O dată iertat, nu mai ești sluga păcatului și fiu de roabă; ești *liber* și *prieten* al Domnului".

N. STEINHARDT

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL VIII
Nr. 7/91
Iulie
1998
16 pag. - 3000 lei

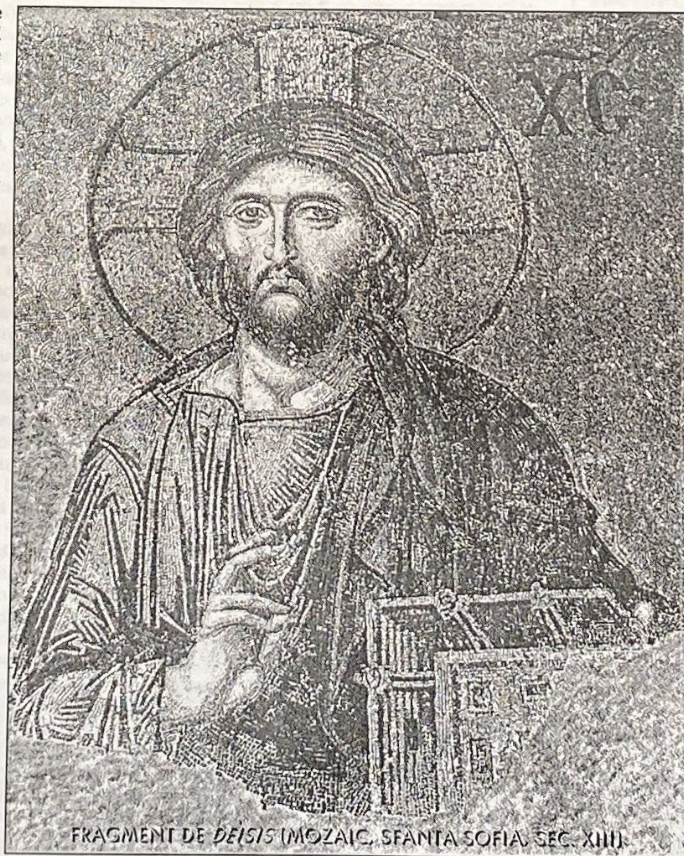
PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NAȚIONAL-CREȘTINĂ

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, FRANȚA, ELVEȚIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

MAXIMALISMUL ȘI "BOIERIA" LUI HRISTOS

În *Pateric* se istorisește despre Avva Antonie că, venind la el câțiva frați spre a auzi cuvânt de mântuire, le-a zis lor să caute mai degrabă în Scriptură. "Dar noi voim să auzim de la tine, părinte", i-au zis aceia. Atunci, dintre toate poruncile Evangheliei, bătrânul le-a amintit-o pe aceasta: *De te va lovi cineva peste obrazul drept, întoarce-i lui și pe celălalt.* Aceia i-au spus: "Aceasta n-o putem face!". "De n-aveți puterea să-l întoarceți și pe celălalt - a urmat bătrânul -, atunci măcar să îndurați lovitura fără crâcnire". "Nici aceasta n-o putem face!", au răspuns aceia. "Dacă nici aceasta n-o puteți face, atunci măcar să nu întoarceți lovitura". și ei au zis: "Nici aceasta nu putem!". Atunci spuse bătrânul, întorcându-se spre ucenicul său: "Fă-le lor puțină fiertură, că sunt neputincioși... " (v. *Patericul, ce cuprinde în sine cuvinte folositoare ale sfinților bătrâni*, ed. 1994, p. 11).

Cu atât mai mult astăzi, în lumea noastră piticită, multora li se pare cu neputință a împlini cuvântul lui Dumnezeu. Hristos cere prea mult de la noi, care nu suntem decât niște bieți oameni, zic ei. Creștinismul e sublim, dar e nerealist; nu putem fi cu toții sfinți; vorba poetului: "Toate-s praf, lumea-i cum este și ca dânsa suntem noi"...

FRAGMENT DE *DEISIS* (MOZAIC, SFÂNTA SOFIA, SEC. XIII)

Și, într-adevăr, cum să nu te pună pe gânduri *maximalismul* moral al Predicii de pe Munte (*Mt.* 5, mai ales 21-22, 27-28 și 38-48), în care *omenescul* Legii celei vechi este împins spre *dumnezeiescul* Legii celei noi? Ni se pare firesc să fie vrednic de osândă cel care ucide; dar să fie vrednic de "gheena focului" chiar și cel care doar se mânie pe fratele său?! Ni se pare firesc să fie considerat adulterul un păcat; dar să fie vinovat ca de adulter chiar și cel care doar se uită la o femeie, poftind-o în inima lui?! Ni se pare firesc să ne iubim în principiu aproapele, dar să iubim și pe cei ce ne vrăjmășesc, ba chiar să ne mai și rugăm pentru ei?!

Expresia cea mai derutantă a acestui *maximalism* pare a fi însă tainicul îndemn: "Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este" (*Mt.* 5, 48). Cum să cutezăm noi a gândi la desăvârșirea divină?!

Asemenea panică este semnul dezduhovnicirii și al proastei înțelegeri. Sigur că omul nu poate atinge întru totul desăvârșirea lui Dumnezeu, că viața în trup are limitele ei, că măsura putinței diferă de la ins la ins. Dar e la fel de sigur că în fața noastră stau posibilități nebănuite de desăvârșire, pe care le putem valorifica prin *credință* și prin *faptele credinței.*

Hristos se adresează generic latențelor umanului și ne îndeamnă să nu ne mulțumim cu puțin. După spusa Părinților, "Dumnezeu S-a făcut om, pentru ca și omul să se facă Dumnezeu. Nu Dumnezeu după fire, dar Dumnezeu după har". Creștinul nu are a se în-lumi, ci este chemat la în-dumnezeire (*theosis*), adică la cât mai mare "asemănare" cu Cel ce a biruit lumea răvășită de păcat.

Problema este să ne înfrângem, înainte de toate, *lenea*, să ne păstrăm *trezvia*: "Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită. Căci duhul este osârduitor, dar trupul neputincios" (*Mt.* 26, 41).

Hristos, Dumnezeul Care S-a făcut om, știe că avem putințe și neputințe. Dar El știe ce bogăție a pus în creația Sa și ne îndeamnă să ne redescoperim, în mod liber, propria măreție. Ne cere mult, pentru că ne-a dat mult și mult ne prețuiește. Ne cere să ne dez-mărginim, pentru că ne iubește la nebunie și ne vrea una cu El. Aceasta e marea noastră noblețe: că Dumnezeu crede în noi, fără limite! Dar oare noi credem fără limite în El?...

Părintele Nicolae de la Rohia vorbește în *Jurnalul fericirii* despre "boieria" lui Hristos: "La diavolul-contabil nu încape nici ștersătura cea mai mică, pe când Hristos, dintr-o dată, șterge un întreg registru de păcate. Hristos, boier, iartă totul. A ști să ierți, a ști să dăruiești, a ști să uiți. Hristos nu numai că iartă, dar și uită. O dată iertat, nu mai ești sluga păcatului și fiu de roabă; ești *liber* și *prieten* al Domnului" (ed. 1994, p. 129). El are toate trăsăturile "boierului", "gentleman"-ului, "cavalerului": "încredere în oameni, curaj, detașare, bunăvoință către năpăstuiții de pe urma cărora nu te poți alege cu nici un folos (bolnavi, străini, întemnițați), un simț sigur al măreției, predispoziția pentru iertare..." (ed. cit., p. 104). El ne tratează "boierește", și atunci când ne cere, și atunci când ne dă. Numai Diavolul ne tratează ca pe niște nimicuri...

Maximalismul, el însuși semn al "boieriei", se rezolvă în "boierie"; dacă nu suntem în stare, "pentru păcatele noastre", să ne ridicăm la înălțimea chemărilor Lui, a credinței Lui în noi, a "iubirii nebune" (*manikós eros*) cu care ne copleșește, El rabdă și iartă, judecându-ne după milă mai mult decât după dreptate.

Dar noi, cum Îi răspundem? Oare îndărătul lui "nu pot" nu se ascunde, de fapt, de atâtea ori, un "nu vreau"? Oare n-avea dreptate Avva Antonie să le spună fraților vorbăreți, care-și refuzau, din orgoliu sau comoditate, propria măreție: "Dacă aceasta nu puteți și aceea nu voiți, ce să vă fac vouă?! De rugăciuni este trebuință"?

Răzvan CODRESCU

ORTO-DOXIE, ORTO-GRAFIE ŞI... "ORTHO-NEROZIE"

CÂT DE AMARĂ MAI ESTE "PÂINEA EXILULUI"...

De o bună bucată de vreme, redacţia noastră este bombardată cu o serie de texte sosite din Germania şi semnate, cel mai adesea, de d-l ing. Eugen Constandache, texte în care unii dintre redactorii revistei noastre, dar şi alţi intelectuali şi gazetari din ţară, sunt "puşi la punct" şi stigmatizaţi cu fel de fel de epitete, de la acelea de mercenari ("capete bine plătite") şi "lichele", până la cel de "duşmani ai neamului". Şi aceasta pentru că respectivii au îndrăznit să ia apărarea Bisericii Ortodoxe Române, împotriva căreia s-a dezlănţuit, în ultimul timp, o susţinută campanie de denigrare.

În ceea ce ne priveşte, am fi trecut cu vederea şi nu am fi răspuns acestor nedrepte şi jignitoare acuzaţii, dacă ele nu ar veni din partea unor oameni care pretind că ne-au fost prieteni şi pentru care noi am avut - şi unii mai avem încă - oarecare consideraţie. Şi pentru că nu vrem să transformăm această dispută într-o polemică sterilă şi păguboasă, ne vom strădui să nu cădem în păcatul în care au căzut dumnealor, abţinându-ne de a le răni susceptibilităţile şi de a le atribui păcate pe care nu le-au săvârşit. Vom amenda doar neadevărurile flagrante, răstălmăcirile şi interpretările tendenţioase din textele d-lui Constandache, în special din cel intitulat "«Cazul Zubaşcu», sau un foarte grav caz Răzvan Codrescu", precum şi insultele de-a dreptul grosolane proferate de autorul "Testamentului din morgă" (l-am numit pe d-nul Remus Radina), pe care mărturisim sincer că nu-l credeam atât de "încremenit în proiect".

Ignorând (sau fiind incapabili să înţeleagă) *dimensiunea transcendentă a Bisericii*, atât d-nii Constandache şi Radina (din scrisul cărora reproducem două mostre fotocopiate), cât şi alţi mărturisitori, mai mult sau mai puţin formal, ai credinţei ortodoxe, prizonieri ai unui timp revolut, fac, conştient sau nu, jocul celor care, sub pretextul nevredniciei conjuncturale a unor slujitori ai Bisericii, au pornit o furibundă ofensivă împotriva acestei instituţii, pentru a o discredita şi a-i zădărnici misiunea *trans-politică* de reîncreştinare a poporului român.

Este evident că unii dintre ierarhii Bisericii Ortodoxe Române, au făcut de-a lungul celor aproape 50 de ani de teroare comunistă, cel mai adesea pentru a supravieţui şi pentru a-şi putea păstori turma, unele compromisuri, dând Cezarului ce i se cuvine Cezarului. Şi dacă unii dintre aceşti ierarhi au dat, din omenească neputinţe sau din oportunism, teribilului Cezar mai mult decât i s-ar fi cuvenit, pentru aceasta fiecare dintre ei vor avea de dat socoteală în faţa lui Dumnezeu. Nimeni dintre noi, mai ales dintre laici, nu avem autoritatea morală să ridicăm piatra. Pentru că oricâte concesii ar fi făcut un ierarh Cezarului, a dat totuşi, cel puţin în parte, şi lui Dumnezeu ceea ce I se cuvine lui Dumnezeu. În toată această perioadă de cumplit ateism, Biserica, prin ierarhii şi slujitorii ei, păcătoşi cum au fost, a fost cea care a menţinut vie flacăra credinţei strămoşeşti şi rânduielile cultice ale vieţii creştine, a căror putere tainică a putut lucra neîncetat. În toată această perioadă, românii au continuat să se boteze, să se cunune, să fie înmormântaţi creştineşte, iar cei care au avut nevoie de asistenţă sufletească au primit-o, nu de la "psihiatri", ci de la preoţi, chiar dacă unii dintre aceştia erau asemenea părintelui Grigori, eroul romanului *Le Trêtre* (în ediţia românească: "Struţocămila") al lui Vladimir Volkoff. Iar acum, când devenirea istorică a intrat pe făgaşul ei oarecum normal, Biserica (creditată de majoritatea covârşitoare a celor de acasă) este chemată să joace un rol important în opera de asanare morală a societăţii româneşti. Iată de ce toţi cei care se raliază ofensivei declanşate împotriva Bisericii Ortodoxe Române şi a ierarhilor acesteia, fac, fără voia lor, jocul mondialismului ateu, ce are tot interesul ca poporul român să nu iasă din mocirla morală în care se zbate, şi să se înstrăineze cât mai mult de propriile lui tradiţii.

Dar să revenim la textele d-lui Constandache. Pe dumnealui l-a iritat foarte, printre altele, articolul d-lui Răzvan Codrescu, apărut în pagina religioasă a ziarului *Ziua* de sâmbătă 29 noiembrie 1997, intitulat "Cazul Zubaşcu", articol în care autorul polemizează principial cu d-l Ion Zubaşcu, cel ce şi-a asumat rolul de "acuzator public" al Bisericii Ortodoxe Române şi mai ales al ierarhiei acesteia. (De menţionat, fără nici un fel de comentarii tendenţioase, că d-l Zubaşcu nu este ortodox, ci penticostal sau, după d-l Constandache, greco-catolic). Pentru că d-l Codrescu combate, pe un ton polemic (dar urban şi nuanţat), prestaţia ziaristului de la *România liberă*, d-nul Constandache consideră articolul ca fiind "un atac murdar şi josnic", nu numai împotriva celui cu care polemizează, ci, nici mai mult, nici mai puţin, împotriva întregului popor

SCRISOARE DESCHISA ADRESATA REDACTORULUI SEF AL PERIODICULUI "PUNCTE CARDINALE" SIBIU.-

Domnule Gabriel Constantinescu

V'am cunoscut personal, când, în drum spre Sighetul Marmaţiei am poposit pentru prima oară, în casa d-stră.-In vara anului 1997 Am plecat către această Golgotă a Neamului, convins că duc cu mine ceva din atmosfera unui sanctuar, în care cu pioşie erau venerate sufletele celor ucişi la Tancăbeşti şi a celor ce s'au jertfit întru apărarea lui Cristos, la Majadahonda.-

Ce s'a întâmplat între timp ? Din fiţuica editată la Regensburg, de Rosul Joantă, alias mitropolitul Serafim, Scrisoare Duhovnicească, nr 8, noembrie 1997, aflu că acesta, va vizitat, că aţi avut convorbiri privind situaţia Diasporii române, ba că l-aţi introdus şi în casa venerabilului Preot Ioan Florea.-Pe părintele Florea îl cunosc de mult. Am beneficiat amandoi, în perioada 1942-1946, de aceiaşi pensiune completă în " HOTELUL" Aiud. In 46, eu am avut o mică întrerupere de doi ani, dupăcare am revenit prin grija securităţii, din nou în pensiune !Nu l-am mai reîntalnit pe părintele Florea, care săpa, undeva, în căutarea aurului de care avea nevoie Teoharie şi Ana Pauker. Am fost fericit, cand am aflat că e sănătos şi locuieşte nu departe de casa familiei d-stră-.M'am grăbit să-l revăd, şi am intrat în casa de pe Oituz 5, cu respectul ce-l datoram sfertului de veac, pe care Părintele Florea îl petrecuse în temniţele comuniste.-

Pe perete, deasupra mesei de lucru, a părintelui, trona chipul luminos al celui ce'şi jertfise viaţa pentru Dumnezeu şi Neam.- Vă întreb, cum aţi putut să întinaţi memoriile celor dispăruţi, introducând în sanctuarul amintirilor preotului legionar Ion Florea, pe acest hibrid al neamului ?Câtă perfidie sub veşmântul său arhieresc.-Nouă ani cât a studiat la Paris, trimis de Ceauşescu, necălcand pragul Bisericii din Rue Jean de Beauvais, nu se poate lăuda, nu cu prietenia, dar nici măcar cu cunoştinţa unuia din cei peste trei mii de romani, exilaţi pe malurile Senei.- Ajuns episcop prin mila lui Iliescu, s'a vrut neapărat a fi Mitropolit al EXILULUI, pe care l'a urât şi s'a luptat să'l desbine, şi nu m'aşi mira, dacă, având ajutorul d-stră "desinteresat şi neprecupeţit" s'ar putea deveni membru sau poate şeful unui cuib.

Ruşine domnilor redactori ai "Punctelor Cardinale" !

Pentru murdarul articol " CAZUL ZUBAŞCU ", pe curând.-

Ultimul număr pe care îl mai aştept, ca abonat, va fi cel în care ve-ţi publica rundurile de mai sus..-

Ing. Eugen Constandache
[semnătură]

român şi a întregului exil românesc! Dar să-i dăm cuvântul chiar d-lui Constandache: "Dintr'u început trebuie să definesc articolul «Cazul Zubaşcu», ca un atac, murdar, josnic, la adresa omului Ion Zubaşcu, a Doctorului Florin Mătrescu, şi, ceea ce e mai grav, la adresa întregului Exil, a întregului Popor Român... A veni astăzi, şi a nega valorile pentru care atâţi eroi şi-au dat viaţa, nu poate demonstra decât o minte bolnavă, sau un duşman al neamului...".

Domnule Constandache, să fim serioşi! De când d-l Zubaşcu (notoriu fan al Cenaclului "Flacăra" şi al poetului de curte Adrian Păunescu) se confundă cu întregul popor român, iar d-l Mătrescu (unul dintre principalii responsabili de ruina Uniunii Democrat Creştine din România) cu întregul exil? De când aceşti doi domni întruchipează "valorile pentru care atâţi eroi şi-au dat viaţa"? De unde aţi tras dumneavoastră concluzia că, punându-i, să zicem, la punct pe cei doi, d-l Codrescu neagă valorile respective (pe care recunoaşteţi şi dumneavoastră că ani de zile le-a apărat)? Despre insultele pe care le proferaţi ("minte bolnavă sau "duşman al neamului") nu vă mai întreb. Dumneavoastră atribuiţi cu foarte mare uşurinţă astfel de epitele, oricând şi oricui. Pentru că, spre exemplu, d-l Sorin Dumitrescu, d-l Costion Nicolescu şi alţi distinşi intelectuali creştini care au alte păreri decât dumneavoastră despre Î.P.S. Mitropolit Serafim Joantă şi despre misiunea sa în Occident, sunt "fie bine plătiţi" (de către cine?), "fie au capetele cam înegurate". Sunteţi atât de scandalizat că d-l Codrescu îl numeşte pe d-l Zubaşcu "demolator al Bisericii", iar pe d-l Mătrescu un "personaj obscur", de parcă primul ar fi ctitor de sfinte lăcaşuri ortodoxe, iar al doilea o celebritate de care e musai să ştie oricine!

Qui se croit trop grand pour une petite tâche est probablement trop petit pour une grande

Paris, 21.04.1998.

Stimate Domnule Doctor,

În primul rând vă spun „Cristos a înviat", cu urări de sănătate, în special pentru Doamna, despre care am auzit că a fost bolnavă.

Dv. mi-aţi tot cerut să vă spun pe nume, ceea ce eu nu am făcut. Dacă mi-aţi vorbit aşa de dur, când eu am păstrat o distanţă clară, cum mi-aţi fi vorbit dacă vă spuneam pe nume ?

M'aţi acuzat că sunt contra legionarilor, deşi Dv. aţi declarat de nenumărate ori că nu sunteţi legionar.

Am mulţi prieteni legionari din închisoare, toţi oameni foarte buni. Dar nu voi pactiza niciodată cu lichelele, indiferent culoarea lor. Fie şi fratele meu!

L-aţi tot lăudat pe Gabriel Constantinescu (educatorul neamului !). Dar el susţine pe securistul Teoctist şi pe „mitropolitul exilului", agentul Serafim. Vă trimit scrisorile grăitoare ale ing. Constandache, din Germania. Lichele sunt şi Răzvan Codrescu, Radu Creangă şi preotul fost torţionar Calciu, care susţine pe patriarhul roşu, care se declară „preşedintele exilului". Teoctist le va finanţa Romfestul, care se va ţine anul acesta în ţară.

Eu, deşi foarte bolnav, am conceput alăturatul protest „cu patriarhul roşu". Cu Dumnezeu, înainte!

Rem. Radina [semnătură]

Dar d-l Constandache nu se limitează doar la insulte. Vrând să dea întregii afaceri un caracter de complot, insinuează că articolul d-lui Codrescu împotriva campaniei zubaşciene a fost comandat de însuşi Î.P.S. Serafim! Căci iată ce afirmă dumnealui, după ce citează din foaia duhovnicească (numărul din noiembrie 1997) pe care înaltul ierarh o editează la Regensburg, unde acesta relata foarte pe scurt despre întâlnirea pe care a avut-o, la Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din Sibiu, cu preoţii Vasile Florea şi Ioan Vladovici, precum şi cu d-l Gabriel Constantinescu, redactorul-şef al revistei *Puncte Cardinale*, cu care "s-a întreţinut despre situaţia Diasporei române": "Intenţionat a omis [să-l menţioneze] pe domnul Răzvan Codrescu, pentru a elimina presupunerea unei legături, între convorbirea avută asupra Disporei şi murdarul articol apărut în «Ziua»". Domnule Constandache, nu vi se pare că vă aventuraţi în afirmaţii gratuite? De unde deduceţi că d-l Codrescu a participat la acea întâlnire? De ce vreţi să daţi neapărat unei banale polemici dintre doi ziarişti caracter de conspiraţie? (Pentru liniştea dumneavoastră, în măsura în care sunteţi dispus să mă credeţi pe cuvânt, d-l Codrescu, care locuieşte în Bucureşti, nu doar că n-a fost de faţă la respectiva întrevedere, dar ştiu bine că nici nu-l cunoaşte personal pe ierarhul incriminat).

Şi încă ceva. Cum vă închipuiţi că cei din redacţia *Punctelor Cardinale* şi-ar putea permite să ia hotărâri în privinţa dumneavoastră, a celor din exil, aşa cum iarăşi insinuaţi în finalul rechizitoriului pe care-l faceţi d-lui Codrescu şi celorlalţi împricinaţi?! Căci iată insinuarea dumneavoastră retorică: "Poate ne împărtăşeşte şi nouă d-l G. Constantinescu, hotărârile luate, în privinţa noastră de camarazii Joantă, Constantinescu şi Codrescu". Fiţi fără grijă, domnule Constandache! Nu s-a luat nici o hotărâre cu privire la dumneavoastră, cei care vă înverşunaţi împotriva ierarhiei Bisericii Ortodoxe. Nu aţi fost nici excomunicaţi, nici afurisiţi şi nici măcar băgaţi în seamă. Cei care au luat parte la întâlnirea respectivă s-au întreţinut în termeni cât se poate de generali, aşa după cum se menţionează în sursa pe care chiar dumneavoastră o citaţi, "despre situaţia Diasporei Române". Atâta tot.

Sunteţi foarte scandalizat de faptul că d-l Codrescu, făcând unele consideraţii pe marginea noţiunii de *exil*, afirmă că "această noţiune, cândva sacrosantă, nu se mai potriveşte contextului actual". Cu toată scandalizarea dumneavoastră, observaţia este justă şi a fost făcută de mulţi alţii. Mai poate d-l Remus Radina, de exemplu, să se considere "exilat", acum când partidul în rândurile căruia a luptat şi a pătimit este la putere? De asemenea, dumneavoastră sau oricare alt membru al fostului exil, care acum vă puteţi întoarce oricând şi oricum în ţară şi vă puteţi exprima, fără nici o oprelişte, opiniile şi credinţele, vă mai puteţi considera ca fiind "în exil"? Este evident că nu. Dar acest lucru nu are, în fond, nici o importanţă...

Ceea ce ne apare mai important (şi simptomatic) este că d-l Constandache nu discută, propriu-zis, nici una dintre obiecţiile concrete ale d-lui Codrescu; dumnealui crede că expresia viscerală a unor resentimente, plus câteva lozinci pompoase, pot ţine loc de contra-argumente. E totuşi nevoie de ceva mai mult, domnule Constandache, mai ales când un inginer ţine morţiş să facă pe avocatul...

În încheiere, vă mărturisesc, domnule Constandache, că la întrebările pe care le puneţi în legătură cu trecutul şi activitatea Î.P.S. Serafim nu vă putem răspunde, pentru că nu avem informaţiile necesare. Vă sugerăm însă să vă adresaţi celor doi preoţi, părintelui Vasile Florea şi părintelui Ioan Vladovici, în al căror avocat din oficiu vă erijaţi. Cu siguranţă că dumnealor vă vor putea răspunde, cel puţin la unele dintre numeroasele dumneavoastră întrebări. Vă vor spune, de asemenea, şi cât se simt de "compromişi" de întâlnirea cu Î.P.S. Serafim...

Demostene ANDRONESCU

P.S. D-l Constandache se arată foarte iritat, la începutul uneia dintre scrisori, de exigenţele ortografice ale d-lui G. Constantinescu, "mulţumindu-i" că n-a observat decât atât în paginile adresate *Punctelor Cardinale*. Din câte îl cunosc, d-l G. Constantinescu trebuie să fi observat mai mult. Problema, din păcate, este alta: *ortografia* românească a d-lui Constandache e chiar mai în suferinţă decât *ortodoxia* domniei-sale, aşa că se observă în primul rând... Şi nu e în nici un fel vina d-lui G. Constantinescu (căruia "rutina redacţională" îi va fi ascuţit, desigur, sensibilitatea *şi* pentru anumite aspecte "formale"...).

ORTODOXIA & ECUMENISMUL

"Eu nu prea sunt pentru ecumenism; socotesc că ecumenismul este produsul masoneriei; iarăşi vor să relativizeze credinţa adevărată. Ecumenismul este panerezia timpului nostru. De ce să mai stau de vorbă cu ei, care au făcut femeile preoţi, sunt de acord cu homosexualii, nu se mai căsătoresc... În Suedia numai 3% din populaţie se căsătoreşte, restul trăiesc aşa..."

Dumitru STĂNILOAE

PR. GH. CALCIU

Revista *Nouvelle du Monde Orthodoxe*, Nr. 28, Oct. 1997, publică o ştire îmbucurătoare pentru ortodocşii care înţeleg erezia pe care o reprezintă mişcarea ecumenică din vremea noastră:

Sfântul Consiliu al Episcopilor Bisericii Sârbe, cu ocazia sesiunii normale din lunile Mai-Iunie 1997, a hotărât ca Biserica Ortodoxă Sârbă să iasă din ***Consiliul Ecumenic al Bisericilor,*** *a cărui membră a fost din 1965. Bazându-se pe concluziile Comisiei pentru reexaminarea relaţiilor cu C.E.B. şi luând în considerare marea nelinişte a poporului credincios din Serbia, ca şi* ***Apelul*** *adresat de circa 300 de preoţi şi monahi sârbi Sfântului Sinod al Episcopilor, Sinodul a luat această hotărâre de a ieşi din C.E.B.*

Argumentele pe care Sinodul Ortodox Sârb le aduce în favoarea deciziei se referă la faptul că mişcarea ecumenică are ca punct de plecare dorinţa specifică a cultelor protestante de a reface unitatea Bisericii, începând cu anii 1910.

Bisericile ortodoxe au participat la această mişcare zisă ecumenică, fiecare în felul ei, mai ales după 1920, spre a pune în lucrare cuvântul lui Iisus: ***"Ca toţi să fie una".*** *Teologii ortodocşi cei mai eminenţi şi-au avut contribuţia lor la această mişcare.*

Poziţia fundamentală a acestor teologi a fost şi este ***că fără unitate în credinţă nu poate exista unitatea în Biserică****, în calitatea ei de organism divino-uman. În activitatea sa, Consiliul Ecumenic al Bisericilor a neglijat tot mai mult această poziţie originală, în special începând cu anii '70. De aceea, Biserica Ortodoxă Sârbă, împreună cu alte Biserici locale, mărturisind credinţa şi ethosul Bisericii* ***una, sfântă, universală şi apostolică a lui Hristos,*** *anunţă* ***ieşirea din C.E.B. şi renunţarea la calitatea de membru organic al acestei organizaţii.*** *(Aşa cum deja au făcut Patriarhatul din Ierusalim şi Biserica din Georgia).*

Acest pas fiind de o mare importanţă, care nu priveşte numai viaţa şi misiunea Bisericii Sârbe, ci întreaga Ortodoxie în misiunea ei salvatoare în lume, înainte de a părăsi definitiv C.E.B., Sinodul Episcopilor a decis să-şi expună punctul de vedere faţă de hotărârea luată, notificând Patriarhatului Ecumenic de Constantinopol decizia şi motivele, ca şi tuturor Bisericilor locale, cerându-le convocarea cât mai curând posibil a unui Sinod Pan-Ortodox, pentru a se discuta continuarea sau necontinuarea participării Ortodoxiei la C.E.B.

Această decizie ni se pare de bun augur pentru purificarea Ortodoxiei. De peste 70 de ani, Ortodoxia participantă la mişcarea ecumenică se face părtaşă la rătăcirea protestantă şi la secularizarea Bisericii. Mişcarea ecumenică a susţinut toate guvernele de stânga, cele mai criminale şi distrugătoare de biserici, s-a ferit să ia apărarea preoţilor şi a credincioşilor care au luptat pentru credinţă şi pentru libertăţile religioase şi, ceea ce este cel mai periculos, această mişcare promovează drepturile religioase ale aşa-ziselor "minorităţi" (homosexuali, lesbiene etc.), face femei preoţi şi exclude, pe cât posibil, numele lui Iisus din conferinţele lor religioase. Ca să nu mai amintim de faptul că dintre membrii acestei mişcări se recrutează toţi teologii care contestă adevărul Bibliei, neagă dumnezeirea lui Iisus şi declară Noul Testament o "colecţie de legende create ulterior, spre a putea răspândi creştinismul în lume"!

Teologii greci numesc mişcarea ecumenică **cea mai mare erezie a secolului nostru.**

Din nefericire, Biserica Ortodoxă Română s-a angajat adânc şi într-o măsură iresponsabilă în această mişcare. A trimis studenţi la seminarele teologice ecumeniste din Elveţia, unde aceştia au învaţat laxitatea faţă de principiile creştine, nerespectarea sfintelor liturghii, inutilitatea posturilor, amestecarea învăţăturii divine cu învăţăturile umane şi raţionaliste ale protestantismului. Cu trei ani în urmă, Î.P.S. Daniel al Moldovei, unul dintre absolvenţii seminarului ecumenic şi fost profesor la acest seminar, şi-a dat binecuvântarea pentru tipărirea unei "Cărţi de slujbă ecumenică" (versiunea românească fiind editată de Mitropolia ieşeană), în care se face un amestec neîngăduit între Sfânta Liturghie Ortodoxă şi invenţiile protestante eretice. În timpul acestei "liturghii", participanţii schimbă între ei, la un moment dat, "un semn al păcii"! Oare ce înţeleg editorii cărţii prin acest termen? Înainte de împărtăşire, tipicul liturgic ortodox prevede *sărutul păcii* pentru slujitori. Se ruşinează ei de termenul ortodox? Sau "semnul păcii" o fi vreo insignă masonică? Şi preotul care redactează această carte plină de erezii, el însuşi fiind un absolvent al seminarului ecumenic, nu se teme oare de pedeapsa divină?

Pentru multele noastre păcate, Biserica noastră a ajuns ţinta atacurilor satanice mai mult decât alte Biserici. Treziţi-vă, preoţi ai lui Hristos! Treziţi-vă, ierarhi, locţiitori ai Domnului pe pământ! Puneţi capăt acestor erezii mai rele decât cea a lui Arie!

Nădejdea noastră este că preoţii şi monahii, împreună cu credincioşii, vor cere Patriarhiei Române Ortodoxe să părăsească mişcarea ecumenică şi toate rătăcirile legate de ea, în care se prăbuşesc unii ierarhi, punând deasupra celor dumnezeieşti ideile ecumeniste, căci ei caută mai mult slava oamenilor decât slava lui Dumnezeu.

Pentru o mai bună lămurire a cititorilor, dăm mai jos schema Liturghiei Ecumenice din broşura *Reconcilirea - dar al lui Dumnezeu şi început de viaţă nouă*, publicată la Editura Trinitas din Iaşi, în 1995 (după originalul englez, cum afirmă editorii). Cei care au redactat documentul sunt: Preot Prof. Dr. Viorel Ioniţă (care nici măcar nu-şi pune titlul de preot), P. Dr. Langerdorfer Sj şi Dr. Roger Williamson. Celelalte nume nu ne mai interesează.

LITURGHIA ECUMENICĂ A RECONCILIERII

S = Săvârşitorul slujbei
A = Adunarea credincioşilor

Binecuvântarea de deschidere

S: Binecuvântat fii, Doamne Dumnezeul nostru, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

A: Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi (de 3 ori).

S. Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

A: Dumnezeule în Treime, miluieşte-ne pe noi; Doamne, curăţeşte păcatele noastre; Sfinte Dumnezeule, vino şi curăţeşte păcatele noastre pentru sfânt numele Tău.

S: Tatăl nostru...

Citirea Evangheliei (vezi textele din Vechiul şi Noul Testament enumerate mai sus) [*De când o Evanghelie din... V. T. care se citeşte la liturghie?!* - n.n.].

Rugăciuni spontane pentru reconciliere în ţările unde sunt conflicte, cu următorul final:

A: Dumnezeule veşnic şi atotputernic, adună ceea ce a fost despărţit, condu-ne spre unitate; priveşte cu dragoste la Biserica Fiului Tău. Te rugăm ca, întru unitatea credinţei şi prin legăturile iubirii dintre oameni, să uneşti toţi oamenii care s-au sfinţit prin unul singur Botez, prin Iisus Hristos, Fiul Tău şi Domnul şi Dumnezeul nostru, care împreună cu Tine şi cu Sfântul Duh va trăi şi va împărăţi, acum şi pururea şi în vecii vecilor. **Cu toţii schimbă un semn al păcii [?!].**

Mărturisirea păcatelor şi rugăciunea de iertare:

S: Doamne, Dumnezeul nostru, dragostea Ta este mai tare ca vina noastră şi Tu primeşte-i pe toţi cei care se întorc la Tine; priveşte cu milostivire către noi. Mărturisim că am greşit Ţie. Să sărbătorim acum taina milostivirii Tale şi schimbăm vieţile noastre, astfel încât, împreună cu Tine, să ne putem bucura veşnic. Prin Iisus Hristos, Stăpânul nostru.

Imn: "Uneşte-ne, Doamne, în pace şi ţine-ne cu dragostea Ta" (*Seigneur, rassemble nous dans la paix de ton amour*), de Dominique Ombrie.

Rugăciune:

A: Doamne, Iisuse Hristoase, ai venit să-i împaci pe oameni cu Tatăl Tău şi al nostru, vrednic eşti de toată lauda! Miluieşte-ne pe noi. O, slujitor credincios, ai luat asupra Ta păcatele acestei lumi, ca întru Tine să ne putem mântui, mărire Ţie! Miluieşte-ne pe noi. Tu eşti alături de Tatăl Tău şi ne duci la El întru comuniunea Sfântului Duh, mărire Ţie! Miluieşte-ne pe noi.

Rugăciunea Sfântului Francisc:

A: Doamne, fă-mă unealtă a păcii Tale:
Unde este ură, să sădesc dragoste;
Unde este dezbinare, unitate;
Unde este greşală, adevăr;
Unde este jignire, iertare;
Unde este deznădejde, speranţă;
Unde este întuneric, lumină;
Unde este întristare, bucurie;
O, Stăpâne ceresc, fă mai mult
să mângâi decât să fiu mângâiat;
Să înţeleg decât să fiu înţeles;
Să iubesc decât să fiu iubit;
Căci numai dăruind, noi primim;
Numai iertând, suntem iertaţi;
Numai murind, suntem născuţi
la viaţă veşnică.

Binecuvântarea de sfârşit

S: Pacea lui Dumnezeu, care e dincolo de înţelegere, ne ţine inima şi mintea în cunoaşterea şi dragostea lui Dumnezeu şi a Fiului Său, Domnul nostru Iisus Hristos; şi binecuvântarea Dumnezeului Atotputernic, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, să fie printre noi şi să rămână cu noi pururea.

În această "Liturghie" desfigurată, s-au strecurat cu viclenie unele rugăciuni frumoase şi puternice, cum sunt: *Sfinte Dumnezeule*, sau rugăciunea Sfântului Francisc d'Assisi. Toate s-au făcut însă cu intenţia satanică de a ne muia inima cu jumătăţi de adevăr şi a ne face să uităm că textul liturgic a fost mutilat ca într-o liturghie neagră.

Doamne, trezeşte inima dreptcredincioşilor creştini!

Olivier CLÉMENT ne recomandă:

VLADIMIR ZIELINSKY
DINCOLO DE ECUMENISM

Vladimir Zielinsky (n. 1942) ni se înfăţişează ca un filosof creştin liber. Cartea de faţă, scrisă direct în franceză, aduce mărturie despre o Ortodoxie în acelaşi timp modestă, profundă şi deschisă, care caută întâlnirea şi o împărtăşeşte. Este vocea unei "noi generaţii de credincioşi", intraţi la vârsta maturităţii, din proprie voinţă, într-o Biserică în acelaşi timp minunată şi deconcertată, generaţie a cărei primă grijă pare a fi raportul dintre Biserică şi Evanghelie, dintre taină şi expresia ei.

Vladimir Zielinsky l-a urmărit pe Cardinalul Ratzinger de-a lungul unei întregi cărţi: *Convorbirile despre credinţă*. Bisericile, spune Vladimir Zielinsky, trebuie să meargă una în întâmpinarea celeilalte. Nu cu acuzaţii stereotipe, ci cu problemele lor nerezolvate, cu rănile lor care sângerează. Să pună în practică imperativul paulin: "Purtaţi-vă sarcinile unii altora şi astfel veţi împlini legea lui Hristos" (*Gal.* 6,2).

E momentul să împărţim nu doar comorile, ci şi încercările. Când un laic ortodox rus se adresează astfel, cu o dureroasă fraternitate, unui cardinal al Bisericii romane, e semn că această solidaritate începe să se manifeste.

În româneşte la Editura «Anastasia»

CODREANU

ŞI «FENOMENUL LEGIONAR»

I

Ceea ce ştiu generaţiile mai tinere ale României despre Corneliu Zelea Codreanu (13 sept. 1899 – 30 nov. 1938), supranumit «Căpitanul», întemeietorul şi conducătorul Mişcării Legionare până în anul 1938 (când a fost asasinat, împreună cu alţi 13 capi legionari aflaţi în detenţie, din ordinul lui Carol II şi prin mijlocirea lui Armand Călinescu), se reduce, din păcate, la câteva mistificări monocorde, menite să impună imaginea publică a unui asasin exaltat, anticomunist şi antidemocrat deopotrivă, năimit ideologiei şi intereselor naziste. Propaganda antinaţională şi anticreştină constituie probabil singura formă de continuitate din viaţa publică românească a ultimelor şapte decenii; din acest punct de vedere, între regimul democratic (antebelic sau postdecembrist) şi regimul comunist nu există nici o deosebire semnificativă. România contemporană s-a mişcat constant (cu excepţia anilor tulburi ai războiului) în cercul vicios al stângii, în care nici o în-dreptare nu este cu putinţă. Legionarii încercaseră să rupă acest cerc, în contextul efemer al unei Europe de dreapta; tentativa lor a eşuat în mod tragic, dar amintirea fermităţii lor continuă să tulbure «linişteа» oamenilor de stânga, care au dus şi continuă să ducă ţara la ruină. Spaima de legionarism reprezintă, în adânc, spaima politicianismului de propriile lui păcate, pe care le-ar putea plăti cândva, la o *dreaptă* judecată a istoriei.

«Criminal», «fascist», «extremist», «reacţionar», «fanatic», «şovin», «antisemit» – iată numai câteva dintre etichetele denigratoare puse cu «generozitate» pe lupta şi jertfa lui Corneliu Codreanu. Ele au devenit curente în conştiinţa multora, ca urmare a necunoaşterii sau neînţelegerii realităţilor istorice şi spirituale ale României interbelice. Ne-a fost impusă cu consecvenţă o adevărată dogmă ideologică, fundamentată pe mitul propagandistic al «sălbăticiei» legionare. E povestea cu hoţul care strigă: Prindeţi hoţul!... Legionarismul a devenit astfel imaginea publică a tuturor relelor de ieri şi de azi («sperietoarea» fiind folosită până la saturaţie şi după 22 decembrie 1989), iar Corneliu Codreanu, ca şef al Mişcării, a ajuns să fie considerat, în consecinţă, drept «capul răutăţilor». Atât de mult au fost repetate aceste lucruri, atâta cerneală s-a vărsat şi atâta patimă a fost investită în această denigrare concertată, încât pentru anumite minţi comode problema nici nu mai merită discutată! Când se rosteşte numele lui Codreanu sau al Mişcării Legionare, multora li se pare că ştiu totul dinainte...

Omul acesta, mort la 39 de ani (ca şi Eminescu, de care-l leagă în eternitate, dincolo de obârşiile bucovinene, aceeaşi evlavie faţă de tradiţia naţională şi aceeaşi responsabilitate faţă de destinul nostru comunitar), a fost deopotrivă personalitatea publică cea mai pios adorată şi cea mai crunt urâtă a României Mari. «O personalitate harismatică», fără îndoială, aşa cum se văd siliţi s-o recunoască, fie şi numai cu jumătate de gură, până şi adversarii lui ireductibili. Dar ce mai înseamnă «harisma» într-o lume desacralizată? Ea pare receptată îndeobşte ca expresie simptomatică a unei stări patologice, pusă în legătură mai degrabă cu fascinaţia diabolică decât cu harul divin...

O parte a opiniei publice româneşti, formată la şcoala stângismului de sorginte franceză sau a aşa-numitei «prese din Sărindar» (*Adevărul*, *Dimineaţa*, *Lupta* etc.), a fost convinsă încă din anii '30 că tânărul luptător naţionalist era un soi de monstru democratofag, iar Mişcarea sa un cap de pod al nazismului în România! Şi totuşi, pentru cine ar fi fost dispus să se informeze corect, de la surse, în cărţile lui stătea scris negru pe alb: «Mişcarea Legionară nu se întemeiază exclusiv nici pe principiul autorităţii [ca mişcările politice extremist-totalitariste – n.n.] şi nici pe acela al libertăţii [ca mişcările politice anarhic-democratice – n.n.]. Ea îşi are temeliile înfipte în principiul iubirii creştine. În el îşi au rădăcina atât autoritatea, cât şi libertatea. Dragostea e împăcarea între cele două principii: autoritate şi libertate. Dragostea se află la mijloc, între ele şi deasupra lor, cuprinzându-le pe amândouă în tot ce au mai bun şi înlăturând conflictele dintre ele. Dragostea nu poate aduce nici tiranie, nici împilare, nici nedreptate, nici răzvrătire sângeroasă, nici războire socială. Ea nu poate însemna niciodată conflict»[1]. Sau, trecând de la teorie la practică: «*Niciodată Mişcarea Legionară, pentru a birui, nu va recurge la ideea de complot sau de lovitură de stat*. Consider aceasta ca o prostie. Mişcarea Legionară nu poate birui decât odată cu *desăvârşirea unui proces interior, de conştiinţă, al Naţiunii Române*. Când acest proces va cuprinde pe majoritatea românilor şi se va desăvârşi, atunci biruinţa va veni automat, fără comploturi şi fără lovituri de stat» (*Circulara Nr. 58*, «Către Şefii de Regiuni», 26 febr. 1937)[2]. Iată deci adevăratul înţeles al «biruinţei legionare»: ea nu este urmarea unui război civil sau a unei forme oarecare de violenţă politică, aşa cum se crede îndeobşte, ci capătul de drum al unei năzuite prefaceri moral-spirituale, al unei *metanoia* de proporţii naţionale![3]

Fără comploturi şi lovituri de stat?! – se revoltă prejudecata curentă. Dar evenimentele din '40-'41?! Răspunsul cel mai simplu ar fi acela că autorul rândurilor citate mai sus nu poate fi făcut răspunzător de evenimente petrecute la doi ani şi mai bine de la moartea lui; în ce-l priveşte, Corneliu Codreanu, prin *Circulara Nr. 148* («Către legionari, ziarişti, autorităţi şi publicul românesc»), din 21 februarie 1938, după instaurarea dictaturii regale, dizolvase Partidul «Totul pentru Ţară» (expresia politică a Legiunii) şi invitase la non-violenţă, excluzând explicit eventualitatea unei lovituri de stat şi prefacerea României, zicea el, «într-o Spanie însângerată»[4]. Tot aşa cum, în scrisoarea deschisă către Nicolae Iorga (care avea să-i fie fatală, prilejuind arestarea sa pentru... «ofensă»!), excludea explicit orice răzbunare asupra acestuia: «Eu nu mă pot bate cu D-ta. N-am nici geniul, nici vârsta, nici condeiul şi nici situaţia D-tale. N-am nimic. D-ta ai totul. Dar din adâncul unui suflet suflet lovit şi nedreptăţit îţi strig, şi îţi voi striga şi din adâncul gropii: *Eşti un necinstit sufleteşte* [...] Nu veţi întâmpina nici Dvs., Domnule Profesor Iorga, şi nici toţi ceilalţi care v-aţi asumat răspunderea unei sângeroase şi nedrepte opresiuni, *nu numai nici o violenţă, ci nici măcar o opunere*...» (26 martie 1938)[5].

Dar dincolo de poziţia testamentară a lui Codreanu (întărită şi de faimoasele «Însemnări de la Jilava»[6]), evenimentele din 1940, care aveau să-l aducă în fruntea statului pe generalul Ion Antonescu (cel ce va scoate armata împotriva legionarilor câteva luni mai târziu), n-au fost rezultatul strict al unui complot sau al unei lovituri de stat legionare (chiar dacă adepţii lui Horia Sima au pretins acest lucru), ci ale unui context foarte complex; Antonescu a preluat puterea în urma abdicării regelui Carol II (şi cu împuternicirea formală a acestuia), ca rezultat al unor multiple presiuni (evenimentele europene, partidele, legionarii, armata, nemulţumirea generală); el i-a chemat pe legionari la guvernare, decretând chiar «statul naţional-legionar», datorită popularităţii şi rectitudinii lor (care-i făcuseră să fie şi principalii beneficiari – pe fondul «pactului de neagresiune electorală» cu Iuliu Maniu şi Gheorghe I. Brătianu – ai ultimelor alegeri libere, din decembrie 1937), dar, cum avea să şi declare mai târziu (în procesul pe care i l-au făcut comuniştii), numai după ce marile partide tradiţionale îi refuzaseră propunerile de colaborare. Cât priveşte

Răzvan CODRESCU ☞

---

1 Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari*, vol. I [volumul al doilea nu a mai apucat să fie scris], Editura «Totul pentru Ţară», Tipografia Vestemean, Sibiu, 1936, p. 321 (numeroase reeditări anastatice, în ţară şi în străinătate).

2 A se vedea Corneliu Zelea Codreanu, *Circulări şi manifeste [1927-1938]*, ed. a V-a, Col. «Europa», München, 1981, p. 123.

3 Imprudenţa legionarilor (şi a lui Codreanu însuşi, absolvent de şcoală militară, înainte de a face studii de Drept) a fost aceea de a utiliza un limbaj eroic-cazon pentru atitudini mai degrabă ascetice şi mistice, ceea ce nu numai că a fost tendenţios exploatat de către adversari, dar i-a derutat chiar şi pe unii adepţi mai superficiali ai legionarismului. Un exemplu: «Echipa morţii», grup de propagandă legionară ce a dat naştere celor mai grave acuzaţii şi prejudecăţi, preluate ca atare şi de istorici profesionişti (vorbindu-se chiar de mai multe «echipe ale morţii»). În realitate, «Echipa morţii», formaţiune conjuncturală şi temporară, ţinând mai degrabă de ceea ce unii au numit «mistica legionară a morţii», s-a constituit la începutul lunii mai 1933; numele membrilor ei (pr. Ion Dumitrescu, Nicolae Constantinescu, Sterie Ciumetti etc.) sunt consemnate în *Pentru legionari* (ed. cit., p. 457), unde i se arată şi finalitatea: «Dar în faţa obstacolelor, loviturilor, insultelor, uneltirilor, prigoanelor, care ne asaltau de pretutindeni, noi [...] opuneam *hotărârea morţii*». Grupul constituia, aşadar, expresia predispoziţiei la martiraj a tineretului legionar: «Ea înseamnează hotărârea acestui tineret de *a primi moartea*» (amănunte şi în Horia Sima, *Histoire du Mouvement Légionnaire, I. 1919-1937*, Ed. Dacia, Rio de Janeiro, 1972, pp. 112-114; în rom.: *Istoria Mişcării Legionare*, Ed. Gordian, Timişoara, 1994). Acţiunea a stat, în mod ostentativ chiar, sub semnul rezistenţei non-violente. *Marşul legionarilor din «Echipa morţii»* (v. *Cântece legionare*, Col. «Europa», München, 1977, p. 30) se încheia cu următoarea strofă: «Noi cu zâmbetul pe buze/ Moartea-n faţă o privim,/ Căci suntem Echipa morţii:/ *Ori învingem, ori murim!*» (ultimul vers a constituit, fără a i se mai cunoaşte originea, una dintre lozincile tineretului protestatar din decembrie '89 şi aprilie-iunie '90!). Iată ce scrie şi un istoric străin: «La începutul lui mai, Codreanu a format o organizaţie pentru propaganda gardistă, căreia i-a zis "Echipa morţii", denumire nefericită, deoarece, chiar dacă provenea din logica legionară a sacrificiului până la moarte, sugera un substrat ameninţător, pe care adversarii erau gata să-l exploateze [...] "Echipa morţii" s-a întors după două luni la Bucureşti, plină de răni din cauza bătăilor primite de la poliţie...» (Michele Rallo, *România în perioada revoluţiilor naţionale din Europa: 1919-1945*, Ed. SeMpre, Bucureşti, 1993, p. 34). În urma unui proces desfăşurat la Arad, în vara aceluiaşi an, echipa legionară a fost achitată în unanimitate de Justiţia vremii.

4 «... Anunţăm pe membri că, începând cu data de astăzi, 21 februarie 1938, Partidul «Totul pentru Ţară» nu mai există. Întreaga conducere a căzut de acord că raţiunea de existenţă a Partidului a încetat». Aceasta întrucât «suntem aruncaţi din raportul de Drept în raportul de Forţă. Pe acesta, însă, noi nu-l primim. Noi am înţeles să acţionăm în cadrul legii, manifestându-ne credinţele noastre. Dacă aceasta n-o putem face şi dacă orice manifestare de credinţă ne este interzisă, raţiunea de existenţă a Partidului nostru a încetat. Noi nu voim să întrebuinţăm forţa. Nu voim să întrebuinţăm violenţa. Ne este suficientă experienţa din trecut, când, fără voia noastră, am fost atraşi pe calea violenţei. La orice violentare noi nu mai răspundem în nici un fel: suportăm. Chiar şi atunci când întreaga naţiune ar fi tratată ca o turmă de animale inconştiente. Lovitură de stat nu voim să dăm. Prin existenţa însăşi a concepţiei noastre, noi suntem contra acestui sistem. Ea [lovitura de stat] înseamnează o atitudine de bruscare, de natură exterioară, pe când noi aşteptăm biruinţa noastră de la desăvârşirea în sufletul naţiunii a unui proces de perfecţiune omenească. Nu vom întrebuinţa aceste mijloace violente, deoarece tineretul de astăzi are prea adânc înfiptă în suflete conştiinţa misiunii sale istorice, a răspunderii sale, pentru a face acte necugetate, care să transforme România într-o Spanie însângerată. Generaţia noastră întreagă vede bine mănuşa care i s-a aruncat. Mănuşa aruncată va rămâne însă jos. Noi refuzăm s-o ridicăm. Ceasul biruinţei noastre încă n-a sunat. E încă ceasul lor. Dacă generaţia bătrânilor noştri crede că e mai bine aşa cum a procedat, noi nu avem să ne amestecăm pentru a le da lecţii. Ei poartă răspunderea în faţa lui Dumnezeu şi a Istoriei...» (a se vedea textul integral al circularei, în *Circulări şi manifeste [1927-1938]*, ed. cit., pp. 272-275; din motive de spaţiu, am suprimat alineatele).

5 A se vedea textul integral al scrisorii, în, *Circulări şi manifeste (1927-1938)*, ed. cit., pp. 282-286. În urma plângerii lui N. Iorga (care refuzase publicarea scrisorii, ca drept la replică, în ziarul său), Codreanu va fi arestat, închis la Jilava, judecat şi condamnat la 6 luni de închisoare. «Căpitanul» încăpuse astfel definitiv pe mâna călăilor săi. Va urma parodia de proces din mai 1938 (a se vedea Kurt W. Treptow, Gh. Buzatu, *«Procesul» lui Corneliu Zelea Codreanu [mai 1938]*, Colecţia «Românii în istoria universală», Iaşi, 1994, lucrare din păcate slab difuzată, greu accesibilă publicului mai larg), condamnarea la 10 ani de muncă silnică şi, după doar câteva luni (în noaptea de 29 spre 30 noiembrie), asasinatul de la Tâncăbeşti.

6 În care scria, bunăoară: «Caracteristica timpului nostru: ne ocupăm cu lupta dintre noi şi alţi oameni, nu cu lupta dintre poruncile Duhului Sfânt şi poftele firii noastre pământeşti; ne preocupă şi ne plac victoriile asupra oamenilor, nu victoriile împotriva diavolului şi păcatului. Toţi oamenii mari ai lumii de ieri şi de azi – Napoleon, Mussolini, Hitler etc. – au fost sau sunt preocupaţi mai mult de aceste biruinţe. Mişcarea Legionară face excepţie, ocupându-se, deşi insuficient, şi de biruinţa creştină în om, în vederea mântuirii lui». Un mare conducător trebuie să aibă grijă să-şi pregătească oamenii nu doar pentru simple «biruinţi pământeşti», ci mai ales «pentru lupta decisivă, din care sufletul fiecăruia se poate încununa cu biruinţa veşniciei sau cu înfrângerea veşnică» (însemnare din ziua de miercuri 15 iunie 1938; a se vedea Corneliu Zelea Codreanu, *Însemnări de la Jilava*, Col. «Europa», München, 1994, pp. 50-51).

evenimentele din ianuarie 1941, cunoscute îndeobşte sub denumirea de «rebeliunea legionară», ele au constituit, în realitate, mai degrabă o perfidă acţiune antonesciană (cu dovedit sprijin german) împotriva unei Gărzi de Fier devenite incomode (şi incontrolabile, cum o dovediseră actele reprobabile din noiembrie 1940 [7]); legionarii încercau să facă presiuni asupra şefului statului, dar sub consemnul *non-violenţei;* provocaţi prin foc deschis, reacţia lor a fost mai degrabă una defensivă, permiţând însă o amplă înscenare (de genul celei din decembrie 1989), care a indus panica în întreaga populaţie; pe seama legionarilor au fost puse, de către maşina de zvonuri a presei (aflate sub cenzură oficială) şi a Siguranţei, o serie întreagă de intenţii şi fapte imaginare (ce aveau să cunoască o lungă carieră propagandistică, sub toate regimurile ulterioare)[8], cu scopul de a-i compromite definitiv şi de a-i scoate de pe scena politică, prefăcându-l pe Antonescu într-un «salvator providenţial» al ţării. Dar chiar admiţând punctul de vedere oficial, răspunderea, încă o dată, n-ar putea să cadă nici asupra lui Codreanu, nici asupra vechii elite legionare; aceştia fuseseră decimaţi în 1938 şi 1939, într-un adevărat genocid public, totalizând sute de victime; este ceea ce se numeşte, în mod curent, «decapitarea» Mişcării Legionare. Noii conducători aleşi în vâltoarea evenimentelor tragice s-au străduit pe cât le-a stat în putinţă să păstreze unitatea şi funcţionalitatea Mişcării, comiţând însă şi destule abuzuri sau greşeli (ce-i drept, într-o vreme a tuturor confuziilor, nu numai la noi, dar şi în întreaga Europă). Legionarismul mai că şi-a uitat temeiurile moral-spirituale, afişând un spirit preponderent politic şi aproape paramilitar, dând frâu liber intrigii şi răzbunării, astfel că a reuşit «să irosească un important capital de popularitate în doar câteva luni» (Eugen Weber)[9]. Oricât ar fi de neplăcut pentru anumiţi supravieţuitori ai Mişcării, astăzi nu putem să nu tragem o linie de demarcaţie în istoria legionară, între ceea ce unii au numit «codrenism» şi «simism» (noţiuni poate relative, dar care acoperă, principial, nu doar o realitate *cronologică*, ci şi una *tipologică*). Legendara «unitate legionară» (la care Codreanu ţinuse atât de mult – a se vedea, de pildă, *Pentru legionari*, ed. cit., pp. 323-324 – şi care pe vremea lui fusese o realitate incontestabilă) a fost compromisă în anii războiului şi s-a spulberat, pare-se iremediabil, în exilul postbelic.

Între cele două războaie mondiale (ca şi după 1989, de altfel), cea care făcea şi desfăcea reputaţii era presa centrală, preponderent stângistă, controlată de plutocraţie («presa de negustori», cum o numise Octavian Goga[10]). Aşa se face că, spre exemplu, un Nicolae Titulescu, diplomat abil, dar promotor consecvent, prin politica sa pro-sovietică, al intereselor antinaţionale şi anticreştine, personaj despre care un deputat francez putuse afirma că era atât de corupt încât «ar fi plătit ca să se lase cumpărat»[11], a fost transformat într-o glorie a politicii româneşti şi europene, trecând ca atare până în ziua de azi, în vreme ce un Corneliu Codreanu, martir al cauzei creştine şi naţionale, pe care nimeni nu l-a putut ademeni sau cumpăra vreodată, a fost stigmatizat ca «duşman al umanităţii» şi chiar ca «trădător» al propriului său popor![12] Cum să nu-i înţelegi amărăciunea finală: «Nu ştiu dacă a existat vreodată în viaţa publică a României un om care să fi fost atacat cu atâta înverşunare, patimă şi rea-credinţă de întreaga presă şi de toate cluburile iudeo-politicianiste, aşa cum am fost eu de la arestarea mea, în tot timpul instrucţiei, în scopul de a-mi pregăti condamnarea în faţa opiniei publice. N-a fost nimeni, în tot trecutul politic românesc, asupra căruia să se fi concentrat atâta ură. Nimeni n-a fost lovit ca mine, fără a avea posibilitatea să mă apăr, fără ca cineva să mă poată apăra»[13] (vineri, 3 iunie 1938; *Însemnări...*, ed. cit., pp. 32-33)?! Sau: «De 60 de zile nu schimb nici o vorbă cu nimeni, căci nimeni din cei de aici nu are voie să vorbească cu mine. Şi atacat în acelaşi timp în fiinţa mea morală, acuzat de trădare, declarat străin, ca nefiind român nici după tată, nici după mamă, arătat ca duşman al Statului, copleşit de lovituri şi legat cu mâinile la spate, adică neavând nici o posibilitate de apărare, cu inima strânsă la gândul suferinţei, jignirilor, maltratărilor celorlalţi ai mei, familie şi camarazi, am simţit că mi s-a rupt unul dintre cele trei fire nevăzute care-l leagă pe creştin de Dumnezeu: nădejdea...» (miercuri, 15 iunie 1938; *ibidem*, p. 49).

Labilitatea morală, conformismul laş, orgoliul sau naivitatea i-a făcut pe anumiţi români de seamă, unii dintre ei intelectuali subţiri (cazul Petre Pandrea[14]) şi chiar foşti «apostoli» ai naţionalismului românesc (un Nicolae Iorga sau un Pamfil Şeicaru, antum; un Nichifor Crainic sau un Emil Cioran, postum), să contribuie cu girul personalităţii lor la crearea şi perpetuarea unei imagini profund false a lui Corneliu Codreanu, aşa cum au făcut-o şi în alt caz ilustru: cel al profesorului Nae Ionescu (simpatizant şi apologet al lui Codreanu şi al Mişcării sale). Astfel, ca să luăm unul dintre exemplele cele mai concludente, Nicolae Iorga, cel ce propovăduise pe vremuri «cruciada românismului» şi – în acelaşi spirit cu A. C. Cuza – susţinuse ofensiva antisemită în paginile *Neamului românesc*[15], dar şi de la catedra universitară[16], a ajuns să tune şi să fulgere, pe aceeaşi voce cu «hidra masonică» (sintagmă curentă în presa de dreapta a vremii), împotriva foştilor săi studenţi şi discipoli naţionalişti, a lui Corneliu Codreanu şi a legionarilor în genere (deşi ştiuse să aprecieze jertfa lui Moţa şi Marin «pentru credinţa lor creştină şi pentru cinstea poporului lor, pentru ce este etern, scump şi curat în latinitatea nebolşevizată»[17]), contribuind din plin la «decapitarea» Legiunii, pe care nu se sfiise s-o sugereze chiar într-una dintre secţiunile Senatului: «Ei, Domnilor! V-aţi speriat? V-aţi speriat de nişte copiii? Eu, Domnilor, l-am întrebat odată pe Colonelul Boyle [ataşat militar anglo-canadian, salvatorul coloniei româneşti din Odesa revoluţiei bolşevice – n.n.]: "Cum ai putut Dumneata, Domnule, să salvezi singur colonia românească din Odesa, în vremea revoluţiei bolşevice?". Şi Colonelul Boyle mi-a răspuns: "Domnule Profesor, eu sunt canadian şi vânător, iar la noi, în Canada, vânatul cel mai al dracului e câinele sălbatic. Te atacă în haită. Poţi să dobori Dumneata unul, doi, patru; cei ce rămân te sfâşie. Ei, dar de eşti vânător cu experienţă, vei observa Dumneata că în grămada care atacă este unul care conduce. Pe acela de-l ţinteşti între ochi, toată liota se împrăştie!". «Mă aflam – îşi amintea în 1958, în exil, teologul Gh. Racoveanu (1900-1967) – în localul redacţiei *Cuvântului* când a sosit acolo, revoltat, Nae Ionescu: "Auzi, măi, Nebunul! Auzi ce vorbeşte?! Ăsta e îndemn la asasinat!". Şi Nae Ionescu mi-a povestit ce spusese Iorga la Senat...»[18].

Nu mult după aceea, în noaptea de Sfântul Andrei a anului 1938, conducătorul «haitei» a fost «ţintit între ochi»; şi, într-un fel, «liota s-a împrăştiat», în ciuda aparentului triumf temporar din 1940, care în cele din urmă s-a dovedit fatal pentru imaginea publică a legionarismului, atât prin excesele sale interne, cât şi prin valul de ură mistificatoare pe care acestea l-au generat. Deşi fără să o dorească, rămăşiţele propriei Mişcări (îngroşate artificial cu aşa-numiţii «septembrişti»[19]) au făcut memoriei lui Codreanu şi legionarismului antebelic un deserviciu la fel de mare ca şi cei mai înverşunaţi dintre detractorii lor! Psihologiceşte, faptele îşi pot găsi motivaţia; moraliceşte şi politiceşte, ele au echivalat cu un dezastru[20]. Vechea elită legionară *a fost ucisă*, în cea mai mare parte, prin «terorismul de stat» al anilor '38-'39; oştirea rămasă în urmă, cu generali investiţi în pripă, *s-a sinucis* moral şi politic în anii următori (ce-i drept, şi sub presiunea acelei istorii care «a făcut pipi pe noi», cum obişnuia să spună Mircea Eliade). Cu toate acestea, legionarismul rămâne, în istoria noastră modernă, una dintre cele mai originale şi mai complexe experienţe[21], care continuă *să ne oblige*. Probabil însă că abordarea nepătimaşă şi neideologizată a «fenomenului legionar», precum şi reconsiderarea efectivă a figurii lui Corneliu Codreanu vor fi posibile numai după ce ultimii supravieţuitori implicaţi (de o parte sau de alta a baricadei) vor părăsi scena şi numai după ce istoriografia românească se va emancipa complet de habitudinile obedienţei comuniste sau de complexul creat, mai nou, de un anume «terorism ideologic» (Roger Garaudy) de sorginte occidentală... Drumul a fost deschis deja de către istoricul Gh. Buzatu şi mai tinerii săi colaboratori[22].

(VA URMA)

---

7 Asasinatele de la Jilava (lichidarea, de către o echipă legionară, în noaptea de 26 spre 27 noiembrie 1940, în condiţii încă insuficient elucidate, a celor 64 de vinovaţi pentru masacrele antilegionare din 1938-39, acuzaţi ce-şi aşteptau în celule o judecată legală îndelung amânată), urmate de dublul asasinat (în condiţii la fel de obscure) din 27-28 noiembrie (când «au fost pedepsiţi» Nicolae Iorga şi Virgil Madgearu. Comandamentul Gărzii de Fier pretinde a nu fi ordonat aceste acţiuni criminale, care ar fi fost iniţiate de un grup rebel, manipulat, poate, de forţe ostile României (a se vedea punctul de vedere al lui Horia Sima, în *Cazul Iorga-Madgearu. Declaraţii făcute de Dl. Horia Sima revistei «Carpaţii» – 1961*, Col. «Omul Nou», Miami Beach, 1992).

8 Ca povestea cu cadavrele evreieşti agăţate în cârlige la Abator. Există o dezminţire semnată de mai tot peronalul de atunci al Abatorului din Bucureşti, expediată ziarelor *Universul* şi *Dreptatea*, dar a cărei publicare a fost interzisă de cenzura antonesciană. Pr. dr. Radu Iftimovici a lămurit lucrurile, cu citate, mărturii şi fotocopii, în *Expres Magazin*, Nr. 87, 25 mar. 1992, sub titlul «Spulberarea unei legende. Pogromul de la Abator» (material apărut şi sub formă de broşură). Există în acest sens şi o mărturie făcută în închisoare de Petre Pandrea (atestată de Petre Ţuţea, Dumitru Funda şi Simion Ghinea), care ar fi cercetat faptul la faţa locului, din zel antilegionar. Este inutil să adăugăm că niciodată nu s-a vorbit despre identitatea cadavrelor respective, nici despre ce s-a întâmplat ulterior cu ele... Cert este că, după evenimentele din ianuarie 1941, puterea antonesciană a căutat să-i compromită, pe toate căile şi cu toate mijloacele, pe «rebelii» legionari, cot la cot cu propaganda stângistă (Eugen Cristescu însuşi i-ar fi mărturisit lui Petre Pandrea contrafacerea în birourile Siguranţei a fotografiei cu cadavrele de la Abator). Din această campanie fac parte şi cele două volume intitulate *Pe marginea prăpastiei. 21-23 ianuarie 1941*, Bucureşti, 1942 (apărute sub egida Preşedinţiei Consiliului de Miniştri), reeditate prin grija istoricului I. Scurtu (Ed. Scripta, Bucureşti, 1992).

9 În Hans Rogger, Eugen Weber (coordonatori), *Dreapta europeană. Profil istoric*, Ed. Minerva, Bucureşti, 1995, p. 444.

10 A se vedea, în vol. *Mustul care fierbe* (Imprimeria Statului, Bucureşti, 1927), articolul cu acest titlu şi cele din aceeaşi secţiune (pp. 93-161).

11 *«Titulesco, il payerait pour se faire acheter»*; a se vedea Mihail Sturdza [fost Ministru al Afacerilor Străine], *România şi sfârşitul Europei. Amintiri din ţara pierdută*, Ed. Dacia, Rio de Janeiro-Madrid, 1966, pp. 49-50 (reed.: FRONDE, Alba Iulia-Paris, 1994, p. 79). M. Sturdza citează şi portretul de o cinică plasticitate făcut lui Titulescu de Henri Prost (autorul cărţii *Destin de la Roumanie*, Paris, 1954): *«C'est un homme bien curieux ce Titulesco. Il a une masque de Mongol, le poil rare, un corps aux rotondités anormales chez un homme. Il ressemble aux anciens cochers de fiacre de Bucarest, qui tout appartenaient à une secte les contraignant à la castration dès qu'ils avaient engendré un fil. Sa nervosité, sa susceptibilité, ses sauts d'humeur, ses superstitions, ses frayeurs devant le moindre danger, son goût de luxe dénotent chez lui un tempérament féminin et expliquent nombre de ses attitudes»*.

12 E de înţeles perplexitatea şi indignarea unui Nichifor Crainic, audiat ca martor la procesul lui Codreanu din mai 1938, atunci când i s-a pus întrebarea dacă îl crede pe inculpat trădător sau capabil de trădare: «Nu înţeleg ce fel de trădare? Trădare de ţară?! Eu aşteptam să mi se pună întrebări mai serioase!». Iată şi relatarea lui Crainic însuşi (*Zile albe, zile negre. Memorii (I)*, Casa Editorială «Gândirea», Bucureşti, 1991, p. 298: «Am fost întrebat dacă-l socotesc pe Corneliu Codreanu trădător de ţară. Cunoscând mişelia ce se punea la cale, mi s-a urcat sângele la cap şi am răspuns: «Sunt patru ani şi mai bine de când nu vorbesc cu Corneliu Codreanu. De atunci ne detestăm şi ne atacăm reciproc. De atunci, îl văd abia acum în boxă, între baionete. Se poate spune orice voiţi despre acest om, dar a-l acuza de trădare de ţară e cea mai mare infamie şi cea mai neauzită bazaconie! Asemenea năzbâtii pe socoteala lui sunt nedemne de judecata unui Consiliu de Război!»».

13 Lăsând la o parte abuzurile din vremea comunismului, procesul lui Codreanu din mai 1938 rămâne cea mai ruşinoasă pată de pe obrazul Justiţiei române. Iată ce scrie, între alţii, Eugen Weber, istoric american de origine evreiască, originar din România (n. 1925, Bucureşti): «Procesul s-a desfăşurat în grabă, aranjat dinainte, [...] şi verdictul a venit ca o hotărâre dinainte cunoscută. Codreanu a fost condamnat la zece ani de muncă silnică şi, în plus, şase ani de pierdere a drepturilor civile. Pretinsa conspiraţie împotriva statului nu a fost niciodată dovedită. Codreanu se pronunţase în mod repetat pentru menţinerea în limitele legalităţii, pentru respectarea Constituţiei şi evitarea provocărilor. Terorismul legionar a fost o realitate, dar niciodată responsabilitatea actelor teroriste nu a fost demonstrată pentru Codreanu însuşi. În orice caz, nu era potrivit ca acuzaţiile de activitate subversivă să fie aduse de cei care tocmai înlăturaseră Constituţia ţării!» (*Dreapta europeană. Profil istoric*, ed. cit., pp. 427-428).

14 Portretul de o incredibilă maliţiozitate pe care acesta i l-a făcut fostului său coleg de liceu militar de la Mânăstirea Dealu (inclus în volumul *Portrete şi controverse*, Bucureşti, 1945, pp. 245-267) a fost preluat cu abjectă voluptate de istoriografia comunistă (a se vedea, spre exemplu, Stelian Neagoe, *Triumful raţiunii împotriva violenţei. Viaţa universitară ieşană interbelică*, Ed. Junimea, Iaşi, 1977, pp. 92-93). Imaginea postumă a lui Codreanu a fost condamnată să penduleze între două extreme la fel de penibile: delirul encomistic de tip Ion Banea (*Căpitanul*, Ed. «Totul pentru Ţară«, Sibiu, 1937) sau Faust Brădescu (*Corneliu Codreanu – Erou neo-cosmogon*, Ed. Carpaţii, Madrid, 1987) şi delirul contestatar de tip Petre Pandrea (*op. cit.*) sau Zigu Ornea (*Anii treizeci. Extrema dreaptă românească*, Ed. Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1995).

15 Existase aici chiar o rubrică intitulată «Evreii noştri»...

16 Codreanu i-o reamintea în scrisoarea la care ne-am referit. Versatilitatea politică şi caracterială a marelui istoric îl făcuse pe O. Goga să-l definească drept «monumentala incarnaţie a proorocului care şi-a mâncat tablele legii» (*op. cit.*, p. 88).

17 Articolul «Doi băieţi viteji: Moţa şi Marin», în *Neamul românesc* din 19 ianuarie 1937.

18 Art. «Pe cine au omorât...», republicat recent în *Puncte cardinale* (anul VII, nr. 11/83, noiembrie 1997, p. 7). Ca şi Nae Ionescu, Gh. Racoveanu nu era legionar încadrat, ci doar simpatizant al Legiunii. Pentru cazul Iorga, a se vedea şi articolul nostru «55 de ani de la asasinarea lui Nicolae Iorga. Între adevărul tragic şi minciuna stângistă», în *Puncte cardinale*, anul V, nr. 12/60, decembrie 1995, p. 5.

19 Numeroşii oportunişti deveniţi legionari peste noapte, în toamna lui 1940.

20 A pune acest dezastru exclusiv pe seama lui Horia Sima este şi naiv, şi nedrept. «Comandantul» are partea lui de răspundere, dar vina îndelungatei degringolade, chiar dacă în grade deosebite, o poartă principial toţi cei implicaţi, precum şi un destin advers, care a fost al întregii drepte europene. Poate că şi «maximalismul» moral şi comportamental la care chema Codreanu (a se vedea mai ales *Cărticica şefului de cuib*) avea în sine ceva sublim-utopic, mai ales într-un secol atât de corupt...

21 Având avantajul de a putea judeca «la rece», străinii par a-şi fi dat seama mai bine decât noi de acest adevăr istoric, chiar şi atunci când l-au interpretat nepotrivit (a se vedea ampla bibliografie străină a legionarismului de la sfârşitul volumului *Naţionalism şi asceză. Reflecţii asupra fenomenului legionar*, Editura FRONDE, Alba Iulia-Paris, 1998, din care se vede că interesul autorului – Julius Evola – pentru legionarismul românesc nu constituie nicidecum un caz izolat).

22 A se vedea, între altele, Gh. Buzatu, Corneliu Ciucanu, Cristian Sandache, *Radiografia dreptei româneşti (1927-1941)*, Ed. FF PRESS, Bucureşti, 1996.

PUNCTE CARDINALE

DE MYSTERIUM CONJUNCTIO

Câteva dintre scenele pe care se joacă eterna piesă a dialogului şi a însoţirii dintre duh şi materie: cerul şi pământul, uscatul şi apele, monarhul şi supuşii, geniul şi mediocritatea, sufletul şi corpul. Efective sau doar analogice, oare aceste întâlniri se consumă după modelul manifestării abstractului în concret, a formalului în amorf, fie că este vorba de hierogamia Cer-Pământ, catehizarea[1] credincioşilor, îndeplinirea poruncilor unui rege, sau asimilarea ideilor unui mare creator de către lumea în mijlocul căreia se ridică. Oricum, iniţiativa, spontaneitatea, aparţine exclusiv polului spiritual, care îşi imprimă "voinţa formativă" ca o pecete în substratul - matrice. În practică, lucrurile nu sunt aşa de simplificate cum le-am prezentat: însă ce contrariază până la scandal raţiunea e tocmai această incomprehensibilă coabitare dintre două ordine de realităţi atât de fundamental deosebite, lipsite, la prima vedere, de orice numitor comun.

Faptul a tulburat multe cugete de-a lungul timpului, dând ocazia la nenumărate speculaţii. Pentru adepţii filosofiei indiene *Samkhya*, uimirea în faţa acestei "imposibilităţi logice" ajunge perplexitate şi refuz al oricărei încercări de a şi-o explica.[2] Însă aceeaşi doctrină pune în evidenţă un amănunt de mare însemnătate: acela că materia (*prakrti*), sub forma subtilă a psihismului, serveşte ca "treaptă preliminară revelaţiei" (*idem*, p. 36), dat fiind că între ea şi Sine sau Spirit (*purusa*) există "o corespondenţă de ordin metafizic" (*id.*, pp. 49-50). Eliade însuşi revine la p. 198 asupra comportamentului "simiesc" ce poate fi sesizat în structura inconştientului, la faptul că acesta imită conştientul sau "transconştientul". Prin urmare, poziţia extremă, agnostică, în care înfundă sistemul *Samkhya* această problemă, nu trebuie să ne descurajeze, mai ales că tot el ne oferă o cheie mai bună decât ar fi crezut. Chiar această structură şi predispoziţie a substratului constituie un promiţător punct de plecare. Este adevărat că iniţiativa aparţine duhului, care "suflă unde vrea", însă în anumite circumstanţe, fără a o determina, suportul material înlesneşte contopirea. Merită să medităm la semnificaţia unor paralelisme, între care frumuseţea veşmântului nupţial în lumea vie, preferinţa spiritului masculin pentru "curăţenie feciorelnică", neprihănire etc. Să numim această disponibilitate pentru împreună-lucrare cu duhul, *pneumatotropism*.

Mutând ecuaţia în alt registru, vom amâna concluziile, înlocuindu-le cu noi întrebări: *în ce mod* şi *de ce* se inserteazâ sufletul în trup, animându-l atâta timp cât îl locuieşte şi pătrunde, lăsându-l inert atunci când se retrage? La urma-urmei, de ce, după un anumit răstimp, spiritul se desprinde, părăseşte corpul, abandonându-l agenţilor de destrămare? Ştim că vârsta - limită a vieţii omului a fost hotărâtă printr-un "decret divin" după Potop, deci de o voinţă absolut liberă, insondabilă în deciziile ei. Însă omul moare deseori tânăr, ros de boală sau lovit de accident. Certificatul de deces va consemna "comoţie", "întreruperea funcţiilor vitale", "insuficienţă respiratorie"; totuşi e sigur că, atâta vreme cât sufletul nu părăseşte trupul, individul va trăi. Vorba "şi-a dat duhul" surprinde cauza morţii mai exact decât orice diagnostic de specialitate. Trebuie deci să căutăm acele condiţii comune, aduse atât de boală cât şi de accident, care provoacă separarea sufletului de trup. Este limpede că ele intervin ca factori de agresiune interni sau externi, care perturbă grav atât *conformaţia anatomică* a organismului (în primul rând accidentele), cât şi *fiziologia* lui (cu precădere afecţiunile patologice). În ambele cazuri fiind vorba mai degrabă de condiţii fizice, proprii alcătuirii materiale, putem conchide că reţinerea sufletului, a stării de conştienţă, depinde, mai mult decât am bănui, de buna stare a unui organism normal, de sănătatea trupească. Credinţele şamanilor, potrivit cărora sufletul "fuge", tinde "să evadeze" dintr-un organism bolnav, întăresc deducţia noastră.[3]

Astfel, încep să se întrevadă şi calităţile pe care trebuie să le întrunească orice tip de substrat pentru a putea găzdui fulguraţiile provenite din lumea formelor - fie condensate într-un suflet întreg, fie doar ca idei, instincte, scheme de organizare a materiei etc. Toate acestea sunt cuprinse în acel "transcendent care coboară", atât de frumos comentat de L. Blaga, "...relevându-se din proprie iniţiativă, în timp ce *omul şi spaţiul acestei lumi* vremelnice pot deveni vas al acestei transcendenţe"[4] (subl. mea), în acest hierogamic pogorământ avându-şi taina "frumuseţea sofianică a lumii" (*idem*). Şi, într-adevăr, creştinismul, alături de multe alte tradiţii, atrage atenţia asupra curăţeniei "vasului" sau a "inimii". "Fericiţi cei cu inima curată, că aceia vor vedea pe Dumnezeu", glăsuieşte a opta fericire. Evident, nu e vorba de organul anatomic, ci de o *kardia* pneumatică a cărei tulbureală cauzată de un mental agitat, întunecat de păcate, împiedică "vederea lui Dumnezeu", coborârea Lui în inimă, după cum într-o mare răscolită cerul nu se poate oglindi şi nici "coborî" în adâncul ei. Pe plan psihologic, pulsiunile, neliniştea, dezordinea simţurilor şi a gândurilor, reprezintă ceea ce este boala pentru trup.

S-ar zice că frumuseţea şi curăţenia exercită un fel de atracţie, reclamă prezenţa transfiguratoare a unui duh. Numai în aceste condiţii corpul poate deveni "templu al Duhului Sfânt". Importanţa lor este confirmată de multe practici religioase altfel dificil de înţeles. În China s-a păstrat până azi obiceiul ca sufletul unui decedat de curând să fie rugat să se întoarcă în trup "...arătându-i-se, de pildă, *o haină nouă şi frumoasă*"[5] (subl. mea) Observăm o legătură între acest rit şi preocupările pentru conservarea mortului, care includ îmbălsămarea şi împodobirea lui cu piese de aur şi jad.[6]

Nu alt scop vor fi urmărit egiptenii prin tehnica mumificării. Grija pentru păstrarea nealterată a rămăşiţelor pământeşti ale faraonilor, pentru înfrumuseţarea lor (în care aurul deţinea acelaşi rol important), trebuie să fi făcut parte dintr-un ansamblu de măsuri luate pentru a rechema spiritul (*ka*) în corp. Ele s-au perpetuat apoi în speranţa că vor fi de folos celor duşi, în aşteptarea momentului când spiritele se vor întoarce iarăşi pentru a locui trupurile, înviindu-le. Altfel spus, prezervarea intactă a formei corporale devenise o condiţie a vieţii viitoare.

La unele populaţii din Peru, incaşe şi preincaşe, corpul defunctului era înfăşat în valuri de pânză, până ce căpăta aspectul unei gogoaşe de larvă. Mai mult, motivul fluturelui, atât de frecvent pe ţesăturile andine, revine şi pe masca de lemn aplicată pe faţă.[7] Fiind vorba de un binecunoscut simbol al sufletului, limbajul secret al întregii ceremonii pare să spună că trupul este gătit pentru a primi "aripile" unei noi naşteri, pentru eternitate.

Exemplele citate ne lămuresc acum mai bine acea ciudată predispoziţie mimetică a materiei în privinţa a două calităţi definitorii şi inseparabile ale spiritului, care decurg una din alta: totalitatea şi convergenţa contrariilor care se "sting" în ea. Este de-a dreptul fascinantă această strădanie a materiei de a copia modul de a fi al spiritului, ca şi cum ar tinde să i se substituie, însă şi mai paradoxal mi se pare că de-abia aşa este acceptată ca "vas vrednic de a fi umplut".[8]

Dincolo de asemănare, între planul material şi cel spiritual există în primul rând o deosebire netă, o ruptură tranşantă, redată foarte profund de vechea concepţie orientală a "omologiilor inverse", conform căreia unui vas spart aici, pe pământ, îi corespunde unul întreg în cer.[9] Cu alte cuvinte, în vreme ce polul spiritual, de esenţă divină, conţine opuşii în chip monolitic, materia, prin definiţie fragmentară, domeniu al multiplicităţii, îi poate însuma, *poate reface "vasul"* numai luată într-o porţie semnificativă şi cu două condiţii: "piesele" ei să stea *unite* şi totodată *fiecare la locul ei*, unde îndeplineşte un rost intransferabil. Această cantitate reprezentativă trebuie să fie suficient de mare pentru a reuni aspectele contrare ale mai multor atribute materiale. Un singur element material niciodată nu poate reprezenta o totalitate, tocmai fiindcă prin natura lui este parte, fărâmă infinitezimală ce trebuie socotită împreună cu multe altele pentru a alcătui o *sumă* de aspecte diverse. Fizic vorbind, ele pot fi reprezentate de radicali, molecule, atomi ce diferă între ei prin sarcină, masă, impuls, spin etc. (conform principiului de excluziune formulat de W. Pauli). Mişcarea browniană a evidenţiat şi ea natura statistică a stării materiei. Un volum de gaz, de exemplu, reuneşte o colecţie întreagă de particule, fiecare cu propriul ei moment cinetic, aflate într-o mişcare dezordonată, haotică. În mod similar se prezintă structura internă a unui magnet, unde fiecare particulă conservă o orientare proprie. Însumarea lor statistică formează rezultanta de ansamblu, ca unitate bipolară.

Este cazul să ne întrebăm dacă nu cumva mojararea extrem de fină şi amestecul îndelungat al celor mai *diferite* substanţe nu sunt operaţii prin care alchimistul urmărea obţinerea acelei *massa confusa* preliminare fuziunii aşteptate a se împlini prin intervenţia miraculoasă a unei puteri transcendente. Între "tortura materiei" practicată de asceţii athanorului şi "zdrobirea inimii", virtute creştină experimentată mistic, nu e o asemănare structurală? În fond şi alchimia urmăreşte să întoarcă "cu faţa în sus", să mântuiască o materie decăzută. Deoarece, după păcatul adamic, materia e ca şi un vas cu gura în jos, orbecăind în negură, dar tânjind după lumina dumnezeiască. În oborocul fiecăruia dintre noi zace ascunsă scânteia originară pe care o ferim geloşi, menţinând izolată această flăcăruie, ce abia mai pâlpâie, de revărsarea luminii taborice. Răsturnând hârdăul trupului nostru, prefăcându-l în "vas ales", am urma pilda Preacuratei, asemeni ei găsindu-ne rostul adevărat. Iar când un lucru îşi găseşte raţiunea de a fi, *logos*-ul lui, atunci de-abia se poate spune că viază cu adevărat, însufleţit fiind de nobleţea scopului chemat să-l îndeplinească. În cele din urmă, curăţenia tainică a vasului constă în a fi anume alcătuit şi dispus pentru a primi *o sarcină* în receptacolul său.

Este o funcţie ipostaziată de iconografia creştină. Întreaga omenire, în chip de vas, de corp natural apt să primească revelarea supranaturală a Capului său mistic, este simbolizată în icoana Înălţării prin coloraţia felurită a veşmintelor celor 12 apostoli strânşi în jurul Fecioarei Maria, închipuind, cum inspirat scrie P. Evdokimov, "roba pestriţă a Miresei divine - a Bisericii ca *unitate în diversitate*..."[10] (subl. mea).

Într-adevăr, această "împestriţare" este foarte nimerită pentru a zugrăvi mozaicul, conglomeratul de elemente aflate în co-incidenţă pe aceeaşi "suprafaţă de revelare". Ea arată că mesajele divine, ideile, *prind corp* numai în substratul care nu e simplă masă, ci comunitate. Unificată sub constelaţia unui prototip ideal ce i se potriveşte, materia trece de la stadiul de haos la acela de cosmos.

De aceea, atâta vreme cât o colectivitate permite reflectarea transcendenţei, întrupând un model divin, ea rămâne unită. Şi invers, destrămarea unităţii, sfărâmarea unei colectivităţi, duce la degradarea ideii ei despre sacru. Prin sine, masa nu are memorie unitară, în această privinţă comportându-se ca o sumă de tendinţe individuale, haotice, atâta timp cât influenţa formativă a spiritului lipseşte.[11] Îndată ce ea slăbeşte, acei vectori individuali se anarhizează, memoria colectivă descompunându-se în frânturi de obiceiuri, superstiţii şi idiosincrasii care-şi pierd orice înţeles.

Florea TIBERIAN

Note

1) Cuvânt de origine greacă, a cărui rădăcină, *kat*, indică direcţia descendentă a predicaţiei.

2) *Cf.* M. Eliade, *Yoga. Nemurire şi libertate*, Ed. Humanitas, Buc., 1993, p.27.

3) *Şamanismul şi tehnicile arhaice ale extazului*, Ed. Humanitas, Buc., 1997, p. 409.

4) În *Spaţiul mioritic*, Ed. Humanitas, Buc., 19894, p.83.

5) V. M. Eliade, *Şamanismul...*, ed. cit., p.408.

6) *Alchimia asiatică*, în antologia *Drumul spre centru*, Ed. Univers, Buc., 1991, pp. 567-568.

7) *Cf.* D. Novăceanu, *Precolumbia*, Ed. Sport-Turism, Buc., 1977, pp. 367-368.

8) Tot atât de paradoxal este că prospeţimea şi frumuseţea substratului denotă ele însele o prealabilă organizare, o in-formare, tot de origine supranaturală. Deci, ca să dobândească duh, trebuie să fie deja pătruns de duhul unui *logos*, diseminat ca temelii logistice ale lumii manifeste. De aceea, "cui are i se va mai da, iar cine nu are i se va lua şi ceea ce i se pare că are".

9) *Cf.* M. Eliade, *Yoga...*., ed. cit., p. 308, sau eseul *Concepţia libertăţii în gândirea indiană*, în antol. *Drumul spre centru*, ed. cit., p. 204.

10) În *Arta icoanei: o teologie a frumuseţii*, Ed. Meridiane, Buc., 1992, p. 278. Aici intervine încă o asemănare semnificativă: bucuria celei pline de har aminteşte straniu de veselia cam nătângă a gloatei. E vorba de acea bună dispoziţie sau chiar ilaritate ce se înfiripă spontan, fără vreun motiv anume, într-un grup *ad-hoc* înjghebat.

11) Se va spune că fiecare este înzestrat cu spirit, după cum orice cristal magnetic este o minibusolă. Să nu uităm însă, că fără a fi cultivat, acest dar aţipeşte, se atrofiază. El trebuie nutrit din acel fond de valori religioase pe care le găsim exaltate şi întrucâtva sistematizate la depozitarii lor dintotdeauna, îndrumătorii spirituali, păstorii unei comunităţi. Sunt şi ei indivizi, care şi-au găsit însă, prin vocaţie sau iniţiere, luminaţi de Dumnezeu, "nordul spiritual". Şi nu numai că l-au găsit, dar îl şi întrupează efectiv, fiind capabili să-i orienteze şi pe alţii.

INFERNUL

Cîntul al paisprezecelea

După ce părăsesc al doilea brîu (*girone*) al *cercului al şaptelea*, unde-şi au locul de osîndă veşnică sufletele violenţilor împotriva lor înşile (sinucigaşii şi risipitorii) şi unde Dante se întreţinuse cu Pier della Vigna (fostul cancelar al lui Frederic II) şi cu un florentin rămas neidentificat (v. Cîntul XIII, publicat, în noua versiune românească, în *Puncte cardinale*, anul VI, nr. 9-10, sept.-oct. 1996, p. 9), cei doi poeţi pătrund în *al treilea brîu*, unde dau de un deşert peste care cade neîncetat o ploaie de foc. Aici se chinuiesc *violenţii împotriva lui Dumnezeu* (precum legendarul Capaneu, aspru dojenit de Vergilius), *împotriva firii* (din această a doua categorie face parte, ca sodomit, şi Brunetto Latini, dascălul lui Dante, evocat în Cîntul XV, pe care-l vom include în numărul din luna august) *şi împotriva artei* (concepute ca «imitaţie a naturii»). Dante primeşte lămuriri asupra misterioaselor origini ale rîurilor infernale (a se vedea şi notele de la sfârşitul textului).

Ilustraţia aleasă pentru pagina de faţă îi aparţine lui Gustave Doré.

Cu dor pios de patria iubită,
în jurul celui ce-amuţise-n tină
am strîns grămadă frunza risipită.

Apoi ţinut-am calea ce se-nclină
spre-al treilea ocol, pe unde-arată
crunt meşteşug justiţia divină.

Ca orişicine-nchipui să-şi poată,
voi spune că am dat de-un şes pe care
nici fir de iarbă n-a crescut vreodată.

Stă roată-n jur pădurea plîngătoare,
cum şanţul trist la rîndu-i o-mpresoară;
acolo zăbovit-am, la hotare.

Pe-ntinsul tot nisip se vede doară,
uscat şi des, ca dunele berbere
prin care Cato-a mers odinioară.

O, sfîntă răzbunare, cît se cere
să-l înfiori pe-acel ce dă citire
la ce-am cuprins atunci cu-a mea vedere!

Căinîndu-şi soarta fără contenire,
roiau în cete duhurile goale,
părînd să aibă-n cazne osebire.

Fie zăceau, privind în sus cu jale,
fie-adăstau, chircite de urgie,
fie dădeau întruna-n jur tîrcoale.

Mai multe bîntuiau în pribegie
decît erau de chinuri ţintuite,
iar statu-n loc mai crud părea să fie.

Domol cădeau, ca neaua fulguite,
peste nisipuri limbile de pară,
cum ninge-n munţi, la ceasuri potolite.

Şi cum în calda-Indie-odinioară
văzuse Alexandru peste-armate
că foc din cer nemistuit pogoară,

încît poruncă le dădu a bate
din tălpi pămîntul, nu cumva pojarul
să se-nteţească-n ierbile uscate,

la fel pe-acolo veşnicea calvarul;
nisipu-n jur, ca iasca sub amnar,
se aprindea şi îndoia amarul.

Sărmane mîini, de-a valma, iar şi iar,
cătau s-alunge groaznica vipie
ce se-ntindea pe orice mădular.

Şi-am zis: «Maestre-al meu, ce ai tărie
să birui toate, mai puţin pe-acei
amarnici draci ce vrut-au să ne-aţie,

cine-i semeţul cărui, sub scîntei,
atît dispreţ îi poţi citi pe faţă
de ploaia care-l bate cu temei?».

Dar umbra chiar, ce se ţinea măreaţă,
mă auzi şi-mi şi strigă îndată:
«Aşa-s şi mort: precum am fost în viaţă!

Nici dacă Joe-ar stoarce vlaga toată
din făurarul fulgerului care
m-a săgetat în cea din urmă dată,

ba chiar de şi-ar munci, cu mic, cu mare,
fierarii toţi, sub Etna-ntunecoasă,
răcnind: «Vulcane, adă-mi ajutoare!»,

ca-n lupta de la Flegra, fioroasă,
şi m-ar lovi cu-ntreaga lui putere,
nu mi-ar păsa mai mult decît îmi pasă!».

Atunci porni maestrul meu să zbiere
cum nu-l mai auzisem înainte:
«O, Capaneu, cît nici un dram nu piere

din fala ta, vei pătimi fierbinte:
nu-i chin mai potrivit mîniei tale
decît turbarea ce-o cloceşti în minte!».

Se-ntoarse-apoi şi cu un glas mai moale
îmi zise: «Unu-i din cei şapte regi
duşmani ai Tebei, gata să se scoale,

şi ieri şi azi, în contra sfintei legi;
dar, cum zisei, ciudoasa lui trufie
mănuşă vine-osîndei lui întregi...

Acum cu grijă tu urmează-mi mie
şi nu călca nisipul ce dogoare,
ci pasul tău pădurea-n lung s-o ţie».

Tăcînd, ajuns-am la izvorul care
de sub desişuri sîngeriu ţîşneşte,
stîrnind şi azi în mine-nfiorare.

Precum din Bulicame şiroieşte
apa ce-o-mpart stricatele-ntre ele,
la fel şi-acela prin nisip răzbeşte.

Prundite sunt prin locurile-acele
şi fundul lui, şi malurile joase:
deci pricepui că-i vad al apei rele.

«Din toate cîte-ţi fură-n faţă scoase
de cînd trecurăm poarta-nfricoşată
ce nimănui oprită nu-i rămase,

nimic nu fu mai vrednic să răzbată
spre ochii tăi ca rîul dinainte,
ce-n unde stinge para revărsată».

Zicîndu-mi domnul meu atari cuvinte,
eu îl rugai să-mi dea prisos de hrană,
spre-a-mi sătura flămînda luare-aminte.

«Pe mare hăt, de glorie orfană,
e-o ţară zisă Creta, cîrmuită
de-un crai vestit în vremi fără prihană.

Acolo-i creasta Idei, dăruită
cu ape şi cu codri verzi cîndva,
dar azi zăcînd pustie şi cernită.

Acolo Rhea-alese-a-şi legăna
zeiescul prunc, şi spre-a-l păzi mai bine,
cînd el plîngea, ea larmă-n jur isca.

În munte şade-un mare moş ce-şi ţine
spatele-ntors spre răsărit şi cată
către-ale Romei veşnice coline.

Din aur fin e faţa lui lucrată,
şi piept şi braţe-s din argint curat,
iar pîntecul de-aramă-nflăcărată;

de-acolo-n jos e tot din fier durat,
numai piciorul drept din lut îl are,
dar mai degrabă-ntrînsu-i răzimat.

Doar auru-i întreg; în rest, oricare
din părţi crăpate-s şi mustesc din ele
lacrimi ce rod şi piatra cea mai tare;

din stîncă-n stîncă, -n largul văii-acele,
prind Stixul şi-Aheronul să se-nstrune,
şi Fleghetonul, ca apoi tustrele,

prin jgheabul strîmt, în hău să se adune:
Cocito-i balta de pe urmă, afundă;
nu-ţi spun mai mult, o vei vedea-n genune...»

Eu l-iscodii: «Dar dacă-această undă
din lumea noastră, -a celor vii, provine,
de ce-o vedem doar cînd aici se-nfundă?».

Iar el: «Că locul e rotund, ştii bine;
şi chiar de-ai străbătut destulă cale,
tot pe la stînga, spre-adîncimi haine,

tu n-ai cuprins întregile ocoale;
aşa că dacă lucruri noi apar,
nu da prea lesne frîu mirării tale».

«Şi Flegheton sau Lete unde-s dar,
căci despre-al doilea ai păstrat tăcere,
iar primul zici că-i strîns din plînsu-amar?».

«Îmi face, sigur, să mă-ntrebi plăcere»,
răspunse el, «dar apa sîngerie
te-ar fi scutit o lămurire-a cere...

Cît despre Lete, vreme o să fie
s-o vezi, dar nu aici, ci-acolo unde
spre cei căiţi iertarea se îmbie».

Şi-apoi: «Se cade-a-ne-drepta altunde,
lăsînd pădurea; vino-n urma mea:
pe mal în jos vipia nu pătrunde,
ci-ai apei aburi ne păzesc de ea».

NOTE

Versul 1: În original: *Poichè la carità del natio loco/ mi strinse*... Este vorba de Florenţa.

Versul 2: Anonimul florentin, prefăcut în tufă (ale cărei frunze fuseseră răvăşite de fioroasele căţele ce-l urmăreau pe Giacomo da Sant'Andrea) – v. sfîrşitul Cîntului XIII.

Versurile 14-15: Deşert asemănător celui libian, prin care umblase Cato după moartea lui Pompei (Lucan, *Pharsalia* IX).

Versul 16: În orig.: *O, vendetta di Dio*... («O, răzbunare a lui Dumnezeu...»). Întrucît Dumnezeul creştin nu este un Dumnezeu răzbunător, sintagma trebuie înţeleasă mai degrabă ca metaforă a dreptăţii divine.

Versul 31 şi urm.: Referinţă la un episod relatat într-o scrisoare apocrifă a lui Alexandru cel Mare către Aristotel.

Versurile 44-45: Cei ce încercaseră să-i oprească la porţile Cetăţii Dite, cînd fusese nevoie de intervenţia unui mesager celest (v. Cîntul VIII, 82-130 şi Cîntul IX, 64-105).

Versul 63: Capaneu – erou legendar, pomenit mai ales de poeţii tragici, pe care Zeus l-a fulgerat, aşa cum îi fulgerase, pe Giganţii răzvrătiţi în lupta de la Flegra (vale din Thessalia). Simbol al răzvrătirii trufaşe împotriva ordinii divine.

Versurile 79-80: Bulicame – rîu sulfuros din zona Viterbo.

Versurile 86-87: Poarta Infernului (v. începutul Cîntului III).

Versul 96: Este vorba de domnia lui Saturn/Chronos, asimilată «vîrstei de aur».

Versurile 100-102: Rhea, soţia lui Saturn/Chronos şi mama lui Jupiter/Zeus («zeiescul prunc»). Ascunsă în muntele Ida, le poruncise Cureţilor să facă zgomot ori de cîte ori pruncul plângea, pentru ca nu cumva plînsul să-i fie auzit de crudul său tată (cel ce-şi înghiţise toate odraslele).

Versul 103 şi urm.: «Un mare moş» (*un gran veglio*) – reprezentare alegorică a umanităţii şi a «vîrstelor» ei. Imaginea îşi are originea în relatarea biblică a visului lui Nabucodonosor (*Daniel* 2, 31-34), dar Dante îi conferă valori simbolice proprii.

Versul 116 şi urm.: Cele patru rîuri infernale se trag din suferinţa («lacrimile») omenirii păcătoase. *Aheronul* încercuieşte partea superioară a Infernului; din el derivă *Stixul*, care înconjoară Cetatea Dite, iar din acesta ia naştere *Fleghetonul* (pe care Dante-l are sub ochi, dar îl recunoaşte cu greu), ca în cele din urmă totul să se înfunde în *Cocito*.

Versurile 134-135: Dante ar fi trebuit să-şi dea singur seama că are în faţă Fleghetonul (amintindu-şi, de pildă, versul vergilian: *Quae rapidus flammis ambit torrentibus amnis Tartareus Phlegeton*).

Versurile 137-138: În pragul Purgatoriului.

COMENTARIU LA CARTEA IEŞIRII

5. MIELUL PASCAL

"Apoi a grăit Domnul cu Moise şi cu Aaron în pământul Egiptului şi le-a zis: Luna aceasta să vă fie începutul lunilor, să vă fie întâia dintre lunile anului" (*Ieş.* 12, 1-2). Este "prima lună a primăverii (martie-aprilie), numită în calendarul vechi *Aviv* (luna culesului). În calendarul postexilic, de origine babiloniană, se numeşte *Nisan* (*cf. Fac.* 7, 11). Prima lună a anului, căci ea marchează o nouă etapă în istoria poporului lui Israel, naşterea sa ca popor liber"[1]. Anul evreilor, în vechime, începea toamna; pe vremea lui Moise, începutul anului a fost fixat primăvara. Cele două începuturi de an se vor păstra în continuare, primul pentru anul economic, cel de al doilea pentru anul religios. Începutul anului religios s-a hotărât prin poruncă divină. "Din această pricină, cea dintâi lună pentru toate sufletele iubitoare de Dumnezeu, adică pentru creştinii adevăraţi, este *Xanticus*, care este aprilie (*nisan*), prin care se arată puterea învierii. Aceasta va îmbrăca pomii goi cu slava pe care au avut-o mai întâi ascunsă înlăuntrul sufletului"[2].

"Vorbeşte deci la toată obştea fiilor lui Israel şi le spune: În ziua a zecea a lunii acesteia să-şi ia fiecare din capii familiei câte un miel ; câte un miel de familie să luaţi fiecare" (*Ieş.* 12, 3). Numărul 10 închipuie pe Iisus (gr. *iota* şi ebr. *yod* sunt semnele cu care e notat numărul 10 şi, totodată, iniţiale ale numelui Iisus sau Iesu), dar şi lucrarea mântuitoare, semnificând întoarcerea la unitate după desfăşurarea ciclului primelor numere. "Sărbătoarea Paştelor începea în a zecea zi, pentru că însemna depăşirea oricărei patimi şi a oricărui lucru sensibil"[3].

"Mielul să vă fie de un an, parte bărbătească şi fără meteahnă, şi să luaţi sau un miel sau un ied, să-l ţineţi până în ziua a paisprezecea a lunii acesteia şi atunci toată adunarea obştii fiilor lui Israel să-l înjunghie către seară" (*Ieş.* 12, 5-6). "Auzi că jertfa sfântă, fiind luată din ziua a zecea, era păstrată de cei vechi pentru a patrusprezecea, ca să înţelegi timpul al cincilea, în care (Fiul), după ce S-a făcut om, a răbdat moartea cea pentru noi, când a început să scadă luna, cea pusă spre stăpânirea nopţii"[4]. Hristos încheie legământul cel nou în timpul al cincilea, după legământul încheiat cu Adam, cu Noe, cu Avraam şi cu Moise. Procurarea mielului în ziua a zecea vesteşte intrarea Domnului în Ierusalim, iar junghierea, Răstignirea, petrecută în ziua de 14 nisan a anului 30. Mântuitorul e junghiat de adunarea fiilor lui Israel către "seara" zilei a şaptea. "Seara este un timp intermediar între lumină şi întuneric; sufletul, de asemenea, fiind aproape de izbăvirea sa, este într-o situaţie intermediară între lumină şi întuneric; totuşi puterea divină îl asistă şi împiedică întunericul să pătrundă în el şi să-l devoreze"[5].

Jertfa mielului nu este o noutate, lucrarea mântuitoare fiind prefigurată în mai toate părţile lumii. "Pentru israeliţi, popor nomad de păstori, activitate pe care au continuat-o şi după stabilirea lor în Palestina, mielul a fost în toate epocile unul dintre animalele de jertfă preferate (*Ieş.* 12, 1-2; *Num.* 28, 29), înscriindu-se astfel într-o tradiţie aproape universală. Grecii şi hitiţii jertfeau divinităţilor solare un miel alb, celor infernale unul negru; în Islam, la sfârşitul Ramadanului, se jertfeşte un miel în amintirea sacrificiului lui Avraam etc. Jertfele de miei se aduceau primăvara (la indieni, perşi, finlandezi etc.), mielul fiind, ca ipostază a berbecului, un arhaic simbol solar"[6]. Dar soarele adevărat este Hristos, Lumina lumii (*In.* 8, 12).

"Să ia din sângele lui şi să ungă amândoi uşorii şi pragul cel de sus al uşii casei unde au să-l mănânce. Şi să mănânce în noaptea aceea carnea lui friptă la foc; dar s-o mănânce cu azimă şi cu ierburi amare" (*Ieş.* 12, 7-8). Uşa unsă cu sângele mielului este Crucea pe care s-a vărsat sângele Mielului Hristos. Prin Jertfa Sa, Hristos ni Se face Uşă către împărăţia cerurilor (*cf. In.* 10, 7). Prin mâncarea mielului e prefigurată taina Euharistiei. Dar Mielul trebuie mâncat *în casă*, adică în Biserică, nu în adunările ereticilor. Îl vom mânca în noaptea aceasta spre a birui, prin El, bezna păcatului şi a morţii şi a ajunge la lumina zilei celei neînserate. Cât priveşte azima şi ierburile amare, "azima e sufletul care nu are ca punct de plecare voia sa. Căci aceasta îl poate umfla şi înălţa. Dar azima e pururea smerită. Iar prin ierburi amare să înţelegem când amărăciunea care vine de la poruncă, când strâmtoarea ce se naşte din amărăciunea postului"[7].

"Dar să nu-l mâncaţi nefript deajuns sau fiert în apă, ci să mâncaţi totul fript bine pe foc, şi capul şi picioarele şi măruntaiele" (*Ieş.* 12, 9). "Cel ce mănâncă ceva crud, nu mănâncă spre digerare; dar o astfel de mâncare este greu de mestecat. Aceasta o fac cei ce nu subţiază cum se cuvine cuvintele despre Hristos, prin cercetare, nu le probează în foc"[8]. "Împiedică iarăşi să se mănânce fiert în apă, arătând că cugetarea apoasă şi diluată despre Hristos nu va fi o hrană bună pentru minţile credincioşilor. Iar cugetarea apoasă despre El constă în a socoti că nu este Dumnezeu după fire, ci în a-L coborî în planul făpturilor"[9]. "Mai porunceşte să se mănânce capul împreună cu picioarele şi cu măruntaiele, voind ca credincioşii să-şi însuşească prin cugetarea lor toată cunoştinţa tainei Lui. Căci trebuie să ştie înainte de toate că a fost (la) început, fiind Dumnezeu Cuvântul în Tatăl şi cu Tatăl, adică Capul, sau începutul a toată taina. În al doilea rând, că fiind şi Dumnezeu, iarăşi va veni, ca Judecător care va da un sfârşit iconomiei cu privire la noi. Aceasta înseamnă picioarele, care sunt sfârşitul întregului trup. Iar prin măruntaie să înţelegi, ca pe un mijloc, raţiunea întrupării"[10]. Sau, "prin cap înţelegem Dumnezeirea lui Hristos, iar prin picioare, omenitatea Sa"[11].

"Să nu lăsaţi din el pe a doua zi şi oasele lui să nu le zdrobiţi. Ceea ce va rămâne pe a doua zi, să ardeţi în foc" (*Ieş.* 12, 10). "A doua zi o numeşte luminarea veacului viitor, când vom vedea faţă către faţă pe Împăratul şi Dumnezeul nostru"[12]. "Mâncarea pusă nouă înainte, scoasă din foc, e credinţa fierbinte şi înfocată pe care o primim fără şovăială şi din care mâncând, cât îi este la îndemână celui ce se hrăneşte cu ea, ceea ce se ascunde în înţelesuri mai vârtoase şi mai greu de sfărâmat şi de înfăţişat în cuvinte, o lasă nesfărâmată, punând-o pe foc, ca să se lămurească înţelesul chipurilor acestora"[13].

"Să-l mâncaţi însă aşa: să aveţi coapsele încinse, încălţămintea în picioare şi toiagele în mâinile voastre; şi să-l mâncaţi cu grabă, căci este Paştile Domnului" (*Ieş.* 12, 11). Gătirea ca pentru călătorie "ne îndeamnă să ne socotim în viaţa de faţă ca trecători, căci de cum ne naştem suntem împinşi fără voie spre ieşirea din ea, lucru pentru care trebuie să ne pregătim cu mâinile, cu picioarele şi cu toate celelalte, spre a ne face drumul singur"[14]. Cuvântul ebraic *pesah* înseamnă "trecere", semnificând, pentru Israel, trecerea de la robia egipteană la libertate, iar pentru noi, trecerea de la robia păcatului şi a morţii la libertatea vieţii în Hristos.

Îmbrăcămintea are, la fel, un înţeles tainic: "Brâul cel bun al mijlocului, prin care ne putem face sprinteni şi uşori, este înfrânarea, împreună cu smerenia inimii, înţelegând prin înfrânare îndepărtarea de la toate patimile"[15]. "Iar de încălţăminte vorbeşte înţelegând pregătirea şi fuga de orice înţepare care vatămă conştiinţa şi împiedică mintea să vadă curăţia sa. Iar toiagul este nădejdea bărbăţiei în mersul lipsit de frică pe drum, spre a intra în pământul făgăduinţei"[16].

"În noaptea aceea voi trece peste pământul Egiptului şi voi lovi pe tot întâiul născut în pământul Egiptului, al oamenilor şi al dobitoacelor, şi voi face judecată asupra tuturor dumnezeilor în pământul Egiptului, căci Eu sunt Domnul. Iar la voi sângele va fi semn pe casele în care vă veţi afla: voi vedea sângele şi vă voi ocoli şi nu va fi între voi rană omorâtoare, când voi lovi pământul Egiptului" (*Ieş.* 12, 12-13). Moise a scos "poporul împilat din Egipt; Hristos (a izbăvit) pe cei chinuiţi în lume de păcate"[17]. "După cum pe cei din Egipt i-a mântuit sângele Paştelui, tot astfel şi pe cei ce au crezut îi va smulge din moarte sângele lui Hristos"[18]. "Dumnezeu pedepseşte pe nesupus şi neascultător şi nepărtaş de sfinţenia de la Hristos. Şi va cunoaşte şi va învrednici de grija Lui pe cei ce se vor arăta unşi cu sângele Mielului celui adevărat şi nu va îngădui ca omul sfinţit să se piardă împreună cu cei necredincioşi, ci dăruieşte lumii nemărginita Sa iubire de oameni"[19].

Dumnezeu rânduieşte apoi, în continuarea Paştelui, Sărbătoarea Azimilor (15-21 nisan), cele două sărbători fiind, de fapt, contopite (12, 14-20).

"Apoi a chemat Moise pe toţi bătrânii fiilor lui Israel şi le-a zis: Mergeţi şi vă luaţi miei după familiile voastre şi junghiaţi Paştile. După aceea să luaţi un mănunchi de isop şi, muindu-l în sângele strâns de la miel într-un vas, să ungeţi pragul de sus şi amândoi uşorii uşii cu sângele cel din vas, iar voi să nu ieşiţi nici unul din casă până dimineaţa; căci are să treacă Domnul să lovească Egiptul; şi văzând sângele de pe pragul de sus şi de pe cei doi uşori, Domnul va trece pe lângă uşă şi nu va îngădui pierzătorului să intre în casele voastre ca să vă lovească" (*Ieş.* 12, 21-23). "Să nu ieşim din casa sau din comuniunea luminată de lumina ospăţului comun, adică de Hristos, în noaptea de afară, bântuită de tot felul de păreri care întunecă sensul vieţii, ci să rămânem în comuniunea luminată de credinţa în Hristos până ce se face ziuă, prin trecerea fiecăruia din noi cu sufletul la viaţa viitoare, sau până ce se luminează toată creaţia la învierea de obşte"[20]. Precauţiile luate de evrei nu sunt de prisos, căci "mintea celor ce s-au desfăcut curând de păcat se aseamănă cu trupul care a început să se reculeagă dintr-o lungă boală, căruia orice prilej întâmplător i se face pricină de a recădea în boală, nefiind încă destul de întremat în putere. Căci nervii mintali ai acestora sunt slabi şi tremurători, încât e temere să nu năvălească din nou patima, care de obicei este aţâţată de împrăştierea în tot felul de lucruri"[21].

"Mielul junghiat pe vremea lui Moisi a alungat departe pe nimicitor. Oare Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatul lumii (*In.* 1, 29), nu va slobozi cu mult mai mult păcatele? Sângele unui miel necuvântător aducea mântuirea. Oare sângele Unului-Născut nu mântuie cu mult mai mult?"[22]. Acel miel "era o imagine a lui Hristos, cu sângele Căruia, după cuvântul credinţei în El, se ung casele lor, adică voi înşivă, care credeţi în El"[23].

Acestea s-au fixat ca rânduială veşnică pentru Israel. Anual, capul familiei se găteşte, de Paşti, ca pentru drum. Când copiii întreabă: *Ce este aceasta?*, le e povestită istoria sfântă a eliberării din robie (12, 24-27).

"Iar la miezul nopţii a lovit Domnul pe toţi întâi-născuţii în pământul Egiptului, de la întâi-născutul lui Faraon, care şedea în tron, până la întâi-născutul robului care sta în închisoare şi pe toţi întâi-născuţii dobitoacelor. Şi s-a sculat noaptea Faraon însuşi, toate slugile lui şi toţi Egiptenii, şi s-a făcut bocet mare în toată ţara Egiptului, căci nu era casă unde să nu fie mort" (*Ieş.* 12, 29-30). "Zic unii: păcătuieşte egipteanul şi în locul lui este pedepsit pruncul nou-născut al acestuia, care din cauza vârstei lui fragede nu poate să facă nici o deosebire între bine şi rău şi, deci, viaţa lui e în afara oricărei patimi.(...) Învăţătura este (însă) aceasta: cel ce luptă prin virtute cu păcatul trebuie să nimicească primele începuturi ale răului"[24]. Cuvântul de mai sus pare incomplet, căci întâii-născuţi nu sunt totuna cu cei nou născuţi. Cum, în vechime, primul născut era principalul moştenitor, Dumnezeu arată că cei ce săvârşesc răutatea nu vor avea nici o moştenire în viaţa viitoare.

După această ultimă pedeapsă, îngroziţi, egiptenii au silit pe evrei să plece, luând asupra lor tot ce puteau duce (12, 31-37). Se pare că numărul celor plecaţi era de aproape un milion de suflete. Nu numai evreii au părăsit acum ţara, ci toţi cei nemulţumiţi de traiul lor în Egipt. Data exodului este controversată, oscilând între anii 1260-1230 î. Hr.

"După aceea a zis Domnul către Moise şi Aaron: Rânduiala Paştelui este aceasta: Nimeni din cei de alt neam să nu mănânce din el. Dar tot robul cumpărat cu bani şi tăiat împrejur să mănânce din el. Străinul şi simbriaşul, aşijderea, să nu

☞

CREDINȚA - LEGE ȘI TESTAMENT

Întrebat asupra credinței sale, țăranul român va răspunde adesea că ține "legea strămoșească" sau "legea românească". Caracterul de lege face din credința sa un îndreptar de la care nu trebuie să se abată, ea devenind *normativă* în toate actele vieții sale. Abaterile sunt taxate ca atare, fiind considerate, în general, grave și soldându-se, în final, cu marginalizarea în comunitatea sătească, dacă nu chiar cu izolarea. Această "lege" ce se exercită practic în lumea satului, guvernând-o, este concepută clar ca fiind *de origine divină*, instituită de Hristos și lămurită apoi, în anumite detalii, cu asistența Sfântului Duh, într-un cuvânt a lui Dumnezeu.

Tot "lege" (*Tora*) se numesc și primele cinci cărți ale Vechiului Testament, de asemenea de obârșie divină, lege primită de Moise, pe Muntele Sinai. Este însă o deosebire esențială între "Legea" aceea, care a guvernat poporul evreu până la Hristos, încercând printr-un număr de "porunci" să-l țină în starea de "popor ales", în sânul căruia să fie pregătit momentul deplinei Revelații în Hristos, și legea cea nouă a harului, a iubirii. Prima era, după expresia Sfântului Apostol Pavel, numai un "pedagog spre Hristos", un canon pentru o stare încă imatură spiritual a lumii, în care libertatea era mai puțin evidentă, în timp ce cea de-a doua "se supune" numai comandamentului iubirii, pe baza unei libertăți și, în consecință, a unei responsabilități absolute. Nu va mai exista deci, o a treia "lege", un al treilea "Testament".

"Legea strămoșească" a românilor se revendică din această nouă lege a harului instaurată de Hristos. Totuși nu se identifică cu aceasta, ea cuprinzând și întregul ansamblu de gesturi spirituale referitoare la practicarea, la viețuirea creștinismului, cu notele specifice, adecvate ("naționale" sau "locale"), care, nu o dată, îi îmbogățesc prin forță și autenticitate conținutul.

Accentuarea caracterului strămoșesc al "legii" este în strânsă legătură cu importanța pe care o are în creștinismul ortodox Sfânta Tradiție, la care românii sunt racordați de la începuturile lor. Există o perpetuă comunicare de-a lungul istoriei între persoane, ca o biruință asupra timpului și ca o arvună a unui viitor eshatologic în care timpul va fi abolit. Nu este vorba de o comuniune livrescă, seacă, a două lumi fundamental izolate, cea care a fost și cea care este, ci de o comunicare mereu în prezent, actuală și actualizată, o comunicare în duh, în care moșii și strămoșii sunt prezenți prin faptele lor, dar mai ales prin "spiritul" lor, prin felul lor de trăire, de asimilare, de însușire a menirii de partener al lui Dumnezeu. Un lucru care este din "moși-strămoși" se bucură de o deplină autoritate și el nu poate fi modificat, cel puțin în fond, dar, cel mai adesea, nici în formă, decât ca semn al unei alienări de la drumul corect instituit. "Așa am pomenit din moși-strămoși" este, deja, o biruință asupra morții, o însemnătate majoră dată vieții fiecăruia, conducând la o veșnică pomenire.

Totodată, "legea" este numită "românească", ceea ce arată însușirea deplină a ei la nivelul etniei, precum și caracterul ei personal, specific, ce o face ca, pe lângă coordonatele generale ale creștinismului, să posede și acel "ceva" care o face să fie vie, îi dă un caracter de foarte proprie, foarte "a noastră", o căldură și un farmec în care *teandria* este prezentă printr-un aport sincer al poporului, de trăire și de gândire.

Faptul că românii își denumesc credința "lege românească" sau "lege strămoșească" denotă, după Părintele Stăniloae, faptul că ea "reprezintă astfel pentru el fundamentul tuturor legilor de viață, printr-o conviețuire de reciprocă prețuire și conlucrare, care-i asigură unitatea și identitatea" (1).

Credința este o *lege* care are, în același timp, și caracter de *testament*. Transmiterea ei se face din generație în generație, familia și Biserica conlucrând în acest scop. "Am avut de învățat de la preot și de la părinții mei. M-au dus la biserică. M-au învățat să știu ce se spune acolo. Și m-am trezit în credința lui Dumnezeu, nu în altă sectă" (Monahul Porfirie Stoica, Mănăstirea Râmeț, 28 iunie 1992). "La mine mai mare influență [n.n.: în ceea ce privește credința] a avut-o mama" (Grigorco Brândușa, 19 ani, comuna Boian, raionul Novosulița, regiunea Cernăuți, Bucovina - aflată acum în Ucraina). "Deci credința am primit-o de la părinții mei. Ei mi-au insuflat-o. Pentru mine îndeosebi tatăl. Iar el a primit-o de la mama lui" (Avăcăriță Olea, comuna Târnanca, raionul Adâncata, regiunea Cernăuți) (2). Părinții trupești și cei spirituali transmit cu caracter "de viață și de moarte" învățătura de credință. Liviu Rebreanu, în discursul său de intrare la Academia Română, consideră că "legea românească e suportul moral al țăranului" (3).

Ar fi de subliniat, la români, și importanța deosebită pe care o au nașii, aceștia având atribuții vitale în ceea ce privește consilierea spirituală a finilor. Astăzi, deși această legătură se manifestă la un nivel mai puțin duhovnicesc, ea rămâne puternică. E o legătură mai puternică chiar decât cea de sânge: nu se pot face căsătorii între cei legați prin acest tip de rudenie spirituală; nașii sunt puși pe pomelnice înaintea părinților trupești; înaintea Lăsatului secului, finii fac vizite la nași, pentru a-și cere iertare. Toate aceste rânduieli, adesea nescrise în canoane, dar practicate intens în popor, confirmă concluzia că odinioară rolul nașilor funcționa în toată deplinătatea atribuțiilor lui spirituale.

Caracterul de "lege" și de "testament" al credinței face ca ea să aibă un evident spirit conservator, păstrător. Tot ceea ce se construiește în jurul credinței este stabil și durabil în timp. Acest statut este dat, desigur, de faptul că Dumnezeu este neschimbabil, că "Iisus Hristos și ieri și azi și în veci este Același" (*Evrei* 13, 8). Sfântul Maxim Mărturisitorul arată că: "Adevărul credinței este tare, neschimbabil, statornic și total imobil, ca o stâncă" (4). Rânduielile poporului în ceea ce privește credința sunt vechi și tocmai vechimea lor le dă valoare și rezistență. Înnoirile se fac greu și rar, ele fiind acceptate numai după o îndelungă verificare și filtrare în timp. Atunci când ele au venit mai violent, în cazul migrării țăranilor spre periferia orașelor sau al invadării satului de către "muncitori" sau de către falși intelectuali, au condus la alienare, la o pierdere a rânduielii în toate ale ei. Dezaxarea credinței conduce la dezaxarea întregii vieți spirituale și materiale, între care, nu în ultimul rând, și la dezaxare morală...

COSTION NICOLESCU

---

(1) Dumitru Stăniloae, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1992, pag. 159.
(2) Cele trei mărturii sunt extrase din înregistrări aflate în Arhiva Muzeului Țăranului Român.
(3) Liviu Rebreanu, *Laudă țăranului român*, Imprimeriile Naționale, București, 1940, pag. 9.
(4) Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, în *Filocalia* românească, vol. 3, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1942, pag. 253.

mănânce din el. Să se mănânce în aceeași casă; să nu lăsați pe a doua zi; carnea să nu o scoateți afară din casă și oasele să nu le zdrobiți. Să-l prăznuiască toată obștea fiilor lui Israel. Iar de va veni la voi vreun străin să facă Paștile Domnului, să tai împrejur pe toți cei de parte bărbătească ai lui și numai atunci să-l săvârșească, și va fi ca și locuitorul de baștină al țării; dar tot cel netăiat împrejur să nu mănânce din el. O lege să fie și pentru băștinaș și pentru străinul ce se va așeza la voi!" (*Ieș.* 12, 43-49). Nu sunt primiți la Sfintele Taine cei de alt neam,adică ereticii și necredincioșii. Însă cel ce era rob păcatului,dar a fost răscumpărat prin jertfa mântuitoare și s-a curățit prin Botez, se poate împărtăși. Mielul se va mînca în aceeași casă: "Deci calcă porunca lui Dumnezeu ereticii de alt cuget , zidindu-și lor, în afară de cortul cu adevărat sfânt, alt cort, și jertfind Mielul afară și ducându-L departe de casa cea una și împărțind pe Cel neîmpărțit"[25]. "Carnea sfântă a Domnului Hristos nu poate fi aruncată afară și, pentru credincioși, nu este vreo altă casă în afară de una singură, Biserica"[26]. Trupul mielului e "mortificarea de bună voie prin virtuți; sângele, desăvârșirea prin moartea pentru adevăr la vreme de strâmtoare; iar oasele (sunt) rațiunile prime despre Dumnezeu, care nouă ne sunt inaccesibile"[27]. Sau prin oase este arătată "tăria cea mai presus de minte a dogmelor. Acestea nu ne lasă legiuitorul să le zdrobim. Dar le zdrobesc cu totul în ei ereticii, care strică cele drepte"[28]. Paștele îl va prăznui toată obștea lui Israel cel adevărat, adică toți cei ce participă la Jertfa Mielului Hristos.

"Deci, în ziua aceea a scos Domnul pe fiii lui Israel din țara Egiptului, cu oștirea lor" (*Ieș* 12, 51). "Israel înseamnă mintea care vede pe Dumnezeu. Prin venirea lui Hristos, mintea se eliberează din robia întunericului și a duhurilor egiptene"[29].

Eugenia GHIMICI
Ioan USCA

Note

1. EX, p. 216.
2. Sf. Simeon Metafrastul, *Parafrază la Macarie Egipteanul*, 61 (F V, p. 330).
3. Clement Alexandrinul, *Stromate*, II, 51, 2 (p. 421).
4. Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinare în duh și adevăr* (p. 421).
5. Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovnicești*, XLVII, 9 (p. 272).
6. EX, p. 216.
7. Sf. Ioan Scărarul, *Scara*, XXXI, 14, 98.
8. Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieșire*, II (pp. 290-291).
9. *Ibid.* (p. 291).
10. *Ibid.* (pp. 291-292).
11. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XII, 1.
12. Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, II (p. 293).
13. Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise* (p. 59).
14. *Ibid.* (p. 60).
15. Teodor al Edesei, *Una sută capete*, 98 (F IV, pp. 232-233).
16. Isaia Pustnicul, *29 de cuvinte*, XXII, 2 (F XII, p. 93).
17. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza I mistagogică*, 3.
18. Sf. Justin Martirul, *Dialog cu iudeul Trifon*, CXI (PSB 2, p. 222).
19. Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, II (p. 294).
20. Ibidem, *Închinare...* (p. 582).
21. Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 46 (F I, p. 196).
22. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XIII, 3.
23. Sf. Justin Martirul, *op. cit.*, XI (p. 135).
24. Sf. Grigorie de Nyssa, *op. cit.* (p. 56).
25. Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.* (p. 354).
26. Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, VIII.
27. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 35.
28. Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieșire*, II (p. 283).
29. Sf. Macarie Egipteanul, *op. cit.*, XLVII, 5 (p. 271).

SPRE NEUITAREA JERTFELOR TRECUTULUI

PRIVIGHEREA LA "MORMÂNTUL CELOR FĂRĂ DE MORMÂNT"

Pe drumul de la București la Constanța, între Urziceni și Slobozia, malul drept al râului Ialomița păstrează urmele cetății antice Hellis, unde regele geților Dromichetes l-a făcut prizonier pe marele rege Lisimah. Nu departe, malul stâng găzduia vechea mănăstire de călugări "Balaciu", distrusă de comuniști după 1950.

Ieromonahul Adrian Făgețeanu, fost deținut politic, a avut inițiativa refacerii așezământului creștin, iar între acesta și vechea cetate a început, cu voluntari, în 1992, construirea unui mormânt simbolic: "Mormântul celor fără de mormânt". Au lucrat voluntari bătrâni, foști deținuți politici, precum și tineri studenți. Au fost executate săpăturile și s-au turnat fundațiile. Lângă mormânt, Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România (ASCOR) a inițiat proiectarea unui ansamblu de reculegere. Monumentul ce se va ridica va fi compus dintr-un disc de beton, cu diametrul de 20 de metri, acoperit cu dale de marmură. Spre interiorul discului, 30 de cuburi de piatră așezate în cerc vor întruchipa scaunele de priveghere.

În fața lor se află spațiul pentru ruga preoților, iar în centru, înconjurată de cercul de foc al lumânărilor, este lespedea funerară. Ea este așezată pe un spațiu acoperit cu iarbă crescută din pământul adus cu traista din toate locurile unde au fost exterminați români, în închisori sau pe câmpurile de luptă. Acest disc, biserică sub cerul liber, va deveni un loc de slujbe religioase zilnice și pentru priveghere, suprafața de marmură fiind încăpătoare pentru 500 de oameni. Pe câmpia din jur mai încap încă zeci de mii de pelerini.

Mormântul, creștin-ortodox, ne duce cu gândul la primii noștri creștini fără nume, la regele fără mormânt Decebal, la voievozi ca Gelu sau Glad, la trupurile martirilor Horea, Cloșca și Crișan, tăiate bucăți și risipite în toată Transilvania, la Mihai Viteazul, cel cu trupul căzut nu departe de Cluj, la trupul lui Ion Vodă, sfârtecat la Cahul în Basarabia, la fiii Brâncoveanului și la Marele Domn, martirizați și aruncați în apele Bosforului, la soarta lui Tudor Vladimirescu. După ei vin, tot fără de morminte, conducătorii spirituali și marii oameni politici români, uciși în România în plin secol XX, de guvernanți năimiți unor interese străine.

Nu avem dreptul să-i uităm nici pe cei cărora Puterea, temătoare de moaștele morților nevinovați, le-a mutilat trupurile după ce i-a ucis; nici pe cei îngropați în locuri ascunse, pentru a nu fi aflați niciodată; nici pe cei uciși și apoi arși, cărora le-a fost risipită cenușa în 1989.

Trebuie să ne gândim și la mulțimea românilor fără de morminte din toate timpurile și de oriunde, din Spania până la Vladivostok, de la Cercul Polar până în apele Crimeei și ale Constantinopolului. La cei căzuți pe câmpul de luptă, la deportații pieriți departe de țară, la morții din închisori îngropați fără cruce și neidentificați, la eroii din râpile și pădurile rezistenței anticomuniste, la eroii ale căror cimitire de război au fost arate de dușmani, la toți morții noștri fără de mormânt.

Visăm o sărbătoare când, după obiceiul pământului, vor veni pelerini aducând în traistă, din țară și din toate zările lumii, țărână de la locul de pieire, și din care va crește iarba din jurul lespedei de mormânt.

Visăm o sărbătoare a sufletelor, când cercul de foc al lumânărilor din jurul "Mormântului celor fără de mormânt" va lumina noile generații.

Arh. **Anghel MARCU**

MONUMENT COMEMORATIV PENTRU DEȚINUȚII POLITICI ANTICOMUNIȘTI DE LA GALAȚI

Din inițiativa Asociației Foștilor Deținuți Politici Anticomuniști de la Galați, a fost oficiată, în ziua de 14 iunie 1998, la Cimitirul "Eternitatea" din localitate, o slujbă de înmormântare și pomenire pentru deținuții politici care au decedat în urma atrocităților suferite și care au fost aruncați în groapă comună, neavând parte de serviciul religios. În anul 1948, temnița aceasta a fost umplută cu mii de deținuți politici pentru "vina" de a se fi opus măsurilor de distrugere a țării de către regimul comunist patronat de armata sovietică.

Închisoarea de la Galați avea un regim de detenție dintre cele mai grele și nu întâmplător, aici, a fost adus și Iuliu Maniu, supus unui regim special de exterminare. Tot la această temniță și-a găsit vocația de torționar, activând apoi în rețeaua închisorilor comuniste din țară, renumitul Goiciu.

Încă din anul 1991, membrii AFDPR de la Galați au dezvelit o placă memorială în incinta penitenciarului, spre aducerea aminte a luptei lor de-a lungul anilor. Acum însă, după o jumătate de veac de la urgia arestărilor amintite, oficierea slujbei de înmormântare a fost urmată și de sfințirea unei impozante cruci a negrelor patimi și suferințe, în masa căreia se află încorporată o altă cruce, albă, a credinței și speranțelor. Pe piedestalul monu-mentului sunt înscrise numele mai multor zeci de foști deținuți politici decedați în temnița gălățeană - pomelnic incomplet, cuprinzându-i doar pe cei ale căror nume au putut fi identificate.

În ultimii ani, zidurile închisorii, încărcate de istoria atâtor crunte suferințe, au fost demolate, pentru a se construi un penitenciar nou. Actualul monument comemorativ concentrează această memorie în Cimitir, la locul liniștii veșnice, unde pietatea generațiilor viitoare va fi nețărmurită.

Pentru cei care mai trăiesc și au fost frați sau rude, prieteni din viață sau din detenție, rămâne o răscolitoare întrebare: "Unde sunt cei care nu mai sunt?". Dacă veți afla că au murit în închisoarea Galați, veniți să puneți o floare și să mai adăugați un nume pe piedestalul monumentului jertfei lor! Și astfel, cu fiecare nume nou adăugat, va spori și va dăinui amintirea despre lupta acelor oameni care au dat o pildă de neuitat a caracterului, tenacității și lucidității lor, virtuți care au fost sugrumate atunci, dar care trebuie să fie regenerate astăzi în sufletul tinerei generații.

Ceremonia religioasă, ca și momentul omagierii prin monumentul amintit au fost fără discursuri cu vorbe poleite. O adâncă pietate era în ființa fiecărui participant, la care s-au adăugat și stropii de ploaie, aduși parcă de credința românilor din Transilvania, unde se spune că dacă la înmormântare plouă, atunci înseamnă că celui decedat i-a părut rău după viață. Și desigur că așa va fi fost cu toți aceia care au dispărut în închisoarea de la Galați...

Se cuvine să amintesc aici numele distinsului arhitect gălățean, Aurel Pop, care o oferit gratuit, în 1991, proiectul monumentului. De atunci și până la împlinirea de acum a fost un drum nu numai lung, dar și anevoios. Însă cel care a ostenit fără încetare pentru realizarea monumentului, cât și a unei mobilizări mai largi, din țară, de unde au venit peste 170 de delegați, găsind sprijinul Prefecturii, al Consiliului Județean și al Primăriei Galați, precum și al multor oameni de bine cu profundă înțelegere, a fost preotul Alexandru Capotă, președintele A.F.D.P.A. - Galați.

Prof. univ. dr. **M. BRUDIU**

SFÂNTA MÂNĂSTIRE VLADIMIREŞTI CTITORIE A MAIESTĂŢII SALE REGELE MIHAI I

Scrisoare către M.S.Regele Mihai I, la sosirea la Galaţi, cu prilejul vizitei din iunie 1998, adresată de stareţa Sfintei Mânăstiri Vladimireşti, Maica Stavroforă Veronica

MAIESTATE,

Vă rog să primiţi aceste rânduri de mai jos, ce constituie o sinceră mărturisire şi actul ce stă la baza ctitoriei Majestăţii Voastre în Mânăstirea Vladimireşti.

În toamna anului 1938, pe când mă găseam în Sinaia, chemată de părintele stareţ Serafim să mă ajute la strângerea de donaţii pentru începerea ridicării Mânăstirii, am avut curiozitatea să văd Palatul Peleş.

În apropierea Palatului am zărit un tânăr care îşi repara maşina. L-am întrebat dacă maşina este a Prinţului Mihai şi dacă el este şoferul lui. Mi-a răspuns printr-un "da". A ieşit de sub maşină, şi-a scuturat salopeta şi m-a întrebat: "De ce ai venit aici?". I-am raspuns: "Să-i spun Prinţului Mihai cât de mult îl iubeşte tineretul român". "Atât?". "Da, şi mai vreau măcar 10 lei, să-l fac ctitorul mânăstirii noastre".

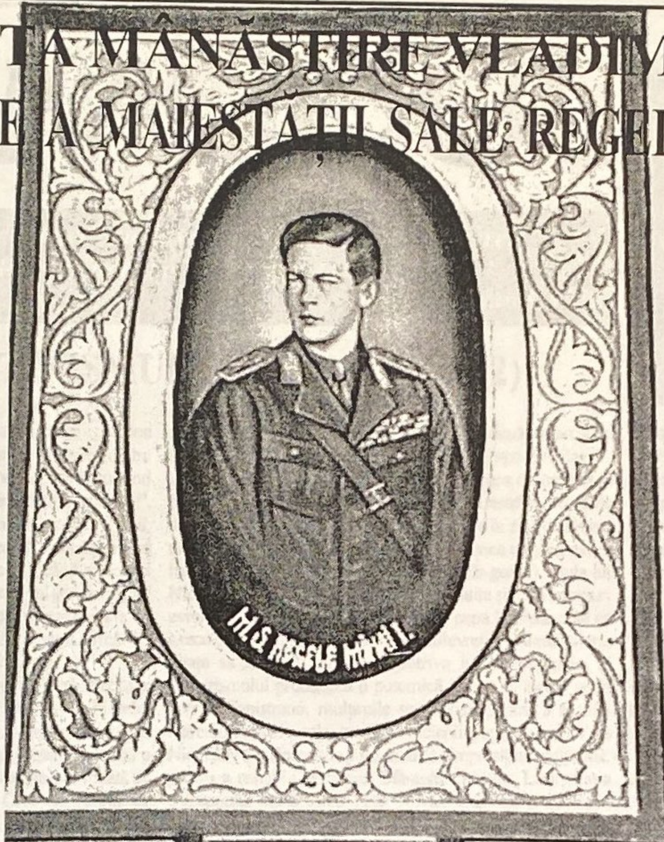
În acel timp a apărut un bărbat în vârstă, îmbrăcat ca un ofiţer, şi i-a vorbit în altă limbă. L-am întrebat: "Cine este acesta care nu ştie româneşte?". Mi-a răspuns: "Aghiotantul meu". "Ce înseamnă aghiotant?". "Cel care mă serveşte". Apoi s-a adresat bătrânului tot în altă limbă. Văzând aşa, l-am întrebat: "Dar tu cine eşti şi cum te cheamă?". "Sunt Mihai, căruia vrei să-i spui că este iubit de tineretul român. Şi cum, tu faci mânăstire?!". "Încerc", i-am răspuns, şi am dat s-o iau la fugă. "Nu pleca, aşteaptă!". După scurt timp, am văzut pe acel ofiţer în vârstă că aduce şi îi dă în braţe o cutie. A cerut cheia de la ofiţer, a descuiat minunata cutie, s-a uitat spre geanta care o aveam în mână şi mi-a zis: "Ai o servietă bărbătească şi-i cam veche". I-am răspuns: "Da,... dar ţine bani". "Deschide-o!". Şi tot ce a avut în cutie, bani şi bijuterii, a răsturnat în geanta mea veche. M-a întrebat: "Acum unde mergi?" "La doamna Curec; soţul dânsei este şef de gară la Sinaia".

Am strâns geanta la piept şi de data aceasta am luat-o la fugă. "Mergi încet, mi-a strigat, că eu stau aici până cobori".

Ajunsă la familia Curec, i-am spus doamnei să vină să vadă minunea. "Uitaţi, eu am cerut 10 lei şi Prinţul Mihai mi-a umplut geanta cu bani!".

În aceeaşi seară am plecat la Tecuci, însoţită de doamna Curec, să predau tot ce am primit de la Prinţul Mihai pentru mânăstire domnului colonel Coman Ionescu, ce făcea parte din Comitetul de construcţie a Mânăstirii, aprobat de Sfânta Episcopie a Romanului. Eu atunci aveam vârsta de 15 ani.

Drept recunoştinţă a donaţiei făcute de Regele Mihai I, la pictarea bisericii mari, în primăvara anului 1943, am cerut pictorului să-i facă portretul Maiestăţii Sale, în frescă, în locul rezervat ctitorilor.

"Când s-au instalat bolşevicii la putere şi măicuţele erau mereu ameninţate cu prigoana ce avea să vină curând, maica Veronica a acoperit portretul M.S. Regele Mihai cu o icoană. După alungarea Suveranului României, era convinsă că acest chip va fi ras de pe peretele bisericii. Aşa a stat vreme de 40 de ani. Din 1990, iată, el a fost redescoperit. Şi va sta acolo ca mărturie a credinţei Regelui nostru, ca preţuire a oamenilor de rând pentru Regele lor."

LA GALAŢI ŞI LA SFÂNTA MÂNĂSTIRE VLADIMIREŞTI SPRE VEŞNICĂ POMENIRE

Prin strădaniile filialei Galaţi a Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici Anticomunişti, duminică, 14 iunie a.c., în cimitirul municipal "Eternitatea", la Sfânta Cruce ridicată, după cum glăsuieşte inscripţia dăltuită în placa aşezată pe soclul Monumentului, "În memoria luptătorilor români anticomunişti exterminaţi în închisoarea din Galaţi", a avut loc oficierea unei slujbe de înmormântare creştinească şi pomenire a victimelor terorii din această temniţă.

Serviciul divin a fost săvârşit de un sobor de preoţi ortodocşi, avându-l în frunte pe Prea Sfinţitul Casian Crăciun, Episcop al Dunării de Jos. Clericilor ortodocşi li s-a alăturat, întru frăţească duhovnicie creştină şi românească unitate de spirit, părintele greco-catolic de la Sibiu, Gheorghe Bogdan, la rândul lui fost deţinut politic.

Cu toate că discursurile ocazionale au lipsit de această dată, Prea Sfinţitul Episcop Casian Crăciun a rostit cu vigoare şi fără ezitare, spre cinstea sa, cuvânt de veştejire a fărădelegilor şi prigoanei anticreştine şi antinaţionale din vremea comunismului.

Veniţi la Galaţi din aproape toate provinciile Ţării, împovăraţi de ani şi chinuiţi de suferinţe, supravieţuitorii temniţelor comuniste au rândurile din ce în ce mai răsfirate. Tot mai împuţinaţi, cu puterile trupului pe zi ce trece mai firave, foştii luptători anticomunişti mai alcătuiesc încă acea parte vie şi mărturisitoare a istoriei recente a neamului românesc. Cu părere de rău, însă, trebuie să constatăm că nici veteranii rămaşi în viaţă, nici cei căzuţi în luptă şi nici idealurile pentru care s-au jertfit nu par să se bucure de prea multă atenţie şi preţuire din partea generaţiilor tinere, ispitite tot mai îngrijorător de valori neesenţiale.

Răpăiala ploii necruţătoare, care a căzut în tot timpul ceremoniei religioase, anunţa parcă nefericitele şi pustiitoarele revărsări de ape ce aveau să se abată asupra ţării în zilele următoare. Din păcate, s-a putut observa că de la eveniment (cu siguranţă, nu din pricina ploii) au lipsit nu numai tinerii, ci şi persoane cu funcţii şi responsabilităţi în AFDPR, inclusiv preşedintele Asociaţiei! Faptul poate fi mai greu de înţeles de către o parte a opiniei publice, dar nu este nicidecum de aceeaşi factură cu lipsa unor reprezentanţi ai filialelor din provinciile şi judeţele centrale şi de apus ale ţării. Pentru aceştia, absenţa este explicabilă şi lesne scuzabilă. Dificultăţile deplasării pe distanţe mari a unor oameni vârstnici, mulţi dintre ei cu serioase probleme (şi nu doar de sănătate), nu sunt deloc de neluat în seamă. Dar, pe de altă parte, un apreciabil segment al opiniei publice româneşti înţelege tot mai bine care sunt ţelurile ascunse ale "dosariadelor"; amestecul deliberat şi confuzia voită se întâlnesc pretutindeni. Aşa, de pildă, nu este de neluat în seamă nici faptul că, alături de Crucea aducerii aminte a luptei şi jertfelor rezistenţei anticomuniste din cimitirul municipal "Eternitatea" din Galaţi, se află un alt monument, dedicat de către autorităţile comuniste memoriei gălăţenilor căzuţi în al doilea Război Mondial. Numai că inscripţia de pe acesta denaturează în chip voit sensurile lucrurilor. Eroii cruciadei contra bolşevismului, eliberatori ai Basarabiei şi Bucovinei de Nord contropite în iunie 1940, ca şi cei căzuţi în luptele la care au fost obligaţi să participe alături de Armata Roşie, în vederea instaurării comunismului în România şi într-o bună parte a Europei, se bucură de-a valma de acelaşi tratament, după cum glăsuieşte slova dăltuită în piatră; *"RECUNOŞTIINŢĂ VEŞNICĂ LUPTĂTORILOR GĂLĂŢENI CARI S-AU JERTFIT ÎN LUPTA PENTRU LIBERTATE ŞI O VIAŢĂ MAI BUNĂ. AMINTIREA LOR VA RĂMÂNE NEŞTEARSĂ ÎN MEMORIA CLASEI MUNCITOARE, A ÎNTREGULUI NOSTRU POPOR MUNCITOR, PENTRU BINELE CĂRUIA ŞI-AU ÎNCHINAT VIAŢA"*. Printr-o astfel de formulare, în conflict flagrant cu gramatica şi lexicul, într-un limbaj lozincard tipic propagandei comuniste, nu numai că se creează confuzie şi se menţine ignoranţa în rândul celor neavizaţi, dar se şi afirmă un profund neadevăr care, conservat prin memoria pietrei, rămâne o izbitoare şi de neiertat nedreptate.

Ceremonia religioasă de la Galaţi a fost urmată de agapa de pomenire a celor trecuţi în veşnicie ca victime ale represiunii comuniste. Momentul s-a săvârşit la Mânăstirea Vladimireşti, sfânt lăcaş ce a fost el însuşi victimă a aceluiaşi regim. Desfiinţată în anul 1956 în chip abuziv, Sfânta Mânăstire a fost pângărită şi martirizată prin fărădelegile împlinite de aceleaşi unelte diavoleşti care au apăsat Ţara şi Neamul vreme de o jumătate de veac. Profanat şi devastat, cu măicuţele întemniţate sau risipite în cele patru vânturi, Sfântul Lăcaş a împărtăşit soarta nefericită a Ţării şi a locuitorilor ei.

După evenimentele din decembrie 1989, cu voia Bunului Dumnezeu şi prin trudnicia neodihnită a maicilor revenite şi trăitoare aici sub ascultarea Maicii Stareţe Veronica Gurău, Sfânta Mânăstire Vladimireşti a redevenit, în ciuda atâtor ostilităţi calomnioase, o oază a vieţii monahale, un liman al liniştii sufleteşti, al existenţei cucernice prin rugăciune şi reculegere.

Cu prilejul vizitei în judeţul Galaţi, la Sfânta Mânăstire Vladimireşti a poposit şi Maiestatea Sa Regele Mihai I, însoţit de M.S. Regina Ana. După decenii de pribegie şi înstrăinare, după vremuri de prigoană, fărădelegi şi crime, Sfântul Lăcaş îl întâlneşte, în sfârşit, pe Regalul său Ctitor. Să fie un semn al cerului prevestitor de bine!

Nicolae POP

TALMUDUL

> ***"Eu nu sunt cetățean american de religie mozaică. Eu sunt evreu. Sunt american de 63 de ani, dar sunt evreu de 4000 de ani."***
> **Rabinul Stephen S. Weise**

18. CREȘTINISMUL ȘI TALMUDUL (2)

De-a lungul Evului Mediu, atitudinea lumii creștine față de Talmud a constituit una din fețele relațiilor dintre creștinism și iudaism, relații pe care istoricii evrei le cuprind în capitolul pe care-l denumesc "persecuțiile evreilor". "Persecuția evreilor - scrie Max I. Dimont în lucrarea *Evreii, Dumnezeu și Istoria* - a fost mai degrabă sporadică și având consecințe nesemnificative până în sec. XI, când a început faza religioasă a persecutării evreilor, în tabloul general ieșind în evidență pentru aspecte principale. Două sunt acuzațiile: de omor ritual și de profanarea ostiei, două sunt urmările: arderea Talmudului și controversele religioase".

Acuzația de omor ritual are la bază credința, înrădăcinată în lumea creștină, că de sărbătoarea Paștelui evreiesc evreii ucideau un copil creștin, folosindu-i sângele pentru a prepara pâinea nedospită (*mazzos*) pe care evreii o mănâncă în timpul acestei sărbători. Acuzația este tratată pe larg de Prof. N.C.Paulescu în *Spitalul, Coranul, Talmudul, Cahalul, Franc-Masoneria* (București, 1913). În capitolul intitulat "Omorurile rituale", savantul român prezintă o serie de cazuri preluate din literatura de specialitate, despre care, în introducere, scrie: "Pentru a arăta că omorurile rituale se comit în realitate și nu sunt efectele imaginației nebune a creștinilor - după cum susțin jidanii -, vom raporta mai multe cazuri, atât de demonstrative, încât conving și spiritul cel mai necredincios". Desigur, istoricii evrei contestă veridicitatea unor astfel de fapte, invocând în acest sens intervenția atât a papilor, cât și a principilor pentru a pune capăt acuzațiilor de omor ritual care "au atins proporțiile unei epidemii pe întreg continentul".

Asemănătoare cu acuzațiile de omor ritual au fost învinuirile de profanare a ostiei. Evreii erau acuzați de creștini că fură ostia din biserici și o străpung cu un obiect ascuțit, făcând-o să sângereze, gest simbolic, cu semnificația de repetare a crucificării Mântuitorului. Reacția creștinilor, conduși de reprezentanții clerului inferior, la aflarea unor astfel de fapte lua forme violente de pedepsire a făptașilor. De obicei era incendiată o sinagogă, după care pe locul ei se construia o biserică. Concomitent, populației evreiești din regiunea în care avusese loc profanarea, alcătuită din negustori și bancheri bogați, i se aplicau "sancțiuni economice": anularea tuturor datoriilor față de evrei.

În opinia istoricilor evrei, apogeul acuzațiilor de profanare a ostiei s-a înregistrat în Germania, în secolele XIV și XV. Hirsch Graetz, în a sa *Istorie a evreilor*, îi impută Papii Nicolae V de a fi inițiat și încurajat acțiunile de pedepsire colectivă a populației evreiești, unul din "agenții" săi în acest sens fiind călugărul franciscan Johannes Capistrano. Înainte de a rezuma acuzațiile pe care istoricul evreu le aduce celor două personalități creștine, să menționăm că istoria, neafectată de pasiuni religioase, îl prezintă pe Papa Nicolae V ca pe una dintre figurile luminoase din galeria conducătorilor Bisericii Catolice. Papa Nicolae V a fost primul umanist înscăunat pe tronul papal, lui datorându-i-se întemeierea Bibliotecii Vaticanului. În același timp, prin acțiunile sale politice, a reușit să refacă prestigiul instituției papale, încheind concordatul de la Viena cu Friederich III (1452), pe care l-a încoronat ca împărat la Roma (ultima încoronare a unui împărat în Cetatea Eternă).

Cât îl privește pe Johannes Capistrano, acesta este considerat ca una dintre cele mai remarcabile personalități creștine din prima jumătate a secolului XV. Împreună cu maestrul său, Bernardino de Siena, reformează Ordinul franciscanilor, punând bazele ramurii franciscanilor observanți. Predică în Austria și Germania împotriva ereziei hussite și cu prilejul Reichstagului de la Frankfurt, din 1454, reușește să determine Apusul catolic să se mobilizeze pentru apărarea Belgradului împotriva asaltului otomanilor. Pentru meritele sale, Biserica Catolică îl va canoniza, conferindu-i denumirea de "Apostolul Europei".

Cu totul altfel sunt percepute aceste două remarcabile personalități creștine de Hirsch Graetz. "Papa Nicolae V, urmașul Papei Eugeniu IV, a continuat opera de umilire și persecuție a evreilor. Printr-o bulă papală, el a restrâns drepturile de care se bucurau evreii, chiar și dreptul ca în ziua de sabbat un creștin să le aprindă focul". (Pe asemenea creștini evreii habotnici din România îi denumeau *șabăs-goim*.) "Bula lui Nicolae V - continuă Graetz - a cauzat multe și mari necazuri evreilor, îndeosebi datorită faptului că papa l-a însărcinat ca executor pe Johannes Capistrano, călăul evreilor și al ereticilor... Viața sa ascetică, ura sa împotriva luxului, bogăției și sibaritismului produceau o puternică impresie. Acolo unde apărea Capistrano, mulțimile se adunau pentru a asculta cutremurătoarele sale predici. Vicleníi papi Eugen IV și Nicolae V s-au folosit de puterea sa de a impresiona mulțimile, pentru a restabili prestigiul Sfântului Scaun... La invitația episcopului din Breslau, Peter Novak, Capistrano a sosit în capitala Sileziei, unde prin predicile sale a alimentat fanatismul religios, fanatism exacerbat printr-un zvon exploziv. Un evreu numit Meyer, cămătar din Breslau, care se găsea în posesia a numeroase polițe de la burghezi locali și de la nobili scăpătați, ar fi cumpărat de la un țăran o ostie pe care, după ce a împuns-o [simbolul răstignirii lui Hristos - n.n.], a pângărit-o, trimițând părți din ea și celorlalte comunități evreiești din regiune. Se înțelege că ostia pângărită a sângerat. Această poveste absurdă a ajuns la urechile consilierilor locali, care au crezut-o. Imediat, toți evreii din Breslau au fost încarcerați, averile le-au fost confiscate și înscrisuri de la datornici, în valoare de 25.000 de guldeni, au fost anulate. Și cum unii dintre nefericiții evrei au încercat să se salveze prin fugă, gestul lor a fost considerat ca o dovadă a vinovăției (1453)".

"Conducerea procesului a fost încredințată lui Capistrano, căruia, în calitatea sa de judecător al ereticilor, îi revenea obligația de a-i condamna pe cei acuzați de pângărirea ostiei. În același timp a apărut un nou cap de acuzație. O evreică botezată a declarat că evreii din Breslau au răpit un copil creștin, l-au băgat într-un butoi prevăzut cu cuie în interior, după care l-au rostogolit până când băiatul și-a dat sufletul. Din sângele victimei evreii din Breslau au trimis și celorlalte comunități iudaice din Silezia. Pe lângă evreii din Breslau incriminați pentru această faptă, au mai fost arestați și alții, din localitățile învecinate, în total 318 persoane. Între timp, descoperindu-se cadavrul, s-a considerat că învinuirea a fost dovedită. Procesul a avut loc în Piața Sării din centrul orașului, sub conducerea lui Capistrano. 41 din evreii acuzați au fost considerați vinovați și arși pe rug. Rabinul comunității s-a spânzurat, sfătuindu-i și pe alți coreligionari să-și ia viața. Restul evreilor au fost izgoniți de la casele lor, după ce copiii mai mici de șapte ani le-au fost luați, botezați și încredințați unor familii de creștini, spre a fi educați. Într-un raport întocmit de Capistrano în termeni savanți, l-a lămurit pe regele Ladislau că sentința pe care a rostit-o este conformă cu religia creștină și cu dreapta credință catolică. Modestul secretar al primăriei orașului, Eschenloer, care nu a îndrăznit să-și exprime părerea deschis despre cele întâmplate, nota în jurnalul său: «Dacă cele întâmplate sunt plăcute lui Dumnezeu sau nu, consider că este de datoria părinților spirituali să se pronunțe». Părinții spirituali s-au transformat însă în canibali. Bunurile evreilor arși pe rug și ale celor expulzați au fost confiscate și folosite pentru construirea unei biserici a călugărilor bernardini. Nici evreii din regiune nu au avut o soartă mai bună. Unii au fost arși pe rug, alții izgoniți de la casele lor, neîngăduindu-li-se să ia nimic cu ei".

✡

Cazul relatat de Graetz este departe de a fi singular. Obsesia creștinilor de a-i pedepsi pe cei vinovați de "omor ritual" și de "pângărirea ostiei" datează încă din perioada cruciadelor. Când în anul 1095 Papa Urban II a lansat chemarea pentru cruciadă, cruciații și-au însușit angajamentul lui Godefroi de Bouillon de a răzbuna sângele lui Hristos, nelăsând în viață nici un evreu care refuza să treacă la creștinism. Furia antisemită din secolele XI și XII s-a prelungit și în secolul XIII. În anul 1243, un omor neelucidat în Baden a fost pus pe seama evreilor, fiind urmat de un adevărat masacru în comunitatea iudaică. Tot în 1243, toți evreii din Belitz, lângă Berlin, au fost arși pe rug pe temeiul învinuirii că unul dintre ei a pângărit ostia. În anul 1283, în Mainz, evreilor li s-a adus învinuirea de omor ritual și, drept represalii, zece evrei au fost uciși, iar casele lor incendiate. În 1285, s-a răspândit la München un zvon similar; 180 de evrei și-au căutat refugiul în sinagogă. Mulțimea, revoltată de sacrilegiul comis, a incendiat clădirea și toți cei 180 de evrei au pierit în flăcări. În anul următor, în Oberwesel, au fost omorâți 40 de evrei acuzați că au săvârșit un omor ritual. În 1298, în Röttingen, au fost arși pe rug toți evreii acuzați că ar fi pângărit ostia. Rindfleisch, un baron cucernic, a adunat o ceată de creștini înarmați, care s-au legat prin jurământ să ucidă toți evreii. Ei au exterminat complet comunitatea iudaică din Würzburg, iar la Nürnberg au masacrat 698 de evrei. Persecuția s-a extins și, în decurs de o jumătate de an, au fost exterminate 140 de comunități iudaice. Evreii din Germania, care, de obicei, după astfel de evenimente dramatice își reconstituiau căminele, de data aceasta au căzut pradă deznădejdii și în anul 1286 multe familii evreiești din Mainz, Worms, Speyer, precum și din multe alte orașe germane, au emigrat în Palestina, preferând să trăiască sub Islam. În același timp a avut loc o emigrare lentă a evreilor din regiunile Rinului spre Polonia și Lituania, țări în care antiiudaismul nu se manifesta încă.

✡

Evreii din Anglia, care nu puteau deține proprietăți agrare și nu erau admiși în bresle, se îndeletniceau cu negoțul și cămătăria. Marii seniori își procurau banii necesari pentru participarea la cruciade prin împrumuturi de la evrei, cărora le ipotecau moșiile, iar țăranii creștini spumegau de furie că sudoarea muncii lor îi îngrașă pe cămătarii evrei. La aceste sentimente dușmănoase se adauga bănuiala că evreii ar comite crime rituale și ar profana sfânta împărtășanie, din ură față de Hristos. În anul 1144, un tânăr din Norwich a fost găsit mort. Fapta a fost pusă pe seama evreilor, care l-ar fi ucis pentru a-i lua sângele. Ca răzbunare, cartierul evreiesc a fost jefuit și incendiat. Regele Henric II le-a luat apărarea, dar le-a pretins să plătească dări fabuloase în valoare de 422.000 de pfunzi! Persecuții grave au avut loc în Lincoln, Stamford, Linn și York. În anul 1211, ca urmare a persecuțiilor, 300 de rabini au emigrat din Anglia în Franța. În 1255, în Lincoln s-a răspândit că un băiat cu numele Hugh a fost ademenit în cartierul evreiesc și ucis pentru a i se lua sângele. Ca răspuns, grupuri înarmate au pătruns în cartierul evreiesc, l-au prins pe rabin (despre care s-a spus că ar fi organizat omorul ritual), l-au legat de coada unui cal, l-au târât pe străzile orașului, după care l-au spânzurat, cu încă 19 coreligionari considerați complici. În timpul războiului civil care a bântuit Anglia între anii 1257-1267, mulțimile îndârjite au nimicit aproape în întregime comunitățile evreiești din Londra, Canterbury, Northampton, Winchester, Worcester, Lincoln și Cambridge.

Deznodământul în relațiile medievale dintre populația Angliei și evrei se va produce în anul 1290, când regele Edward I a dispus ca toți evreii să părăsească țara, lăsând în urma lor toată averea imobilă, precum și înscrisurile în care erau consemnate datoriile pe care ar fi trebuit să le încaseze de la diferiți datornici. În timpul traversării Canalului Mânecii în mici ambarcațiuni șubrede, mulți s-au înecat, iar alții au fost jefuiți de echipajele care îi transportau. Cei care au reușit totuși să ajungă pe pământul Franței au fost somați de guvernul francez să părăsească țara până în anul 1291.

(va urma)

Gabriel CONSTANTINESCU

G.K. CHESTERTON

Socialismul și distribuția reală a proprietății

G.K. Chesterton este omul despre care s-ar spune că nu mai are nevoie de nici o prezentare. În fapt, însă, nu este deloc așa. Portretul pe care ni-l face, în mod curent, sistemul de comunicație culturală, este înjumătățit, așa cum ne-am obișnuit deja, pe criterii ideologice. Ca și Eminescu, de pildă, Chesterton ne este oferit în doze "tolerabile", fiind mereu scindat, rupt în două de noii și vechii activiști, de aici și de aiurea: da, este un mare artist, dar are niște cărți nesuferite, în care pur și simplu nu mai este el! Chesterton a fost (vorba aceea: "să nu ne ferim a o spune") cam... reacționar, și trebuie să discriminăm atent ce e frumos și ce e "rău"! Adevărul este că, în cărți extrem de lucide, Chesterton se dovedește un critic social impecabil, la fel de incomod astăzi ca și ieri. Orthodoxy, Eugenics and Other Eves, What is wrong with the World *și* The Outline of Sonity *sunt cărți în care Chesterton atentează inconcesiv la chiar hegemonia contemporană a prejudecăților liberalist-pozitiviste. Fapt este că războiul cu figurile exemplare ale trecutului are un temei ideologic. Fiindcă nimeni nu poate dovedi că Chesterton este un autor eterogen, cu scrieri când geniale, când plate, și asta pe motive suspect de politice...*

Tradiția, pentru Chesterton, este o "democrație a celor morți", în care cei ce se întâmplă să treacă prin preajmă trebuie să respecte contribuțiile ("voturile") celor dinaintea lor. Tradiția este înțelepciunea trecutului acumulată în instituții și precepte care au reușit la marele "test al timpului". Tocmai pentru că el contează, *"votul" lui Chesterton nu este luat în considerare de gardienii actuali ai noii "ortodoxii" politice.* (V.M.)

Numele domnului Ramsay McDonald este de o importanță națională în acest moment, în legătură cu înalte probleme de stat, pe care nu e nevoie să le dezbatem aici. Dar el îmi amintește de o interesantă controversă în care a figurat cu prestanță, nu cu mult timp în urmă, sub forma unor articole într-o revistă foarte populară. Domnul Ramsay McDonald, îmi amintesc, a contribuit cu un articol intitulat "De ce trebuie socialismul să învingă" (*Why Socialism Must Come*). Sir Alfred Mond a contribuit de asemenea cu un articol intitulat "De ce trebuie socialismul să eșueze" (*Why Socialism Must Fail*). Mă găsesc într-o condiție de aproape egală ostilitate față de ambii, și asta dintr-o mulțime de motive; dar mai presus de toate din motivul ce este implicit în chiar termenii titlurilor. Acea formulă cu care amândoi sunt de acord este exact formula cu care eu sunt într-un dezacord categoric. Și aceasta deoarece este o formulă fatalistă. Acești doi gânditori sociali nu pot gândi decât în termenii a ceva ce *trebuie* să învingă sau *trebuie* să eșueze. Dar singurul gen de socialist cu care simpatizez este unul care crede în socialism fie că acesta va învinge sau nu. Și singurul gen de antisocialist cu care simpatizez este unul care detestă socialismul fie că acesta urmează sau nu să învingă.

Dar, de fapt, în ambele comentarii plutea un curios aer de irealitate. Sir Alfred Mond, în special, s-a complăcut într-o gândire care mi s-a părut nu numai nerealistă, ci, cum a și fost, nepotrivită. Este în el ceva crud și straniu care îți dă fiori, ca și, bunăoară, inversiunile logice din *Alice în țara minunilor*.

El a citat câțiva laburiști care au descris contrastele dintre luxul și sărăcia vizibile în viața modernă - și, în special, cred, în spectacolul luxuriant de la Ascot. Sir Alfred Mond a replicat că, de fapt, aceasta nu făcea decât să arate ignoranța laburiștilor în materie de detalii comerciale și financiare. Pentru că, dacă se vor consulta registrele și se vor analiza cu atenție dividendele etc., se va constata că cei bogați obțin, în realitate, destul de puțin din ele și că nu există o diferență chiar așa de mare. Dar asta indică, cred eu, sau o vedenie, sau prea mult sânge rece. Cineva merge la o cursă de automobile și vede câțiva oameni fumând niște imense trabucuri Corona, delectându-se cu șampanie și sosind în limuzinele Rolls-Royce, când el știe clar că alți oameni abia pot să-și permită să bea o halbă de bere, să-și înfunde pipa cu nițel tutun sau să-și ia un bilet într-un tramvai ticsit. Tot plimbându-se el primprejur, se întâlnește, la un moment dat, cu un domn zâmbitor pe nume Mond, care ia repede o hârtiuță și face un mic calcul. După aceasta, personajul nostru este pe de-a-ntregul convins că, de fapt, el n-a văzut pe nimeni fumând un trabuc imens, nici nu a avut ocazia să afle măcar despre existența șampaniei, și devine sigur că limuzina Rolls-Royce a fost un vis, o iluzie precum, să zicem, caleașca Reginei Maeve...

Povestea este interesantă, dar ezit să cred că aș putea-o numi realistă. Când oamenii spun că există un contrast între lux și sărăcie, ei vor să spună prin aceasta că unii oameni au, de fapt, limuzine Rolls-Royce și trabucuri Corona, iar alții nu. Adică unul are, într-un sens foarte real, un trabuc îndesat în gură, pe când celălalt nu poate nici măcar să-și cumpere o mână de tutun ieftin.

A presupune că un mic calcul numeric poate conjura trabucul să iasă din gura omului și că el ajunge pentru a ne face să credem că jumătate din trabuc este de fapt în gura celuilalt om, asta e o idee care furnizează un credit enorm imaginației poetice a lui Sir Mond; dar îi lipsește, ca să fim sinceri, bunul simț practic. Problema tragediei economice rezidă însă în *efecte*, iar nu în *proces*. Este o tragedie a consumatorului, nu a omului de stare mijlocie. Iar tragedia consumatorului este că, dintr-un motiv sau altul, el nu poate obține tot ceea ce dorește să consume. Ceea ce poate să facă omul de stare mijlocie cu toate calculele lui matematice despre repartizarea avuției nu afectează nici în cea mai mică măsură acest fapt. Cel bogat obține șampania - adică, sistemul nostru social îi permite să o obțină. Probabil că el o primește fără să o plătească; în acest caz, sistemul nostru social îi permite să o primească fără să o plătească. Sunt, fără îndoială, multe lucruri de spus împotriva sistemului social al lui Sir Alfred Mond; există, de asemenea, chiar mai multe de spus împotriva sistemului social al domnului Ramsay McDonald. Dar a vorbi ca și când am putea să jonglăm cu tragedia vremurilor noastre până când ea, printr-o manipulare a aritmeticii, va dispărea, este și o eroare economică, și una etică. E o încercare de a înlocui gospodăria cu biblioteca. Pe scurt, este o ofertă de a găti socotelile în loc de a găti prânzul. Dar și în cazul socialismului există aceeași notă de irealitate. În stilul, ca și în prestanța d-lui McDonald, există un soi de perfecțiune naturală, chiar dacă aceasta este cam glacială; dar ceea ce e înghețat, de fapt, în domnia sa, este același fel de realitate umană. Ea este exprimată în chiar titlul înțepenit în acel fatalism economic pe care îl putem desluși și în tradiția calvinismului scoțian. Acum, este în general adevărat că istoria fatalistă este o istorie falsă. Cel pentru care istoria este dinainte ținută în șabloane, va ajunge chiar el un șablon banal, așteptând să se petreacă lucruri vechi atunci când se desfășoară deja cele noi. Mi se pare nerealist, de pildă, să argumentezi că socialismul are de suferit din cauza dificultății pe care o întâmpină oamenii în a înțelege sau a accepta orice idee nouă. De bună seamă, există unii oameni care par să înțeleagă cu greu orice idei, în special propriile lor idei. Concepțiile lor, însă, nu sunt atât de mult stânjenite de împrejurarea că sunt prea *noi* pentru a fi pricepute, ci de faptul că sunt, în realitate, prea *vechi* pentru a fi înțelese. Pentru că le-au luat *de bune* prea multă vreme pentru a se gândi vreodată să le ia și *în serios*. Dar, după cât se pare, socialismul nu este nici o idee foarte proaspătă, nici una nefamiliară. Și dacă ar ține de noi să-l prețuim doar după noutatea lui, ar fi necesar să creditäm mai generos multe alte idei, care sunt chiar mai noi. Cele mai recente cugetări au arătat însă mai degrabă o reacție împotriva gândirii socialiste. Fascismul este mai recent decât bolșevismul. Socialismul de breaslă este mai nou decât socialismul de stat. Ceea ce s-a numit *distributism* - doctrina care susține o creștere a ponderii proprietății private în cadrul mijloacelor de producție - este, cel puțin în privința Angliei moderne, o dezvoltare chiar mai recentă. Și, pledând pentru ea aici, în paginile acestui ziar, m-am lovit într-adevăr de dificultatea pe care o menționa domnul McDonald - anume, dificultatea de a susține ceva încă nefamiliar și în bună măsură neînțeles. Însă teoria socialistă nu mai poate fi astăzi înțeleasă greșit decât de cei care înțeleg *totul* în mod greșit. Socialismul a putut fi priceput de orice om cu o inteligență normală, mai demult, în vremurile lui William Morris sau Bernard Shaw. Eu însumi l-am înțeles atunci suficient de bine pentru a crede în el. E drept că apoi l-am înțeles puțin mai bine și am început să nu mai cred în el... Dar îmi imaginez că nu această ultimă formă de dumirire o descrie sau o dorește domnul McDonald. Ideea centrală a socialismului - potrivit căreia statul, ca autoritate morală a omenirii, ar putea distribui avuția mai echitabil decât este ea distribuită de către dezordinea și capriciul concurenței - îmi pare o idee foarte simplă, și încă una ce greșește simplificând lucrurile prea mult, mai degrabă decât complicându-le. Desigur, o mulțime de lucruri fără noimă s-au spus *împotriva* socialismului, pentru că o mulțime și mai mare de lucruri fără noimă s-au vorbit *despre* socialism; și asta deoarece, în haosul nostru politic, s-au debitat o grămadă de prostii despre toate cele. Dar chiar faptul că cele mai multe erau prostii învechite este destul ca să ne arate că *subiectul* însuși este și el la fel de învechit. Iar dacă avem privilegiul de a fi întâlnit niște bunici naivi care și-au irosit viața vorbind aiureli împotriva socialismului, asta nu dovedește decât că socialismul apăruse acolo de și mai multă vreme, și că nu mai este așa de tânăr cum era! Însă presupun că pretenția de noutate nu este decât reflexul caracterului fatalist al acestei doctrine. În această stranie filosofie a schimbării neschimbătoare, a spune că un lucru este *o inovație* reprezintă același lucru cu a spune că el este *o inovație inevitabilă*. Se presupune că toate lucrurile noi trebuie să distrugă toate lucrurile vechi; și, prin urmare, chiar și lucrurile vechi trebuie să pretindă că sunt noi.

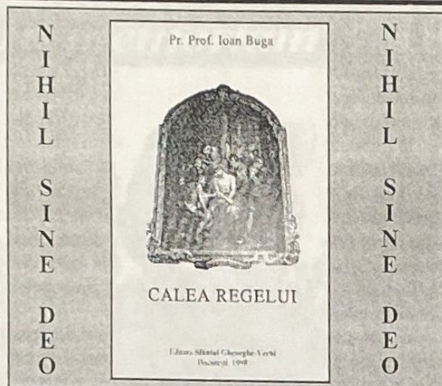
Dacă ar fi vorba de o întrecere în noutate, aș putea foarte bine să susțin că, în Anglia modernă cel puțin, distributismul meu este cu mult mai nou decât colectivismul d-lui McDonald. Dar nu-mi propun să mă bazez pe acest argument înșelător și lipsit de sens. Distributismul este corect nu pentru că este, în acest sens, nou, ci fiindcă, în cu totul alt sens, este proaspăt, așa cum numai lucrurile foarte vechi sunt; este proaspăt precum primăvara sau copilăria; este proaspăt pentru că este vechi, pentru că este ca o idilă ce reînvie.

Este firesc pentru om *să posede*. Un om poate să nu aibă o proprietate dacă este un sfânt sau dacă a fost pe de-a-ntregul jefuit. Un om poate să-și taie mâna sau să și-o piardă. Dar atâta vreme cât el are o mână, aceasta îi e dată ca să țină *ceva* - nu mult, dar *ceva*; nu al altcuiva, ci al său. Deoarece acest simț al proprietății este primar și nu artificial, întreaga filosofie a comunismului este fundamental falsă. Problema capitalismului nu este că mâna care ține ceva este a unui particular, așa cum susțin socialiștii, ci că ea este o mână... răzleață. Cu alte cuvinte, problema nu e că mâna este *plină*, ci că ea lasă atâtea alte mâini *goale*. Și singurul lucru comun și domnului McDonald, și lui Sir Alfred Mond este faptul că nici unul nu are nici cea mai vagă idee despre *natura proprietății*.

(Articol apărut inițial în *Illustrated London News*, 5 ianuarie 1924; inclus în volumul *Yesterday and Tomorrow. The Tradition of National Revolution*, după care s-a făcut traducerea de față)

Traducere de

Vlad MUREȘAN și Adriana TĂMAȘ

Apărută în ajunul recentei vizite a familiei regale în România (iunie 1998), cartea *Calea Regelui* (Editura «Sfântul Gheorghe-Vechi», Bucureşti), semnată de părintele **IOAN BUGA** (paroh al Bisericii Sf. Gheorghe-Vechi, profesor de teologie şi limbi clasice la Universitatea «Ovidius» din Constanţa, editor al revistei *Raţiunea mistică* şi autor – după 1990 – a numeroase volume de studii şi traduceri), tratează principial problema regalităţii din perspectiva tradiţiei biblice şi creştine, aşezându-se la intersecţia tainică dintre teologie şi istorie, dintre ordinea spirituală şi ordinea seculară, cu ambiţia unei «soluţii româneşti» (v. cap. «Pro domo») a crizei generale a monarhismului. Poziţia autorului este una ferm ortodoxă, polemică faţă de Occident (ce poartă răspunderea, deopotrivă mistică şi istorică, a alunecării lumii creştine spre «impostură« – *cezaropapism* şi «uzurpare» – *papocezarism*, ceea ce a dus la prăbuşirea treptată a Europei tradiţionale, atât sub aspect moral-spiritual, cât şi sub aspect social-politic, ajungându-se la «infernul» contemporan al lui *Pourquoi vivre?*). Stilul îndrăzneţ, pe alocuri chiar exaltat, preface expunerea într-o mărturie patetică, despre care probabil că se va mai vorbi (inclusiv în înaltele cercuri bisericeşti, care «s-ar fi cuvenit să contureze dogmatic, disciplinar şi liturgic, viziunea actuală» asupra problemei în discuţie – v. pp. 46-48). Volumul se încheie cu o postfaţă generoasă a d-lui Florin Mihăescu, admirator al «puterii vizionare» a părintelui (pe care o găseşte proximă «înţelepciunii nebune» sau «nebuniei înţelepte» a propovăduirii paulinice – v. p. 159).

La Editura «Deisis» din Sibiu atrag atenţia câteva apariţii recente, prezentate şi la Târgul Internaţional de Carte «Bookarest '98", de la începutul lunii iunie.

Cartea cuvintelor bune de mâncat sau Bucătăria ca parabolă teologică (trad. din engl. – titlul original: *The Poet, the Warrior, the Prophet* – de Virginia Gâlea) reprezintă o suită de «eseuri teopoetice» ale profesorului psihanalist **RUBEM A. ALVES** (evreu brazilian de religie creştină), în care prefaţatorul ediţiei româneşti (diac. Ioan I. Ică jr.) vede, nu fără dreptate, «un Steinhardt brazilian» oferindu-ne «o introducere în teopoetica creştinismului», puternic marcată de «percepţia sud-americană a existenţei» (a se vedea, bunăoară, povestea-parabolă a cadavrului necunoscut pescuit din valuri, pe a cărui canava se ţese întregul capitol al doilea). Miezul cărţii rezidă în capitolul al cincilea (care motivează şi titlul ediţiei româneşti). E o lucrare înainte de toate foarte vie, fascinantă prin prospeţimea trăirilor şi prin zvelteţea ideilor, scrisă cu un rafinament cordial şi cu harul formulărilor memorabile (amintind, dincolo de cazurile congenere ale unui N. Steinhardt sau unei Simone Weil, de lirica înţelepciune solemnă a *Citadelei* lui Saint-Exupéry, dar şi de «limbajul incantatoriu» al acelui «realism magic» de tip marquezian). «În delimitarea drastică de creştinismul contemporan, excesiv eticizat şi ideologizat, şi în pledoaria sa pentru mister şi întrupare, pentru un creştinism simbolic şi poetic, cititorul atent poate descoperi – ne asigură editorul-teolog – o surprinzătoare confirmare a unei *Ortodoxii a profunzimilor*» (subl. n.). Două anexe editoriale completează în mod fericit proaspăta ediţie românească, luminând atât profilul spiritual al autorului, cât şi miza discursului său: «Israel şi materialismul religios» de Vl. Soloviov, pe de o parte, «Falsul idealism» şi «Nunta de la Cana Galileii» de N. Steinhardt, pe de altă parte.

Tatăl meu, preotul care s-a urcat la cer. Amintiri dintr-o copilărie teologică (trad. din fr. – titlul original: *De la 25-ème heure à l'heure éternelle* – de Maria-Cornelia Oros) este un soi de testament spiritual al regretatului părinte-scriitor **VIRGIL GHEORGHIU** (autor – între altele – al romanului de mare succes *Ora 25*, în 1949, puţin după ce alesese calea exilului, unde s-a şi preoţit în 1963: «Şi pentru că preoţii poporului meu erau asasinaţi şi ucişi în fiecare zi, iată că la vârsta

de 47 de ani, aflându-mă în exil la Paris, am îmbrăcat anteriul tatălui meu şi al tuturor sfinţilor mei părinţi. Am devenit preot ca şi ei. Pentru ca numărul lor să nu se micşoreze. Pentru slava lui Dumnezeu. Care trebuie să rămână printre noi. Prin prezenţa preotului» – *Tatăl meu...*, p. 140). Elementul autobiografic este ridicat la dimensiuni simbolice, iar figura părintelui Constantin Gheorghiu (tatăl autorului) devine emblema unei iniţieri: «Povestindu-şi copilăria, autorul face teologie (de cea mai bună calitate), rezultatul fiind nu o simplă autobiografie spirituală, cât o veritabilă mistagogie literară, pe înţelesul tuturor. Schiţarea în pagini emoţionante a figurii legendare a preotului Constantin Gheorghiu se transformă într-un portret al României eterne, în care toate marile dogme şi intuiţii mistice ale Ortodoxiei sunt trăite simplu şi luminos [...] Cartea părintelui Virgil Gheorghiu poate fi citită şi ca o superbă metonimie a destinului poporului român: victimă a unei istorii ingrate, el şi-a imaginat neîncetat, în conformitate cu Ortodoxia sa uimitor de profund asimilată, soluţii de salvare în meta-istorie, adică în veşnicie» (din prefaţa diac. Ioan I. Ică jr., pp. 9-10).

În col. «Philosophia Christiana», seria «Hagiographica», acelaşi diac. Ioan I. Ică jr. ne oferă prima traducere în româneşte a *Vieţii Maicii Domnului* a **SFÂNTULUI MAXIM MĂRTURISITORUL** (580-662), «operă mariologică unică», adevărată «biografie doxologică, împletind în chip minunat reconstituirea istorică şi contemplaţia mistică, relatarea hagiografică şi celebrarea liturgică» (a se vedea consistenta postfaţă a traducătorului, pp. 143-158, sub titlul «O biografie doxologică a Fecioarei Maria în opera Sfântului Maxim Mărturisitorul?»; semnul de întrebare se explică prin aceea că există anumite îndoieli asupra paternităţii maximiene a scrierii, textul lipsind din corpusul tradiţional grec al operei Sfântului Maxim şi fiind semnalat abia recent, într-o variantă gruzină din sec. al XI-lea). A fost urmată ediţia din 1986 a lui Michel-Jean van Esbroeck (*Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, vol. 479). Volumul mai include «Stihirile Sfântului Maxim» (pp. 137-142), de o rară frumuseţe lirico-teologică (iată finalul: «Ajutor veghind în toate încercările noastre, liman liniştit al celor bătuţi de valuri, călăuză a mântuirii şi scară dumnezeiască ce arunci punte între Dumnezeu şi oameni, Fecioară Marie fără prihană, te prăznuim cu laude duhovniceşti şi ne închinăm ţie cu credinţă»).

Pr. Prof. Ioan Ică este traducătorul şi postfaţatorul volumului *Sfinţii Părinţi despre originile şi destinul omului şi cosmosului* (col. «Dogmatica», seria «Teme şi tratate»), care reuneşte trei eseuri ale dr. **ALEXANDROS KALOMIROS**, teolog şi medic grec contemporan: «Sfatul cel veşnic» (exegeză complexă – ştiinţifică şi teologică – a referatului biblic al creaţiei), «Râul de foc» (dubla menire – «mângâietoare» şi «biciuitoare», în funcţie de disponibilitatea spirituală a omului – a focului nestins al iubirii divine, în perspectivă eschatologică) şi «Slava materiei» (taina «slăvirii» trupului în lumina tradiţiei ortodoxe, prin lucrarea energiilor divine). «Într-un context în care transmiterea credinţei creştine ortodoxe este o urgenţă misionară, dar este serios pusă în criză nu numai de ideologiile sau gnozele anticreştine, ci şi de schematismul abstract, de eticismul utilitarist sau de exacerbările pietiste ale unui "creştinism" schizofrenic, deformat şi simplificat, eseurile doctorului Kalomiros se pot constitui – nu în ultimul rând pentru preoţi şi profesorii de religie – într-o binevenită terapie purificatoare a discursului catehetic şi a pedagogiei religioase a Bisericii», scrie părintele-profesor Ică (p. 142).

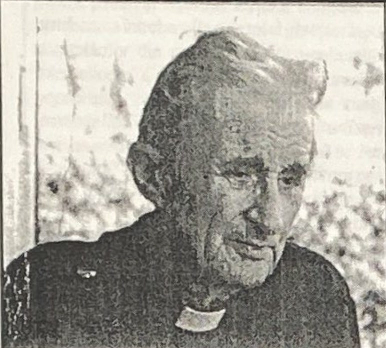
După ce anul trecut apăruse volumul întâi din *Enciclopedia doctrinelor mistice* (Editura «Amarcord», Timişoara), tratând despre şamanism, greci, evrei, gnozele de la sfârşitul antichităţii şi creştinismul «primitiv» (sintagmă total nefericită, mai ales că expunerea cuprindea, parţial, şi marea mistică bizantină), anul acesta a ieşit volumul al doilea (ediţia franceză însumează patru volume), tratând în continuare mistica bizantină, apoi creştinismul occidental, diferitele forme de ezoterism, protestantismul, islamismul, mergându-se până la «mistica» de tip masonic şi la năstruşniciile misticoide ale contemporaneităţii («mistica *hippie*»!). Lucrarea este coordonată de **MARIE-MADELEINE DAVY**, iar în volumul al doilea semnează **Jacques Guy Bougerol, Philippe de Bouleau, Jean Deluzan, Antoine Faivre, Serge Hutin, Jacques Lacoudre, Raymond Leenhard, Jean Mercadet, Mohammad Mokri, Mathilde Niel, Thierry Page, Jean-Pierre Renneteau** şi **Bailey Young** (concepţie şi realizare: **Marian Barlewi**), traducătorii români (coordonaţi de Adriana Babeţi şi Eugen Dorcescu) fiind Iolanda Iavorski, Eugen Constantin Jurca, Doina Lică, Florin Ochiană, Codruţa Răbăgia-Popov şi Beatrice Stanciu (care a asigurat, cu o meticulozitate din ce în ce mai rară astăzi la noi, şi corectura volumului timişorean, a cărui calitate editorială este indiscutabilă). În ciuda diversităţii de concepţie a numeroşilor autori şi a unei lărgiri aproape tendenţioase a noţiunii de «mistică», lucrarea este densă şi de o mare utilitate culturală, reprezentând cea mai importantă expunere apărută până astăzi în româneşte asupra curentelor mistice universale, tratate în istoria şi morfologia lor, cu o bibliografie bogată şi destul de actuală (v. p. 370 şi urm.).

Tot la «Amarcord» (una dintre cele mai vrednice edituri ale momentului), mai consemnăm, în treacăt, alte câteva titluri interesante (asupra cărora poate vom reveni): **ALAIN DE LIBERA**, *Mistica renană. De la Albert cel Mare la Meister Eckhardt* (şi, în curs de apariţie, *Cearta universaliilor. De la Platon până la sfârşitul Evului Mediu*); **VLADIMIR SOLOVIOV**, *Drama vieţii lui Platon*; **JEAN DANIÉLOU**, *Simbolurile creştine primitive*.

Răzvan CODRESCU

Redacţia *Punctelor Cardinale* **mulţumeşte prietenilor, din ţară sau din diaspora, care, cu discretă înţelegere şi generozitate, ne-au sprijinit din nou, într-un moment dificil.**

In memoriam † HORIA COSMOVICI † In memoriam

Horia Cosmovici s-a născut la 4 aprilie 1909, în comuna Tureatca, județul Dorohoi.

Primul război mondial îl surprinde în București, unde se va stabili definitiv. Toate studiile le face la București - Școala primară Poenărescu de pe strada Antim, studiile liceale la Liceul Lazăr, apoi studiile juridice și doctoratul la Facultatea de Drept din București.

Se înscrie în Baroul de Ilfov și lucrează în Biroul avocatului profesor Istrate Micescu.

În anul 1937 ia parte la campania electorală pentru a partidului "Totul pentru Țară". Luptă împotriva dictaturii lui Carol al II-lea. A fost avocat al apărării în procesul Căpitanului din 1938.

În anul 1940 este numit de Mareșalul Antonescu Subsecretar de Stat la Președinția Consiliului de Miniștri. După o lună și douăzeci de zile demisionează. Este trimis pe front.

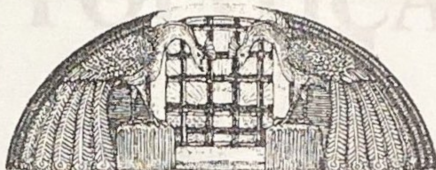
La 8 septembrie 1943 face trecerea la Biserica Catolică, în capela privată a Monseniorului Vladimir I. Ghika (a se vedea și textul memorialistic de mai jos).

După 1944 a avut 6 arestări, totalizând peste 17 ani de închisoare. În 1964 este eliberat de la Periprava.

La 13 mai 1969 este ordonat preot catolic de rit bizantin de către episcopul Iuliu Hirțea. După pilda Monseniorului, ușa sa era deschisă tuturor, indiferent de vârstă, confesiune ori crez politic. Și-a dedicat viața lui Christos, fiind până în ultimii ani, preot paroh la o biserică bucureșteană.

Ne-a părăsit anul acesta, lăsând în urma lui o operă neprețuită, văzută, dar și nevăzută...

Dumnezeu să-l odihnească în ceata drepților Săi.

MONSENIORUL

PRIMA INTÂLNIRE

... Cu felul ei direct de a fi, [Mila Sbiera] m-a întrebat:

- L-ai vazut pe Monseniorul?
- Dar ăsta cine este?
- Cum cine? E Vladimir Ghika, una din marile figuri contemporane.
- Foarte bine, dar cum să-l văd?
- Te duci la el și te prezinți.
- Asta-i bună! Cum să te duci la un om în casă, fără să-l cunoști?
- Așa se duc toți cei care-l vizitează. Ca să-ți spun pe scurt, este un nepot al Domnitorului Grigore Ghika, trecut de la Biserica Ortodoxă la cea Catolică. Apoi s-a făcut preot, a călătorit în toată lumea, cunoscând personal aproape tot ce a fost mai reprezentativ ca scriitori, savanți, oameni politici, regi, împărați... dar ce zic eu! Du-te și ai să vezi!
- Bine, o să mă duc.

Am răspuns astfel ca să scap de insistențele Milei. Ea însă m-a simțit și a revenit la atac:

- Da, dar să nu zici numai așa! Să te duci! Profită că e în țară! Asta este un lucru rar și o ocazie unică. E de neiertat că nu ai fost până acum. Te rog, du-te, că nu o să-ți pară rău! Primește în fiecare dimineață. De obicei deschide el personal ușa.

I-am promis că așa voi face. Nu după multă vreme, mi-am luat inima în dinți și m-am hotărât să mă duc. O vizită de acest gen nu mai făcusem până atunci. Dar știam că nu e de glumit cu Mila și că mă va ține strict până va afla că am fost la Monseniorul.

Cred că nu a trecut o săptămână și sunam la blocul de pe Bulevardul Dacia nr. 2, etajul 1, unde locuia Monseniorul, la fratele său Démètre Ghika. Mi-a deschis. Avea un surâs amabil și blând, era într-o sutană modestă, cu o talie pe care nu izbutea s-o umple în întregime. De aceea, toate păreau să curgă puțin pe el. Mi-a spus: «Poftiți, vă rog!». Și a pornit înaintea mea, cu pas mărunt, iar eu, după el.

Am fost puțin surprins de faptul că nu m-a întrebat mai întâi pe cine caut. O știa oare din cauza felului în care m-am prezentat sau poate din cauza anumitor daruri speciale de a discerne dincolo de ceea ce e firesc pentru un om obișnuit?

Gândurile mi-au fost întrerupte când, după ce am intrat pe o ușă care fusese deschisă, m-am găsit în fața câtorva fotolii ceva mai la o parte, în jurul unei mese, și am fost invitat să iau loc.

Eram tare curios să văd cum va proceda. Pe neașteptate, ca și cum ar fi continuat o convorbire întreruptă pentru câteva clipe, mi se adresă cu un aer de mare intimitate:

- Acesta este salonul fratelui meu, pe care mi l-a pus la dispoziție ca să-mi spun liturghia de dimineață și să primesc eventualele vizite din timpul zilei. Așa încât, ca și mine, sunteți invitatul fratelui meu în această cameră.

O pauză. Nu știam ce să-i spun... Tot el înnoadă firul convorbirii:

- Ce profesie aveți?
- Sunt avocat.
- Și eu am studii juridice. Aveți o profesie grea, dar frumoasă și interesantă.
- Am ales-o din vocație.
- A! Vocația! Mare lucru! Lumea nu-și dă seama ce importanță are o profesie aleasă din vocație.

Urmă o pauză, apoi o întrebare-cheie:

- Sunteți ortodox?
- Da, sunt ortodox.
- Sunteți practicant?

Aici am fost foarte încurcat, pentru că, oricât ar părea de curios, nu știam ce înseamnă *a fi practicant*. Mă duceam uneori să aprind o lumânare duminica, dacă-mi ieșea vreo biserică în cale. Ba, mai mult, ascultam câteva lecturi, și chiar Evanghelia, și încă în genunchi, după care, la cuvintele «Cei chemați ieșiți!», ieșeam și eu, mulțumit că am fost și la biserică. Acum mă întrebam: asta o fi însemnând a fi practicant?

Monseniorul, simțindu-mi jena, continuă ideea, fără a insista asupra cuvântului. De altfel, își dădu imediat seama de lipsa mea de instruire. Îmi spuse:

- Aveți vreo biserică anumită la care vă duceți?
- Nu!

Negația mea era și adevărată, și neadevărată. Era un fel de *error fundamentalis*, prin nespunerea completă a adevărului. Viciu foarte grav în logică.

Monseniorul reluă:

- În filosofie, care este poziția dumneavoastră?
- Cred că, fără a mă alătura unei anumite școli și fără a adopta un anumit sistem, înclin către filosoful francez Bergson.
- A! L-am cunoscut personal, l-am cunoscut foarte bine. A fost o minte luminată și, la sfârșitul vieții, s-a apropiat mult de religia creștină.
- În *Les deux sources*...
- Poziția lui finală nu reiese din cărțile lui. Sunt lucruri pe care nu le-a putut scrie. În ultima convorbire pe care am avut-o cu el mi-a spus lucruri foarte interesante. "Dar mai întâi trebuie să știți că trăia retras, avea o îngrijitoare bătrână, care, înainte de a te conduce la el, te prevenea: «Domnul aude foarte greu; îi place foarte mult să vorbească. Lăsați-l să vorbească, pentru că-i faceți mare plăcere». Cât de neprețuiți erau acești servitori, îmbătrâniți în casa stăpânului, pe care l-au servit cu devotament o viață întreagă, și care ajungeau să facă parte din familie! La un moment dat, Bergson mi-a spus că cele scrise de el cu privire la creștinism le socotește valabile și azi. Ba, mai mult, dacă nu ar fi teama de a i se interpreta atitudinea ca o lașă lepădare de poporul evreu, pe atunci persecutat, el s-ar boteza. Și, foarte la curent cu nuanțele de dogmă creștină, îmi spuse: «De altfel, dumneavoastră, catolicii, aveți botezul de dorință, așa că nu ar mai fi nevoie în cazul meu de nici o altă formalitate pentru a fi considerat creștin». Aici l-am întrerupt, spunându-i că în cazul lui nu e vorba de «botezul de dorință», ci de «dorința de botez», ceea ce e cu totul altceva... Îmi propusesem să-l revăd, dar a trebuit să plec în Japonia...

Era, așa cum am arătat, în anul 1943, an cu noi orientări în viața politică a țării. Și era normal ca, tangențial, să vină la rând și problema politică. Atunci când Monseniorul află că eu sunt cel menționat în presă, porni o adevărată filipică împotriva mișcărilor totalitare și, complet schimbat, nu m-a scutit de nici o invectivă, bineînțeles în termeni civilizați, sfârșind prin a mi se adresa ca și cum eu aș fi reprezentat toate mișcările totalitare din lume!

Îmi amintesc doar că m-am sculat politicos din fotoliu și, cu ochii în lacrimi, i-am spus:

- Monseniore, nu v-aș dori să trăiți vreodată în viață ce trăiesc eu în acest moment. Să vrei din toată inima să te dăruiești pentru binele țării, absolut fără nici un interes personal, și să ți se arunce în față acuzațiile pe care le-am primit eu acum...

Am salutat-o politicos și am ieșit, însoțit de el, bineînțeles, până la ușă. Coborând, mi-am spus că pe aceste scări nu voi mai sui niciodată, și că pe acest om l-am văzut atunci pentru prima și ultima oară.

«VICTIMĂ» A UNEI RUGĂCIUNI

Seara și apoi noaptea nu am avut tihnă. Oare bătrânul acesta să aibă dreptate? Oare m-a atacat pe mine personal sau sistemul în care a intuit că poate în mod subconștient mai credeam încă? Dar nici eu nu am greșit când i-am spus ceea ce i-am spus...

Concluzia, oricât de curioasă ar părea, a fost că am socotit ca fiind de datoria unui om cinstit sufletește, cum pretindeam că sunt, să încerc să văd cine are dreptate. Am vorbit prea puțin și unul, și celălaalt, iar întrevederea s-a întrerupt brusc. În această materie poziția «spatelui întors» nu este bună. O să mă înapoiez, să văd ce gândește. Trebuia să o fac și ca o reparație. Indiferent de poziția socială pe care aș fi avut-o, eram un copil față de el și era bine ca readucerea pe un făgaș normal a relațiilor dintre noi să plece de la mine.

De altfel, constatasem și eu cu trei ani în urmă că greșisem. Mă cam rodea și gândul că mă va primi ca un învingător. Și iar nu mai voiam să mă întorc la el...

Așa m-au prins zorile și, pe la ora zece dimineața, m-am mirat eu însumi văzându-mă că urc din nou scările din ajun. Cunoscându-mi firea, mi se părea tare curios ceea ce făceam. Dar am sunat. Și deodată am devenit liniștit și mulțumit că o fac. Simțeam că voi găsi un sprijin pentru alinarea unui zbucium care-mi tulbura adânc sufletul.

Și ușa iarăși s-a deschis și un bătrân cu barba albă de Moș Crăciun, în aceeași sutană uzată, mi-a deschis amabil, salutându-mă cu bucuria curată și sinceră a unui om care-și regăsește un vechi prieten. Aceeași cameră m-a primit, cu fotoliile demodate și ospitaliere. Spre surprinderea mea, eu am fost primul care am deschis vorba:

- Monseniore, ca să impui totuși un punct de vedere creștin trebuie să ai puterea să o faci!
- Dar ce-i puterea?

Întrebarea lui m-a descumpănit, mi-a golit dintr-o dată tot sacul cu răspunsuri juridice și filosofice pe care le cunoșteam prea bine! Mă simțeam dezarmat și, într-un fel, ridicol. Avusesem puterea și nu-mi pusesem nici o clipă întrebarea: ce este puterea? Eram și eu un domn Jourdain, în felul meu.

Nu m-a lăsat prea mult în încurcătură și a continuat: «Omul cel mai puternic pe care l-am cunoscut a fost un tânăr, la Roma, care nu putea să miște nici un deget fără a avea dureri atroce. Era fiul unui ateu, revoltat împotriva Bisericii și mai ales a preoților ei. Printr-un apel providențial am fost chemat la căpătâiul acestui muribund. Tatăl său s-a înfuriat după ce a aflat de vizita mea. M-a pândit când am venit a doua oară și, strigând la mine, mi-a spus să plec imediat, că altfel mă aruncă pe fereastră în stradă. A vrut să închidă ușa, dar, slab și subțire cum sunt, până să închidă el ușa, eu, cu un gest brusc, m-am strecurat în casă. A mai bodogănit el, chiar cu amenințări, dar m-a lăsat să intru la fiul său. Mai târziu, când mă găseam în camera bolnavului, se retrăgea discret. Drumul se eliberase cu totul. Devenisem un fel de obișnuit al casei. Eram acceptat și chiar așteptat. Am început să mă rog împreună cu tânărul. Într-o zi, după ce s-a mărturisit și s-a împărtășit la liturghia pe care am spus-o la el în cameră, tânărul a acceptat să mă ajute în apostolat. Își oferea suferința, în unire cu jertfa lui Iisus, pentru intențiile mele. Ori de câte ori i-am cerut o oră sau două din suferințele lui pentru o anumită vindecare, reușeam. Atât de puternică era intervenția acestui mare infirm, încât am obținut și o vindecare de cancer a unui profesor universitar. Și nu numai că tânărul a murit în stare de sfințenie, dar până la urmă tatăl lui s-a convertit. Ei da, acest mare infirm a fost omul cel mai puternic pe care l-am cunoscut vreodată».

Și s-a oprit, parcă așteptând. Eu pricepeam acum că neînțelegerea de la început provenise din aceea că ne aflam pe două poziții net deosebite ca optică a vieții. Eu priveam din punct de vedere *natural*, iar el privea din punct de vedere *supranatural*. Eu contam pe efemer, iar el pe etern. Și dintr-o dată am înțeles că el avea dreptate, dreptate cu carul, și că eu îmi pierdusem vremea în eforturi sterile. Dar învățasem ceva de mare preț, învățasem *ceea ce nu trebuie să fac*. Și asta era enorm! L-am întrebat brusc:

- Acum ce trebuie să fac?
- Nimic altceva decât să vă instruiți.
- Cum?
- Vom face împreună catehizarea.
- Și voi putea deveni catolic?
- Dacă doriți, se poate.
- Și când începem?
- Veniți mâine dimineața la zece, că vă aștept.
- Trebuie să aduc ceva?
- Da, o bunăvoință sinceră de a iubi și servi pe Dumnezeu, că restul îl «aduce» El.

Și astfel, la interval de numai o zi, au avut loc două întrevederi. Prima întrevedere, cu concluzia fermă pentru mine că nu voi mai reveni niciodată în acea casă, și a doua întrevedere, cu concluzia că în ziua imediat următoare voi veni în aceeași casă pentru a învăța să fiu creștin. Așa am reluat urcușul acelorași scări, sunând la aceeași oră, la aceeași sonerie binecuvântată, la care mulți, sunând, și-au aflat mântuirea sufletului.

Mai târziu am înțeles că fusesem «victima» rugăciunii de noapte a Monseniorului!

(Extras din Horia Cosmovici, *Monseniorul*, Editura M.C., București, 1996, pp. 13-21).

În studiul său *Partidul politic - Sociologia unui sistem al partidului politic*, publicat în 1922 în revista *Arhiva pentru știința și reforma socială*, Dimitrie Gusti formula următoarea întrebare (la care tot el găsește răspunsul, pe baza constatărilor din realitatea politico-culturală a României interbelice): *"Când vedem că preocuparea de căpetenie a popoarelor, ce au trecut și trec prin cumplita criză a existenței lor, constă în răspândirea culturii serioase politice și formarea de conducători, trebuie să ne întrebăm: ce se face la noi? Răspunsul este simplu. Cultura politică nu se dă la noi nicăieri, nici la Universitate, nici în afara ei."*

Și, în continuare, sociologul român pledează pentru formarea unor cadre politice pregătite temeinic, prin studii corespunzătoare, condamnând improvizația și diletantismul în viața politică. *"Să fim bine înțeleși, nu poate fi vorba de a forma oameni de stat providențiali, căci, este bine știut, geniul politic nu se produce după dorință, ci se naște* - nascitur, non fit. *Natura, din nenorocire, este zgârcită cu producerea unor astfel de exemplare rare. Se știe însă tot atât de bine că cel mai talentat om politic nu poate improviza soluții mari, căci toate darurile naturale și empirismul afacerilor publice, fără cultură politică, nu sunt suficiente pentru a forma pe omul de stat modern"*.

Pledoaria lui Dimitrie Gusti pentru o clasă politică ai cărei exponenți să posede o temeinică cultură politică este astăzi mai actuală ca oricând. Conducătorii comuniști înțeleseseră până la urmă bine acest lucru și deveniseră conștienți de faptul că fără o elită politică alcătuită din specialiști în toate domeniile vieții publice, sistemul nu poate funcționa. În acest sens, imediat după preluarea puterii, Partidul Comunist, concomitent cu apelul la consilierii sovietici care au suplinit lipsa unor cadre autohtone, a inițiat o amplă acțiune pentru formarea unei elite politice proprii. Un numeros contingent de tineri care, fie din convingere, fie din oportunism, și-au declarat atașamentul față de ideologia marxist-leninistă, a fost trimis la *"studii"* în Uniunea Sovietică. În același timp au fost create, în țară, institute de învățământ politic organizate după modelul institutelor sovietice similare. Și ca o replică indigenă la *Academia de Științe Sociale de pe lângă C.C. al P.C.U.S.*, supremul for doctrinar de la Moscova, comuniștii români au înființat *Academia de Științe Sociale și Politice a R.S.R.*, avându-l ca președinte de onoare pe Nicolae Ceaușescu.

Dar adevăratul laborator în care era pregătită elita Partidului Comunist a fost *Academia "Ștefan Gheorghiu"*. Importanța acestui institut de studii politice este subliniată astăzi, cu un nedisimulat sentiment de nostalgie, de d-l Adrian Severin, unul dintre doctrinarii din generația tânără care a profesat la catedră în această adevărată Sorbonă a comunismului de pe malurile Dâmboviței. Și într-un anumit sens are dreptate. Mulți dintre actualii politicieni, atât din partidele de la putere, cât și din partidele de opoziție, și-au agonisit *"cultura politică"* fie direct în amfiteatrele *Academiei "Ștefan Gheorghiu"*, fie din spiritul cu care această instituție de îndoctrinare marxistă a modelat gândirea intelectualității formate în anii comunismului. Procesul de îndoctrinare nu s-a limitat însă numai la un singur institut elitar. Îndoctrinarea a acoperit toată viața universitară, un accent deosebit punându-se pe ramurile învățământului superior al căror domeniu de activitate presupunea o fundamentare ideologică, în speță Facultățile de Filozofie, Istorie și Drept. Învățăceilor din aceste discipline li se inculca ideea că *"materialismul dialectic și istoric"* nu este doar un sistem filozofic între altele, ci **Filozofia** însăși.

Postulatul superiorității materialismului dialectic și istoric nu a condus însă la un *"bigotism marxist"* decât în modul de gândire al comuniștilor bătrâni, incapabili să se desprindă din tiparele depășite ale socialismului de tip stalinist. În opoziție cu bătrânii, marxiștii tineri au înțeles necesitatea adaptării socialismului la cursul istoriei. O adaptare preconizată de teoreticienii de la Kremlin încă din anii '80, a cărei esență consta în introducerea conceptelor de *"perestroika"* și *"glasnost"* în practica politică curentă. O subtilă inovație doctrinară ale cărei avantaje constau în faptul că pe de o parte nu afecta temeiurile marxismului, iar pe de altă parte conferea sistemului socialist suficientă mobilitate pentru a fi acceptat ca o formulă politică oarecum înrudită cu socialismul francez, cu social-democrația și cu laburismul britanic.

*

Haosul general provocat în întreaga țară de evenimentele din Decembrie '89 a ocolit doar două organizații. Prima este organizația subversivă condusă de Ion Iliescu, cea care a pus la cale lovitura de stat împotriva lui Nicolae Ceaușescu, soldată cu preluarea puterii de către complotiști, pentru a evita crearea unui *"vid de putere"*, și cu asasinarea *"odiosului dictator"*, pentru ca *"teroriștii"* să nu pună în primejdie succesul *"Revoluției"*. Rezultatul: timp de șapte ani echipa Iliescu, alcătuită din comuniștii reformiști, a condus cu mână de fier destinele României, ținând țara cât mai departe de porțile Europei, ca nu cumva *"democrația originală"*, bazată pe *perestroika* și *glasnost*, să fie infestată cu influențe nocive venite din Occident!

POLITICA DE AGEAMII

Cea de-a doua organizație care a subzistat lui Decembrie '89 a fost Securitatea, centrul vital al puterii comuniste. În ciuda momentelor grele prin care a trecut, numele și personalul ei fiind asociate cu toate crimele săvârșite în anii de dictatură, ea a reușit să supraviețuiască și chiar să-și continue activitatea. O instituție cu un sistem de organizare cvasiperfect și cu un personal de un remarcabil profesionalism este de neimaginat să nu fi avut printre ipotezele sale de intervenție și o variantă pentru evenimente de genul celor din Decembrie '89. Dovada palpabilă că Securitatea a fost activă încă din primele ceasuri de după răsturnarea regimului Ceaușescu și introducerea pluralismului politic o constituie infiltrarea masivă a partidelor politice (care reprezentau o primejdie potențială pentru încă neconsolidata guvernare Iliescu) cu agenți informatori și de influență, precum și crearea, în scop de diversiune, a unui număr impresionant de noi partide politice, spre a crea confuzie în mijlocul unei populații necoapte încă pentru democrație, așa cum bine observase Silviu Brucan *(stupid people)*, ca unul care contribuise direct la acțiunea de depersonalizare a neamului românesc. Dar adevărata dovadă că Securitatea nu și-a încetat nici o clipă activitatea a fost instigarea conflictului româno-maghiar de la Tg. Mureș, din Martie 1990. O acțiune pusă la punct cu profesionalism, care i-a oferit lui Ion Iliescu pretextul de a scoate din ilegalitate aparatul de represiune moștenit de la regimul comunist și a-i crea un alt statut de legalitate, sub o nouă denumire: **Serviciul Român de Informații**.

Evenimentele din Decembrie '89 au avut drept consecință nu numai preluarea puterii politice de aripa reformatorilor din Partidul Comunist, dar și apariția unei opoziții politice cu caracter anticomunist, ca urmare a singurului câștig real al *"Revoluției"*: **pluralismul politic și libertatea de expresie**. O acțiune temerară la care, în lipsa unor elemente tinere și viguroase, capabile să înțeleagă primejdia pe care o reprezintă neocomunismul ascuns sub pulpana democrației, s-au angajat foștii membri ai partidelor istorice, cei mai mulți dintre ei supraviețuitori ai temnițelor comuniste. Din inițiativa lor au fost reînființate Partidul Național-Țărănesc și Partidul Național-Liberal. În ce măsură această inițiativă a servit interesele permanente ale națiunii este greu de spus. Câteva constatări ne vor ușura totuși un răspuns și o concluzie.

● Deoarece puținii foști deținuți politici care au pus bazele Partidului Național-Țărănesc (versiunea 1990) nu puteau forma un partid politic apt să facă față cerințelor democrației (afirmarea prin cantitate), prin statut, cu nesemnificative restricții, partidul lui Iuliu Maniu și Ion Mihalache a deschis larg porțile pentru foștii membri PCR. În ce măsură această infuzie cu sânge comunist a constituit și o adevărată convertire la valorile naționale și creștine, este greu de deslușit astăzi.

● Rezultatele alegerilor din Mai 1990 pentru Adunarea Constituantă au reprezentat un grav eșec al PNȚ. Mai grav este însă faptul că, prin participarea lor la lucrările Constituantei, senatorii și deputații țărăniști, chiar dacă au votat împotriva ei, *în fapt*, conform uzanțelor democratice, sunt *coautori* ai Constituției neocomuniste din 1991, care consfințește în primul articol că *"Forma de guvernare a statului român este republica"*.

● Conștient de faptul că electoratul român este prea dezorientat pentru a se alătura unui partid care promovează valorile naționale și creștine, Corneliu Coposu a inventat *"Convenția democratică"*. O formulă hibridă, care a adunat sub același semn electoral formațiuni politice de cea mai diversă orientare, al căror scop comun era dorința de *"a ajunge la puterea de a guverna"*, dar nu *"pentru realizarea unui ideal etic social"*, ci așa cum se va dovedi când vor dobândi puterea, ci numai pentru a se bucura de avantajele pe care le conferă deținerea ei.

● Dar cea mai reprobabilă consecință a participării PNȚ la viața politică parlamentară o constituie faptul că deputații și senatorii țărăniști fiind *"colegi"* cu întreaga pletoră de personaje abjecte din partidele neocomuniste, statutul de *"colegialitate"* cu persoane onorabile le dă acelora dreptul să-și aroge o nemeritată *"onorabilitate politică"*.

● Cât privește cel de-al doilea *"partid istoric"*, *"liberalii"*, fie că sunt ai lui Radu Câmpeanu, ai lui Ionescu Quintus, ai lui Dinu Patriciu sau ai lui Niculae Cerveni, nici unii nu au nimic comun cu Partidul Național Liberal al Brătienilor și ar fi un adevărat sacrilegiu să-i asociem pe *"liberalii"* de astăzi cu *"Făuritorii României Mari"*.

*

În urma alegerilor din Noiembrie 1996, Convenția Democrată a obținut atât președinția țării, cât și o majoritate relativă în Parlament, ceea ce i-a conferit dreptul ca, în alianță cu alte partide, să dețină puterea executivă. De aici încep avatarurile partidului lui Corneliu Coposu.

● În lipsa unei personalități de autentică formație țărănistă, Corneliu Coposu (și apoi urmașii lui) au desemnat drept candidat pentru demnitatea de Președinte al României un comunist, fost secretar de partid.

● Din dorința de a guverna cu orice preț și în orice condiții, țărăniștii au trecut peste orice considerente de ordin moral și s-au încuscrit cu comuniștii lui Roman-Neuländer, mulți dintre ei alogeni ca și patronul lor.

● Și tot din dorința de a se împărtăși cât mai deplin avantajele guvernării, Ion Diaconescu și toată garda veche a țărăniștilor octogenari par a-și fi pierdut certificatele de naștere. Împletind armonios grija pentru soarta țării cu grija pentru propriile interese, dar și pentru interesele fiilor, nepoților, cumnaților și ale altor rubedenii mai apropiate sau mai îndepărtate, gerontocrația țărănistă nu dă semne că ar fi dispusă să se desprindă din fotoliile în care s-a instalat.

● Diletantismul demnitarilor țărăniști în conducerea departamentelor pe care și le-au atribuit a devenit evident la mai puțin de un an de la înscăunarea la guvernare. Preceptul lui Dimitrie Gusti că *"cel mai talentat om politic nu poate improviza soluții mari fără cultură politică"* îi vizează direct, mai ales în a doua lui parte.

● Una dintre maximele lui La Bruyère, folosită de Louis Barthou ca *motto* la lucrarea sa *Le Politique*, sună astfel: *"Nu există nici o profesiune care să nu aibă anii ei de ucenicie"*. Or politicienilor țărăniști nu le lipsește numai *"cultura politică"*, ci și *"anii de ucenicie"*.

*

Și în încheiere, un presentiment în loc de concluzie. În timp ce Ion Diaconescu se amăgește cu iluzia că *"un guvern mai bun ca acesta nu se există"*, în spatele său se pregătește scenariul pentru anul 2000 (sau poate chiar mai devreme): **pensionarea politică a lui Ion Iliescu, refacerea unității Frontului Salvării Naționale, Petre Roman-Neuländer - președinte al României și Adrian Năstase - prim-ministru.**

Gabriel CONSTANTINESCU

Editura PUNCTE CARDINALE
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr. 251100996517509

Colegiul redacțional: **Gabriel CONSTANTINESCU, redactor-șef;**
Demostene ANDRONESCU, Răzvan CODRESCU,
Constantin IORGULESCU, Marcel PETRIȘOR
Ligia BANEA
secretar de redacție
2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii nr. 109
telefon 069/422536

Tehnoredactare computerizată
"PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L
Printing Company